

1. Hur lär du dig ett nytt språk?

- Alla som börjar studera ett nytt språk har olika idéer om hur man bäst lär in ord, uttal och grammatiska strukturer. Man vill ju så snabbt som möjligt kunna använda sitt nya språk. Så här svarade några svenskstuderande när vi frågade vilka knep de har.

Bibi:

Jag skriver listor med ord. Det svenska ordet till vänster och det tyska till höger.

Sen viker jag papperet på mitten och översätter fram och tillbaka. Jag lär mig bäst när jag lyssnar på musik.

Pavel:

Jag lyssnar mycket på svensk radio, på språkets melodi. Sen härmar jag språket som en papegoja. Ett språk är inte bara nya ord.

Lolo:

Grammatiken är viktigast för mig. Jag måste förstå skillnaden mellan olika språk. Jag älskar att göra grammatiska övningar, särskilt verbövningar. Det borde finnas massor av sådana i alla läroböcker! Det måste vara tyst när jag pluggar.

Tom:

Jag skriver ord och meningar på små kort, som jag alltid har i fickan. På den ena sidan står det svenska uttrycket, och på den andra sidan det motsvarande engelska. Jag tar upp korten flera gånger om dagen, i bussen, på biblioteket, när jag har tråkigt ...

Sofia:

Jag berättar texten högt för mig själv. Efter det ställer jag frågor till mig själv på texten – som en lärare – och svarar på dem. Jag lär mig bäst framför spegeln i badrummet. Jag spelar teater på svenska, kan man säga. Så skulle jag aldrig våga göra i klassen.

Mimi:

Det tråkigaste med att lära sig ett nytt språk är att man behandlas som ett barn. Vad är det? Det är ett hus. Dumt! Jag vill lära mig språket på min nivå. Kanske börja med att läsa en intressant roman. Nu måste jag själv konstruera vad jag vill säga och använda mitt lexikon flitigt.

DISKUTERA: Vad tycker du om studenternas sätt att arbeta? Hur lär du dig ett nytt språk?

UPPSATS: Mina bästa tips på hur jag lär mig ett nytt språk.

Vem talar svenska?

■ Till ytan är Sverige ett av de största länderna i Europa, men landet har bara knappt 9 miljoner invånare. Det officiella språket är svenska, som är ett av de minsta språken inom EU. Men om man räknar världens alla språk är svenska ett av de 60–70 största.

Svenska är ett germanskt språk och tillhör den indoeuropeiska språkfamiljen. Nordiska språk talar man i Sverige, Norge, Danmark, Island och på Färöarna. Eftersom de nordiska språken är släkt med varandra, kan danskar, norrmän och svenskar mer eller mindre förstå varandra. Finska tillhör en annan språkfamilj, finsk-ugriska språk, och liknar inte alls de övriga språken. Men i Finland talar också en del av befolkningen svenska.

Många läser svenska vid universitet och skolor i andra länder, främst i USA och Tyskland men också i länder som Ryssland, Kina och Japan. Flera tusen utbytesstudenter deltar i kurser i svenska vid olika universitet i Sverige varje år.

I USA och i några andra länder finns det svenska immigranter som talar sitt gamla modersmål svenska.

Det är därför svårt att svara exakt på frågorna vem och hur många som talar svenska.

Sverige är ett långt land och det gör att sättet att tala varierar från nord till syd. Man kan ofta höra från vilken del av Sverige som någon kommer på grund av uttalet och melodin. Svenskar skojar ibland om skillnaderna, men de har nästan aldrig några problem att förstå varandra.

Sedan år 2000 har Sverige fem officiella minoritetsspråk: finska, meänkieli (tornedalsfinska), samiska, romani och jiddisch.

DISKUTERA: Vem talar ditt språk? Hur många talar det? Kan man höra varifrån i landet någon kommer? Vilka språk läser man i skolan i ditt land? Är det viktigt att kunna tala och förstå andra språk?

Influenser från andra språk

— Svenskan har under århundraden fått många nya ord genom influenser från andra språk och kulturer. En svensk idag skulle ha svårt att förstå det språk som en viking talade och kanske skulle mormorsmor ha svårt att förstå mycket av vad dagens ungdomar säger, eftersom de använder många ord som inte fanns i språket för hundra år sedan.

När kristendomen kom till Sverige på 1050-talet, och med den latinet, förde den med sig många nya ord. Latin och grekiska var länge kyrkans och de lärdas språk.

Under 1100- och 1200-talen koloniserade araberna bl.a. Spanien, och från denna period kommer många arabiska ord.

På medeltiden var tyska det dominerande utländska språket i Sverige eftersom nordtyska städer handlade med svenska handelsplatser, t.ex. Visby på Gotland, och man anlidade tyskar som experter för att bygga svenska städer efter tyskt mönster. Många tyskar bosatte sig i Sverige och fick höga poster i samhället. Följden blev att i vissa delar av landet talade man lika mycket tyska som svenska. Från den tiden har vi fått ord som man använde i det dagliga livet i de nya städerna.

1700-talet var en period då fransk kultur och franska språket var populärt i Sverige – speciellt hos överklassen. När man talade svenska blandade man gärna in franska ord.

1800-talet är industrialismens tid och svenskan tar nu upp många ord från engelskan. Det är ord som idag ingår i det vardagliga språket.

I dag är inflytandet från engelskan fortfarande mycket stort. Många av lånorden är så vanliga att vi inte tänker på dem som lånord eftersom man har försvenskat både uttalet och stavningen.

Här är några exempel på lånord från andra språk:

Arabiska

alkohol, kaffe, kemi,
madrass, magasin, siffra,
soffa

Engelska

baby, bank, biff, cigarett, cykel, film,
fotboll, jobb, lunch, match, overall,
polis, rekord, sport, start, strejk, taxi,
telefon, telegraf, tennis, träna, turist

Franska

affär, butik, familj, fåtölj,
hotell, kritik, mamma,
möbel, pappa, toalett, trafik

Grekiska och latin

bacill, brev, doktor, frukt,
harmonik, mytologi, penna,
skola, skriva, termin, universitet

Tyska

betala, billig, fru, fröken, herr,
köpa, möjlig, räkna, skraddare,
snickare, skomakare, summa

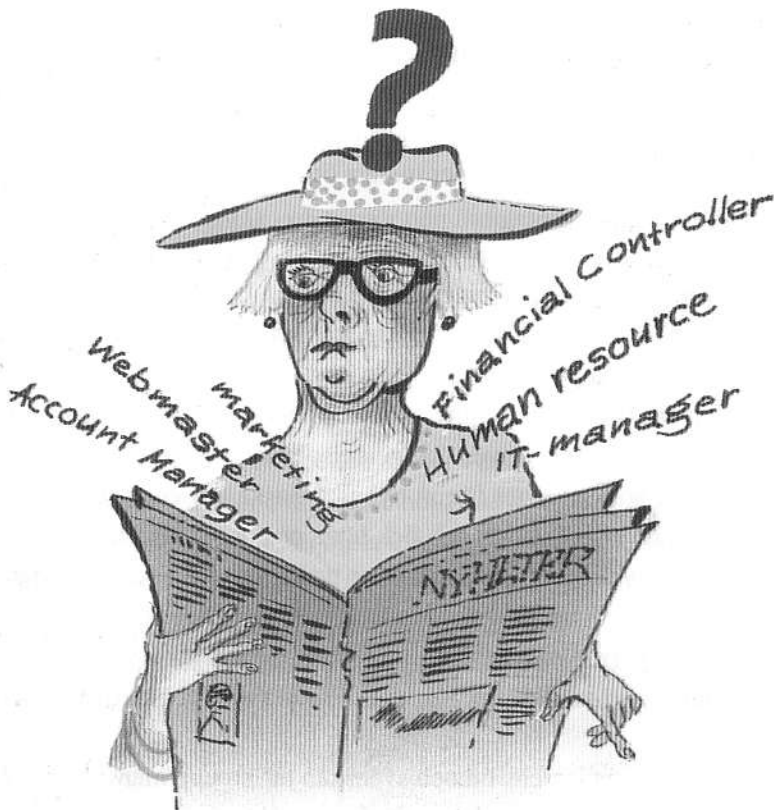
Nya lånord på 1900-talet

chatta, juice, e-mail, keps,
layout, rap, poster, tv, video

Uttala orden! Tänk på att uttalet är försvenskat.

DISKUTERA: Har ditt språk många lånord? Varifrån kommer de?

Farmor och engelska språket

- *Farmor* Hör här, Daniel. I den här platsannonsen söker de en "account manager". Vad är det? Jag förstår bara hälften av det som står i tidningen nuförtiden. Varför kan de inte skriva på svenska?
- Daniel* Du har rätt i att mycket är på engelska, och jag tror inte ens att vissa ord går att översätta till svenska. Alla säger dem på engelska.
- Farmor* Vilka är alla? Inte är det mina väninnor och jag i alla fall. Förstår man inte att man utesluter en stor del av befolkningen, åtminstone oss äldre som inte fick lära oss engelska i skolan. Men vi är väl inte intressanta på arbetsmarknaden.
- Daniel* Förlåt farmor, men många arbetsgivare skulle nog tycka att du är för gammal om de skulle anställa en "account manager" – 70 år.
- Farmor* Hm. Och tänk på all reklam som är på engelska. Ibland när jag tittar på tv undrar jag om jag verkligen befinner mig i Sverige. Först en film, sedan en serie, båda på engelska. När sedan reklamen kommer är den också på engelska. Jag har pratat med mina väninnor om det, och vi har bestämt

oss för att inte köpa några produkter som har reklam på engelska eller engelska ord på förpackningen.

Daniel Filmerna och tv-serierna är ju textade och inte dubbade som i många andra länder. Det är väl bra att man har tillfälle att höra originalspråken, men jag håller med dig om att det är onödigt att ha reklam på engelska. Där går det faktiskt att säga precis samma sak på svenska.

Farmor För att inte tala om alla sångtexter som är på engelska. De skriver kanske på engelska för att de inte vill att vi ska förstå hur dåliga texterna är. Tur att det fortfarande finns några låtar på svenska så att jag kan tralla med i sångerna.

Daniel Det är så fint när du sjunger, farmor. Men nu ska jag gå hem och kolla min e-mail och sedan ska jag chatta lite.

Farmor Vad sa du?

OK, okej!

OK är ett ord som har funnits i svenskan sedan mitten av 1900-talet. Redan 1839 fanns det i amerikansk engelska.

En del forskare anser att bokstäverna betyder *orl korrekt*, en skämtsam felstavning av *all correct*.

OK var också initialerna på Old Kinderhook, smeknamnet på en amerikansk president, Martin van Buren, som kom från Kinderhook. Det var ett ord som man använde under hans presidentvals kampanj i s.k. *OK clubs*.

I dag är OK det ord som flest människor förstår, oavsett vilket språk de talar.

Många gånger är de utländska orden försvenskade eller översatta. Vi kan t.ex. tala om att mejla, sätta upp postern med tejp, uppgradera, gå till en hemsida, kлона, möta skinnskallar eller nördar.

Heter det mail, mejl eller e-post?

Här är några webb-platser som snabbt och enkelt ger svar på frågor om språkriktighet:

Svenska språknämnden: frågor och svar.

Tidningarnas Telegrambyrå: allmänna skrivregler, ”svengelska”, ordformer, stavningslista.

Svenska datatermgruppen: ordlista, skrivregler, förkortningsordlista.

Minns du ordet? 1

befolkningen	förstår	vissa	övriga	översätter
befinner sig	läser	tillfällena	hälften	vardagliga

1. Det finns några ord som farmor inte förstår.
Farmor har svårt att förstå _____ ord i texten.
2. Det är en typ av ord som man använder varje dag.
Ordet bank tillhör det _____ språket i dag.
3. Ungefär 50 % av alla filmer som man visar på tv är amerikanska.
Nästan _____ av filmerna är amerikanska.
4. Finska är inte släkt med de andra nordiska språken.
Finska liknar inte de _____ nordiska språken.
5. Hon är i Sverige just nu.
Hon _____ i Sverige just nu.
6. Vad studerar du?
Jag _____ svenska.
7. Anna kan inte engelska.
Hon _____ inte vad en engelsman säger.
8. Alla som bor i landet talar svenska.
Hela _____ talar svenska.
9. Barnen har många möjligheter att höra engelska.
De har många _____ att träna språket.
10. Hon säger vad ordet heter på engelska.
Hon _____ ordet till engelska.

HÖRFÖRSTÅELSE 1

Vad talar de om?

Lyssna på de fem samtalen!

A.

Välj rubrik! Obs! Det finns fler rubriker än samtal! Du kan välja mellan följande rubriker:

Ett kort telefonsamtal	Semesterplaner	Den nya bilen
Skvaller	Ett oväntat möte	En inbjudan till fest
En anställningsintervju	En poliskontroll	Uttalsproblem

Samtal nummer 1 _____

Samtal nummer 2 _____

Samtal nummer 3 _____

Samtal nummer 4 _____

Samtal nummer 5 _____

B.

Återberätta ett eller flera av samtalen muntligt eller skriftligt med dina egna ord.

C.

Spela upp scenerna parvis tillsammans med en kurskamrat eller en god vän, om du har möjlighet.

2. Ingen gör någonting

– Varför är du så lättirriterad jämt? sa Åsa till Daniel en söndagsförmiddag, när han hade klagat över att ”ingen” hade köpt mjölk, att det fanns tandkräm över hela handfatet och att ”någon” hade spillt kaffe på morgontidningen.

De hade just ätit frukost och gick fortfarande omkring i sina morgonrockar fastän klockan nästan var elva.

– Ååå, sa Daniel, jag har ju så mycket att göra! Snart har vi en stor tenta, det ligger en hög räkningar på mitt skrivbord, min bästa penna är borta, inga pengar har jag heller ... Varför är det så svårt att vara effektiv? Allt ska man göra på helgen, men tiden bara rinner iväg och inget blir gjort!

– Se här, vännen min, sa ordentliga Åsa och pekade på tidningen. Här, strax nedanför kaffebläcken, står det om en man som har skrivit en bok om hur man bäst undviker att bli irriterad över småsaker. Han menar att man ska tänka på allt man har, i stället för allt man inte har! Det står att det gäller att skaffa sig perspektiv på livet, och att det är bättre att ta det lugnt och fokusera på det som är viktigt än att bli arg och frustrerad. Han säger också att vi blir stressade för att vi är rädda att inte lyckas. Och att man varje dag ska tala om för någon att man beundrar honom eller henne. Det har jag inte hört dig säga ...

– Åsa, jag beundrar dig, för du har alltid ett bra svar! Du är alltid så praktisk och lugn. ... Fast jag gillar lite stress i alla fall. Ingenting blir riktigt bra om man inte har lite press på sig. Så nu sätter jag igång med ”tentaläsningen”. Du kanske tar hand om disken och söndagslunchen, då? Det vore verkligen snällt!

Boken som Åsa läste om heter *Hetsa inte upp dig över småsaker* och är skriven av Richard Carlson.

FUNDERA PÅ/DISKUTERA: Vad gör dig stressad? Vad gör du då? Finns det något positivt med stress?

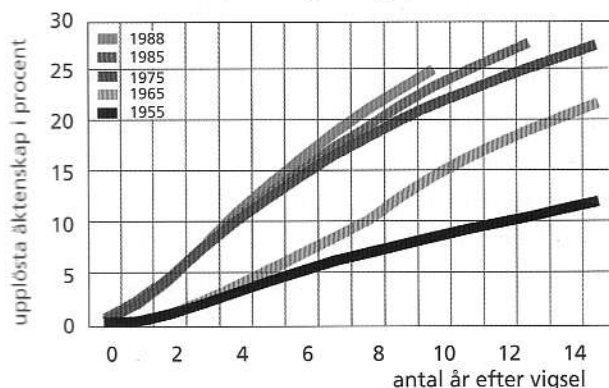
Kvinnor och män

— "Det var väl det jag trodde!" sa Magnus. Det var fikapaus på jobbet och han satt och tittade i dagens tidning när han såg rubriken: *Kvinnorna bestämmer fortfarande i hemmen.* "Det står här att det är kvinnan som talar mest, dubbelt så mycket som mannen! Hon ger order, fattar viktiga beslut och sätter andra i arbete, tre gånger så ofta som män. Precis vad jag trodde: frun säger till sin man att gå ut med soporna." "Annars blir ingenting gjort, förstår du väl", sa Kristina, hans arbetskamrat. "Män tar så sällan egna initiativ. Men nu ska man nog inte dra för snabba slutsatser. Visserligen bestämmer kvinnan kanske över mat och städning, men det behöver inte betyda att hon faktiskt har makt över sitt liv! Såg du förresten i tidningen häromdagen att 72 % av kvinnorna ansåg att de ensam ansvarade för städningen medan 41% av männen ansåg att det var de som hade ansvaret?"

Giftermål och skilsmässa

Varje år gifter sig ca 30 000 par. De flesta gifter sig till pingst eller midsommar. Det är en gammal tradition. Det har visat sig att vart tredje äktenskap tyvärr slutar i skilsmässa idag. Att skilja sig kan vara svårt om man har barn, inte minst ekonomiskt. Numera är gemensam vårdnad om barnen vanligast. Det innebär ofta att barnet bor en vecka hos mamma och en hos pappa, vilket i sin tur gör att barnet måste ha allt på två ställen: rum, kläder, leksaker m.m.

Andel skilsmässor för par som gifte sig 1955, 1965, 1975, 1985 och 1988

3/4 av alla svenska barn under 17 år bor med båda sina föräldrar. 55 000 svenska barn per år har föräldrar som skiljer sig. 13% bor med skilda föräldrar som har gemensam vårdnad. 13% bor med en ensam förälder.

Källa: SCB 2001

Tolka statistiken! Använd ord som *enligt*, *andel*, *jämfört med*, *öka/minska*, *de flesta/det mesta*.
DISKUTERA: Vad tror du är orsaken till att så många skiljer sig? Kan man tala om rättvisa i en kärleksrelation?

Bröllopsbesvär

... En kväll sitter Daniel och Åsa och pratar.

– Du Daniel, säger Åsa, nu har vi bott ihop i ett år. Tycker du inte att det är tid att vi gifter oss?

– Är det inte mannen som ska fria? undrar Daniel och ler. Men det är väl klart att jag vill gifta mig med dig. Jag älskar ju dig. Jag skulle vilja ha ett riktigt bröllop som Karl och Johanna hade. Du med lång vit klänning och jag med frack.

– Då kommer du att likna en pingvin, skrattar Åsa. Jag vill ha lång klänning, men inte en sådan med en massa spetsar och tyll som Johanna hade. Jag skulle känna mig som en maräng i en sådan klänning. Det får bli något enklare för min del.

– En pingvin som går uppför kyrkgången med en maräng. Men du, skulle vi inte kunna gifta oss utomhus?

– Jo, det gör vi, säger Åsa. Vi gifter oss på en äng med en massa vilda blommor. Å, så romantiskt. Men tänk om det regnar.

– Det är säkrare att gifta sig i kyrkan, säger Daniel, men festen kan vi ha i trädgården hemma hos mamma och pappa. Vi kan hyra sådana där stora partytält, så gör det inget om det regnar. Vilka ska vi bjuda?

Två veckor senare ...

– Åsa, säger Daniel desperat, hur jag än räknar så blir det 178 gäster på festen. Du kan inte bjuda alla arbetskamrater och gamla väninnor. Vi har inte råd!

– Min mamma syr brudklänningen och din mamma gör brudbuketten, säger Åsa lite surt. Där sparar vi in flera tusen kronor. Så jag tycker att jag kan bjuda vem jag vill. Men du behöver väl inte bjuda alla kompisar från Göteborg, de där tjejerna som du seglade med till exempel. Kompisar ... ja, ja.

– Du är väl inte fortfarande svartsjuk på dem, utropar Daniel.

– Äsch, säger Åsa, nu ska vi inte gräla om det. Kan vi inte stryka alla avlägsna släktingar, arbetskamrater och kurskamrater? Vi bjuder bara våra familjer och allra bästa vänner. Då blir det ungefär 75 personer och det är väl lagom. Om vi dessutom lagar det mesta av maten själva och inte har starksprit utan bara vin till maten, så behöver det inte bli så dyrt, eller hur? Å, vad jag längtar! Det ska bli så spännande.

UPPSATS: Hur tror du att festen blev? Skriv en uppsats och berätta vad de gjorde.

Familjeliv

I en undersökning bad man ett antal personer berätta om sin familjesituation.

Så här berättar Håkan, 37:

Jag och min förra fru skildes för tre år sedan. Vi har gemensam vårdnad om våra två pojkar, 9 och 11 år gamla. Vi bor båda kvar i samma stad, så pojkarna bor två veckor hos mig och två veckor hos henne. Det är en praktisk lösning och fungerar rätt bra, även om det händer att läxboken eller träningskläderna ligger på fel ställe.

För ett och ett halvt år sedan flyttade jag ihop med Anna. Vi ska faktiskt gifta oss till sommaren, samtidigt som vår lilla dotter ska döpas. Anna har ett barn från sitt tidigare äktenskap, Malin, som är fem år. Malin bor hos oss i veckorna och varannan helg. Större delen av sommaren, varannan jul och vartannat veckoslut är det bestämt att hon ska bo hos sin pappa. Hennes pappa och hans nya sambo väntar barn, så snart har Malin två halvsyskon.

Det är klart att det kan vara besvärligt, särskilt på födelsedagar och andra speciella dagar, men också väldigt omväxlande att ibland vara så många vid matbordet, medan huset är tyst och tomt andra gånger.

Johan, 27:

Jag växte upp i en typisk kärnfamilj. Det var mamma, pappa och mina två yngre systrar. Vi bodde i ett ganska stort radhus, så vi barn hade var sitt rum. De flesta familjerna i vårt bostadsområde såg ungefär likadana ut – mamma, pappa, barn. Men i min klass hade jag ju flera kompisar vars föräldrar var skilda.

Jag har haft en trygg och bra uppväxt. Mamma jobbade deltid när jag och mina syskon var små, så hon var ofta hemma på eftermiddagarna när jag kom hem från skolan. Om jag någon gång får barn, vill jag nog att de ska växa upp i en trygg familj som jag. Men jag tänker inte skaffa barn än på länge. Först ska jag bli klar med min utbildning, och så förstås träffa någon som jag vill ha barn tillsammans med. Jag vill gärna att vi delar ansvaret hemma. Det hör man ju att allt fler killar tar pappaledigt.

Emma, 17:

Mina föräldrar skildes när jag var sex år. Min pappa flyttade, men jag och min mamma bodde kvar i lägenheten. Jag tillbringade aldrig så mycket tid med min pappa, det blev mest på loven och stora helger; varannan jul och påsk. Han gifte om sig efter ett par år och jag fick två halvsyskon, som jag har bra kontakt med, även om vi inte ses så ofta.

Pappa gav mig alltid många presenter. Kanske hade han trots allt dåligt samvete för att han hade lämnat oss och skaffat ny familj. Och mamma hade nog rätt ont om pengar en tid. Det var väl lite ensamt för henne, men hon och jag har alltid kunnat prata om allt. Vi hade det ofta mysigt ihop och jag fick följa med henne på allt möjligt.

Jag minns min uppväxt som harmonisk och jag tror inte att barn behöver ta skada av att föräldrarna har vuxit från varandra.

DISKUTERA: Måste man gifta sig? Ska man ha borgerlig eller kyrklig vigsel? Skulle du vilja ha ett stort bröllop?

Minns du ordet? 2

beundrar	mesta	fortfarande	häromdagen	liknar
jämt	avlägsen	tyvärr	lagom	särskilt

1. Daniel kommer försent till föreläsningen varje dag.
Han kommer _____ försent.
2. Åsa har ännu inte klätt på sig.
Hon har _____ pyjamas och morgonrock fast klockan är elva.
3. Daniel tycker att Åsa är fantastisk.
Han _____ henne.
4. Jag är ledsen, men jag kan inte komma på festen.
_____ kan jag inte komma på festen.
5. Åsa ser ut som sin mamma.
Hon _____ sin mamma.
6. Daniel har läst nästan allt till tentan.
Han har läst det _____.
7. Åke och jag är inte nära släkt.
Åke är en _____ släkting till mig.
8. Det är inte speciellt ovanligt att skilja sig i dag.
Det är inte _____ ovanligt att skilja sig i dag.
9. Presenten var inte för dyr och inte för billig.
Det var en _____ dyr present.
10. Brevet kom för några dagar sedan.
Det kom _____.

HÖRFÖRSTÅELSE 2

Glass

Markera om påståendena nedan är rätt (R) eller fel (F)!

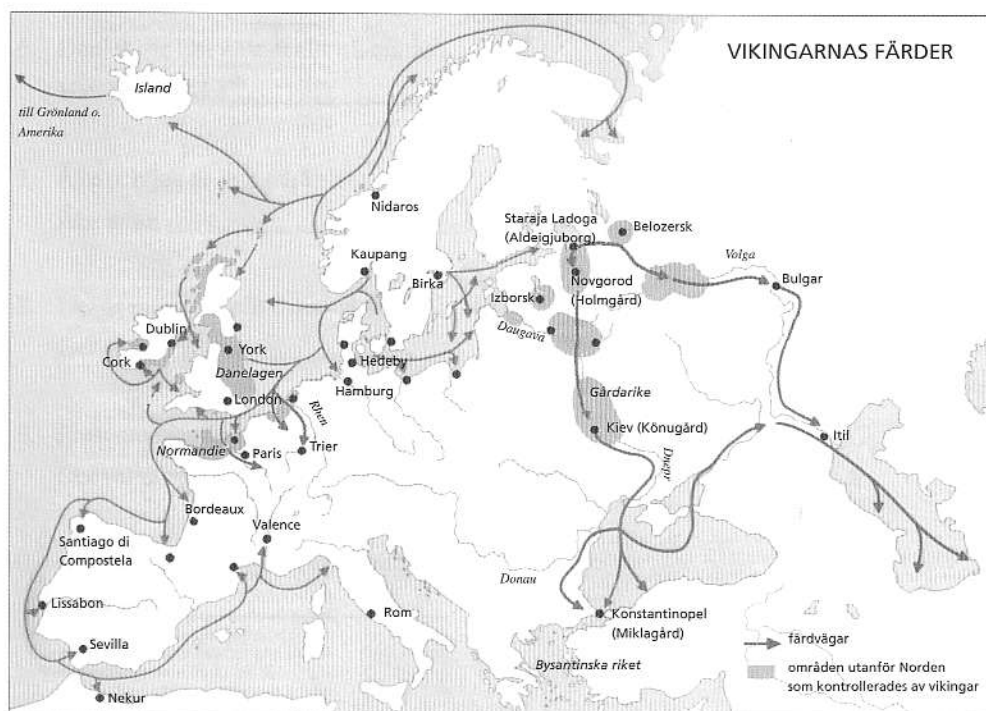
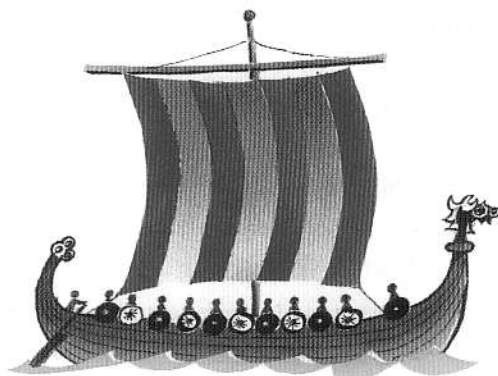
1. Glass har funnits länge. _____
2. Kejsar Neros slavar sprang ner med is till Rom från Apenninerna varje dag. _____
3. Man använde is under antiken både till att kyla drycker med och som medicin. _____
4. Marco Polo tog med sig glassen till Kina under sina många resor. _____
5. Man använde salpeter för att frysa glassen. _____
6. Italien har dominerat glasstillverkningen i Europa. _____
7. Normmännen exporterade is på 1700-talet. _____
8. På 1700-talet tyckte många att det var dåligt att äta glass. _____
9. President James Madison introducerade glassen i USA. _____
10. I Sverige äter man inte gärna glass på vintern. _____

3. Vikingarna – Nordens sjökrigare

Vikingarna är kända för sina smala, snabba skepp och sina långa resor på floder och över öppna hav. Många är imponerade över att de kunde resa flera veckor över havet – och hitta hem igen – utan våra dagars navigationsinstrument.

De är kanske mest kända som barbariska krigare och pirater som dödade och brände städer och byar. Men de sålde och bytte också nordiska produkter, som pälsar och bärnsten mot saker som de ville ha. Bland annat på Gotland har arkeologer hittat arabiska mynt och smycken som visar detta.

I början av 900-talet reste vikingar från Danmark, Norge och sydvästra Sverige västerut mot norra Frankrike. De seglade på floden Seine och hotade Paris. Den franske kungen gav dem då ett landområde för att få fred. Det kallas sedan dess

för Normandie. De ockuperade även delar av dagens England under 100 år. I det engelska språket finns ännu nordiska ord från denna tid som skin (skinn), egg (ägg) och call (kalla). Många vikingar bosatte sig i England, t.ex. i staden Jorvik, dagens York, där det finns ett stort vikingamuseum i dag.

En isländsk viking, Leif Eriksson, reste på 1000-talet med sina män från Grönland till norra Amerika, som vikingarna bl.a. kallade Vinland. Arkeologer har funnit föremål som visar att de faktiskt kom dit.

De östnordiska vikingarna reste österut och via floderna i dagens Ryssland kom de ända till Bagdad i Irak och Istanbul (Miklagård) i Turkiet. Ibland stannade vikingarna utomlands i flera år och många bosatte sig utomlands för gott. Några tog t.ex. anställning i den bysantinske kejsarens armé.

De vikingar som reste österut kom bl.a. från Roslagen, en del av Sveriges östkust, och de kallades ros eller rus. En av dessa vikingar från Roslagen är känd under namnet Rurik. Han seglade i mitten av 800-talet till västra Ryssland, som vikingarna kallade Gårdarrike. Enligt den berömda Nestorskrönikan, en skrift från medeltiden som handlar om Rysslands äldsta historia, grundade han staden Novgorod (Holmgård).

Forskare menar att namnet Ryssland (Rossija) kommer från rus d.v.s. rusernas land. På finska heter Sverige Ruotsi och på estniska Rootsi.

Han föll
i Holmgård
skeppshövdingen
med sina sjökrigare

text på runsten i Södermanland

LÄSTIPS: *Röde Orm* av Frans G. Bengtsson

RESTIPS: Gotlands fornsal, Läns museet på Gotland, Visby
Vikingabyn i Tofta, söder om Visby
Birkamuseet på Björkö i Mälaren

Kristina – drottningen som gjorde skandal

■ Kristina föddes på Stockholms slott år 1626. Hennes far, kung Gustav II Adolf, dog när Kristina bara var sex år. Den unga Kristina fick samma uppfostran som en manlig tronföljare vid den här tiden. Hon hade lätt för att lära och studerade bl.a. teologi och filosofi för de bästa lärare som fanns. Hon lärde sig tala latin, franska, tyska och holländska flytande, och hon fick även lära sig rida och jaga.

När hon fyllde 18 år blev hon drottning av Sverige och regent över en stormakt. Hon var inspirerad av det franska kungahuset och ordnade jakter, stora fester och middagar. Kristina tyckte också mycket om att samtala med lärda och bjöd in en rad berömda konstnärer och vetenskapsmän, bl.a. den franske filosofen Descartes.

För att säkra tronföljden ville regeringen att drottning Kristina skulle gifta sig, helst med kusinen greve Karl Gustav, men hon vägrade. Hon blev mer och mer intresserad av konst, filosofi och religion, men hon tyckte att den kulturella miljön i Sverige inte var tillräckligt stimulerande och bestämde sig för att lämna landet. Den 6 juni 1654 abdikerade hon och reste genast utomlands.

Hon övergick till katolicismen 1655 och i december samma år kom hon till Rom. Att Sveriges protestantiska drottning blev katolik var en skandal i hela Europa. Vatikanen använde det i sin propaganda för katolicismen, och påven behandlade henne som en mycket viktig person. Kristinas hem i Rom blev ett kulturellt och politiskt centrum dit en rad politiker, konstnärer och författare kom. Kristina var också själv författare och skrev bl.a. en bok om sitt liv.

Hon bodde i Rom till sin död 1689. Hennes grav finns i Peterskyrkan.

Svara på frågorna:

1. Vilka språk talade Kristina?
2. Vad tyckte Kristina om?
3. Vem ville man att hon skulle gifta sig med?
4. Vad gjorde hon året efter abdikationen?

DISKUTERA: Varför är vi så intresserade av kändisarnas och de kungligas liv? Varför säljer s.k. skandalreportage i tidningar så bra? Ge exempel på ett sådant reportage.

Jag tror att vi känner varandra

- A: Hej! Känner du inte igen mig? Jag tror att vi har träffats tidigare.
- B: Nej, det tror jag inte. Men du känner kanske min syster, Elin, folk tycker ofta att vi är ganska lika.
- A: Elin ... ja, det tror jag att hon hette. Vi lärde känna varandra på en resa till Rom förra året.
- B: Rom, det är en stad som jag inte känner till, men jag tror att det är vackert där. Det tycker i alla fall min syster. Jag tycker att det skulle vara roligt att åka dit.
- A: Jag tänker åka dit igen med en kompis i sommar. Vi har känt varandra länge och tycker om samma saker. Och jag tror att jag kommer att känna igen mig. Vi tänker titta på Peterskyrkan. Den tycker jag mycket om.
- B: Den känner jag inte alls till. Men nu måste jag gå. Jag ska stiga upp tidigt i morgon och jag känner mig lite trött, så jag tänker gå hem och lägga mig.
- A: Hejdå. Det var trevligt att lära känna dig. Jag tror aldrig att jag ska ta fel på dig och din syster mer, för nu känner jag igen dig.
- B: Det gör inget. Jag tycker alltid att det är intressant att lära känna nya människor. Jag tror att ni kommer att få en trevlig resa!

- UPPGIFT: 1. Läs dialogen i par tills ni nästan kan den utantill. Byt roller.
2. Skriv er egen dialog efter samma modell. Använd verben: *känna, känna till, känna igen, känna sig, känna igen sig, lära känna, tänka, tycka, tro.*

<i>känna en person</i>	vara bekant/vän med
<i>känna till</i>	veta något om
<i>känna igen</i>	se och veta vem det är
<i>känna sig</i>	må, vara
<i>känna igen sig</i>	veta var man är
<i>lära känna</i>	träffa och börja känna
<i>tänka + infinitiv</i>	planera
<i>tycka</i>	ha en åsikt (bra/dåligt)
<i>tycka om</i>	gilla
<i>tro</i>	inte veta riktigt säkert

Jean Baptiste Bernadotte

– fransmannen som blev svensk kung

... Det svenska kungahuset är det yngsta i Europa och det kommer från en borgerlig fransk familj. Genom en lång rad händelser, som låter som en saga, blev advokatsonen Jean Baptiste Bernadotte, från den lilla staden Pau i södra Frankrike, kung i Sverige och Norge.

År 1810 dog den svenske kronprinsen Karl August plötsligt, och eftersom kung Karl XIII var barnlös måste man välja en ny tronföljare. Sverige hade just förlorat Finland till Ryssland i ett krig, och man sökte därför efter en stark ledare som kunde ta tillbaka Finland.

En ung löjtnant, C.O. Mörner, som var på en diplomatisk resa i Frankrike, bestämde sig för

att på egen hand ta kontakt med en av Napoleons officerare, Jean Baptiste Bernadotte, som efter franska revolutionen 1789 hade gjort en snabb militär karriär.

Efter långa förhandlingar i Sverige och Frankrike erbjöd man Bernadotte att bli kronprins i Sverige och han accepterade. Man valde honom till kronprins 1810 efter det att han hade övergått till protestantismen. Han blev kung år 1818 under namnet Karl XIV Johan. Hans valspråk var *Folkets kärlek min belöning*.

Karl Johan hade inga tankar på att återta Finland utan han ville i stället förena Sverige och Norge i en union. Efter ett kort krig mot Norge tvingade han norrmännen att acceptera unionen. Kriget mot Norge 1814 blev Sveriges sista och svenskarna har sedan dess kunnat leva i fred.

Karl XIV Johan och hans drottning Desideria fick en son, som blev kung år 1844 under namnet Oskar I. Sveriges nuvarande kung, Carl XVI Gustaf, är den sjunde generationen av huset Bernadotte på Sveriges tron. Hans valspråk är *För Sverige – i tiden*. Även Danmarks drottning Margrethe och Norges kung Harald är ättlingar till Karl XIV Johan.

DISKUTERA: Vad skulle du göra om du vore kung/drottning för en dag? Vad skulle du ha för valspråk?

UPPGIFT: Sök information om kronprinsessan Victoria på Internet och i veckotidningar. Skriv tio meningar. Börja med "Visste du att ..."

Kungar, drottningar, gamla och kändisar

A.

Du har nu läst om en kung och om en drottning. Vilka likheter och vilka skillnader finns det? Jämför texterna. Du kan till exempel jämföra det här:

- uppväxt
- intressen
- religion
- nationalitet
- giftermål
- barn
- regeringstid
- århundrade
- föräldrar
- språk

Du kan börja så här till exempel:

Kristina ... men Bernadotte ...

Både Kristina och Bernadotte ...

Varken Kristina eller Bernadotte ...

B.

Tänk dig att du träffar din mormorsmorfar och din mormorsmormor. Förklara för dem vad de här sakerna är och vad man använder dem till:

bil	cd-spelare	dator
e-brev	flygplan	kylskåp/frys
radio	telefon	tv
tvättmaskin		

C.

Avsluta meningarna muntligt. Arbeta gärna i par.

1. Jag vill gärna bli kändis därför att _____.
2. Eftersom _____ vill jag aldrig bli kändis.
3. Jag tänker bli kändis genom att _____.
4. Om jag inte spelade så falskt _____.
5. Jag sjunger bättre nu än _____.
6. Ju mer jag övar desto _____.
7. Alla kan läsa om mig i tidningen när _____.
8. Jag tänker inte be om din autograf förrän _____.
9. Du ska få intervjuva mig trots att _____.
10. Jag gillar dig även om _____.

En släkthistoria

Daniels farfars farfars far Jöns Persson föddes i Östergötland 1842. Det var samma år som man startade sexårig obligatorisk folkskola i Sverige. I början var det förstås ont om lärare, men när Jöns var sju år fick han chansen att gå i skolan och lära sig räkna, skriva och läsa. Han läste mest i Bibeln, som var den enda bok som fanns i hemmet.

Jöns hade en kusin i Småland, Arvid, som inte hade samma tur. Hans föräldrar hade svårt att försörja sina tretton barn. De behövdes hemma för att hjälpa till med arbetet på åkrarna. Dessutom var det svårt att gå de två milen till skolan när man bara hade ett par varma skor till alla syskonen. Barnen måste helt enkelt turas om att använda dem.

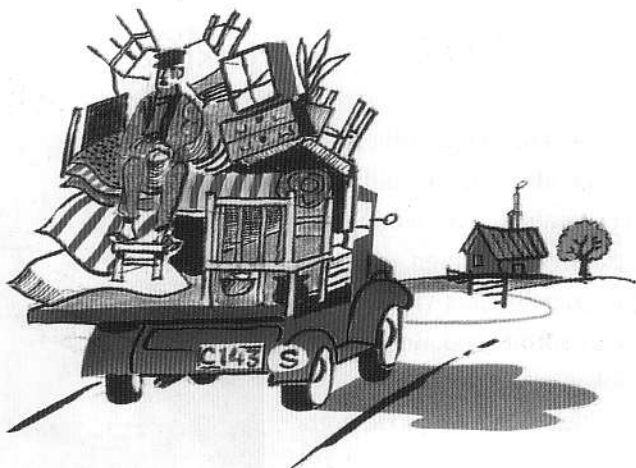
Jöns bodde kvar på landet i hela sitt liv och besökte aldrig ens en stad. Knappt 10 % av befolkningen bodde i städerna på den här tiden.

Men Arvid, däremot, hade lyckats spara ihop till en Amerikabiljett genom att arbeta hårt hos en bonde. När han blev 19 år packade han sin väska och gav sig iväg. Familjen fick ett brev med ett fotografi efter åtta månader, men därefter hörde man tyvärr aldrig mer av honom. Det hade varit ett par svåra år i Sverige med dåliga skördar, så det var många som var fattiga och hungriga. De svält, och därför sökte de lyckan på andra sidan havet. Folk gav sig också iväg av politiska och religiösa orsaker.

Daniels farfar Oscar föddes 1916, mitt under första världskriget.

Nu hade emigrationen minskat, samtidigt som industrin utvecklades. Men ändå bodde nästan var femte svensk i Amerika i början av århundradet. Oscar var ett av sju syskon. Familjen bodde trångt, deras lägenhet var bara 35 kvm stor. Barnen fick dela säng och oftast sov de i köket där det var varmt, tre av dem sov i kökssoffan. Fastän de gjorde sitt bästa för att hålla rent, hände det ofta att de blev bitna av löss eller att en råtta sprang över golvet. Toalett fanns utomhus, flera stycken så kallade

utedass i rad för alla familjer i huset. Visserligen var det kallt och smutsigt, men det fanns också en stor gemenskap då alla levde nära varandra.

Oscars familj var statare, vilket betydde att de jobbade som lantarbetare på ett gods eller en stor gård, och fick betalt i matvaror som mjölk, vete och potatis. De fick bostad men mycket lite pengar, så de var helt beroende av arbetsgivaren, bonden. Fadern arbetade drygt 12 timmar varje dag på bondens åkrar och skötte hans djur. Modern mjölkade korna tre gånger varje dag. Barnen måste också hjälpa till, så fort de var tillräckligt stora.

Statare arbetade med ettårskontrakt och kunde bara flytta under en vecka på året, i oktober. 1936 bestämde riksdagen att statare bara skulle arbeta 8 timmar om dagen sex dagar i veckan, precis som industriarbetarna.

Oscars mor, Hulda, röstade för första gången i sitt liv år 1921 när man införde allmän rösträtt. Hans syster Hanna hade flyttat till staden och arbetade i textilindustrin. 1938 fick hon sin första semester som varade i två veckor. Då åkte hon på cykelsemester med sin man.

Oscar själv drömde om att studera, men det var inte så lätt för en fattig pojke från landet. Han satt varje ledig stund på det lilla biblioteket i byn och läste allt han hittade.

DISKUTERA: Jöns, Oscar och Daniel växte upp under helt olika förhållanden. Vad tror du att de skulle säga till varandra i dag om de kunde träffas?

RESTIPS: Statarmuseet på Torup i Skåne

Vilhelm Moberg – historieskrivaren

... Författaren Vilhelm Moberg har man ofta beskrivit som en stor, högljudd man som alltid var arg över orättvisorna i samhället. Men enligt dottern Eva var han vanligtvis en lugn, eftertänksam man som arbetade regelbundet vid skrivbordet och lade ner ett enormt forskningsarbete på sina historiska böcker.

Vilhelm Moberg föddes 1898 och växte upp i ett fattigt soldattorp i Småland, där han tidigt måste vänja sig vid hårt kroppsarbete. Sin första framgång fick han med romanen *Raskens*, 1927, som just beskriver det hårda livet för en soldat och lantbrukare i Småland.

Under sin uppväxt längtade han efter att studera och fick bl.a. möjlighet att gå på en folkhögskola. Han skrev reportage till tidningar och gav ut berättelser och teaterpjäser. Sedan han hade flyttat till Stockholm arbetade Moberg även som journalist och med att hjälpa människor som han ansåg blivit orättvist behandlade. Han väckte debatt med sina artiklar och talade ofta i radio. Under andra världskriget skrev han en historisk roman, *Rid i natt!*, som på sitt eget sätt protesterade mot nazismen.

Men det verk som Moberg nog blivit mest känd för är de fyra böckerna om de svenska emigranter som reste från Småland till Amerika på 1800-talet: *Utvandrarna*, *Invandrarna*, *Nybyggarna* och *Sista brevet till Sverige*, 1949–59. Romanerna om den småländske bonden Karl Oskar och hans hustru Kristina gjorde Moberg till en av de mest lästa och mest översatta svenska 1900-talsförfattarna. Man filmade böckerna på 1970-talet och de blev förlagan till en musikal av Björn Ulvaeus och Benny Andersson på 1990-talet. Fram till sin död, 1973, arbetade han på ett stort verk, *Min svenska historia*, som han aldrig hann avsluta.

Vilhelm Moberg beskriver folkets historia och individens kamp för frihet, rättvisa och lycka.

Svara på frågorna!

1. När levde Vilhelm Moberg?
2. Var växte han upp?
3. Vilken av hans böcker var en protest mot nazismen?
4. Vilka böcker blev han mest känd för?
5. Vad handlar de om?

Så här säger Vilhelm Moberg själv om sitt författarskap:

”I sextio år har jag läst svensk historia. När min läsning utvidgades, upptäckte jag att den svenska historien huvudsakligen handlade om den mindre grupp av människor som fattat beslutet för själva folket och den stora mängden av landets invånare hade inte fått tillträde till den. /.../ Jag saknade de som besått åkrarna, de som fällt skogarna, röjt vägarna, byggt slotten, kungsgårdarna, fästningarna, borgarna, städerna, stugorna /.../ Och jag beslöt att berätta om de människor i det förgångna, som historien hade glömt.

Jag började med *Rid i natt!* 1941 och fortsatte år 1949 med *Utvandrarna*. Både 1600-talsbönderna, som kämpat för sin hotade frihet, och amerikaemigranterna, som tvingades söka sig nya hem i en annan världsdel, var i stort sett bortglömda av historikerna. /.../ Jag återger objektiva historiska fakta, men tolkningen av dem är min egen subjektiva. /.../ Jag försöker närma historien till de levande människorna och de levande människorna till historien.”

Ur förordet till Min svenska historia berättad för folket del 1

TV-tittarna utsåg 1998 romanserien om utvandrarerna till århundradets svenska roman.

DISKUTERA: Vad brukar historieböcker handla om? Är Rurik, Kristina, och Bernadotte viktiga att känna till om du jämför med Jöns, Arvid och Hanna? Måste man känna till sin historia? Läser du historiska böcker?

UPPSATS: Berätta om en gammal person i din släkt!

Minns du ordet? 3

enligt enormt samtidigt beroende känd
utomlands framgång en rad knappt fyllde

1. Boken var mycket, mycket intressant.
Boken var _____ intressant.
2. Hon förstod nästan ingenting.
Hon förstod _____ något.
3. Statarna klarade sig inte utan sin arbetsgivare.
De var helt _____ av arbetsgivaren.
4. Kristina tyckte att Sverige var ett okultiverat land.
_____ Kristina var Sverige ett okultiverat land.
5. Hon skrattade och grät på samma gång.
Hon var både glad och ledsen _____.
6. Romanen blev en stor succé.
Den blev en stor _____.
7. Kristina blev drottning på sin 18-årsdag.
Hon blev drottning när hon _____ 18 år.
8. Kenneth har aldrig varit i något annat land än Sverige.
Menar du att han aldrig har varit _____?
9. Kristina hade många stora middagar.
Hon hade _____ stora middagar.
10. Leif Eriksson är en viking som många känner till.
Leif Eriksson är en _____ viking.

HÖRFÖRSTÅELSE 3

Utvandrarna

Markera om påståendet är rätt (R) eller fel (F)!

1. "Kristina från Duvemåla" är en musikal av Björn Ulvaeus och Benny Andersson från ABBA. _____
2. Karl Oskar och Kristina Nilsson och deras barn kom från en liten by i Småland. _____
3. 90 % av alla svenskar hade inte något arbete vid 1800-talets början. _____
4. Befolkningsökningen på 1800-talet berodde på freden, vaccinet och potatisen. _____
5. Många fattiga flyttade till städerna och sökte arbete i industrin. _____
6. En normal arbetsvecka var 72 timmar för dem som arbetade i jordbruket i Sverige på den tiden. _____
7. De som kunde sålde sina gårdar och flyttade till Amerika. _____
8. I flera tidningar fanns annonser som talade om vilken fantastisk framtid som väntade i Amerika. _____
9. Båtresan till Amerika tog bara ett par veckor och var ganska bekväm. _____
10. Drömmen om ett bättre liv i Amerika blev verklighet för nästan alla. _____
11. Man berättade alltid sanningen om hur man hade det i breven hem till Sverige. _____
12. Familjen Nilsson fick det bättre i Amerika. _____

4. Astrid Lindgren – sagoberättaren

En svensk författare som har haft stor betydelse för många svenskar under deras uppväxt är Astrid Lindgren. Hennes böcker har lockat läsare i alla åldrar, fastän hon främst har skrivit för barn.

Astrid Lindgren föddes 1907 och växte upp på en bondgård utanför Vimmerby i Småland. Hon fick inspiration till de flesta av sina berättelser från sin egen barndom.

Lindgren blev författare delvis av en tillfällighet. En gång när hon hade skadat sin fot och måste stanna hemma och vila, bestämde hon sig för att skriva ner de sagor som hon hade berättat för sin dotter.

När boken om Pippi Långstrump kom ut 1945 blev det en livlig debatt, för det var något helt nytt att skriva om en flicka som var stark och modig och alltid gjorde som hon själv ville. Men barnen älskade Pippi och boken blev en stor framgång.

Astrid Lindgren hade stor respekt för barn och barns känslor och hon skrev också om det som är svårt i livet som t.ex. i boken *Bröderna Lejonhjärta*.

Hennes språk är klart och enkelt och liknar ibland muntligt berättande. I några av hennes sagor, som *Mio, min Mio*, ser man att hon också har hämtat inspiration från folksagorna.

Personerna i hennes böcker lever sitt eget liv och är som verkliga människor för många svenskar. Många av hennes egna ord eller uttryck har blivit allmänna, d.v.s. ingår i ett ordförråd som nästan alla känner till. Det gäller inte minst visorna, t.ex. "Idas sommarvisa" ur *Emil i Lönneberga*, som man sjunger på många daghem och skolor vid skolavslutningen. I dödsannonser kan man inte sällan läsa orden: "Vi ses i Nangijala" ur *Bröderna Lejonhjärta*.

Astrid Lindgren har inte bara gett oss många roliga böcker, utan hon har också deltagit i samhällsdebatten, alltid på de svagas sida.

Astrid Lindgren dog år 2002, 94 år gammal.

Några av Astrid Lindgrens mest älskade böcker är:

Pippi Långstrump, 1945, Mio, min Mio, 1954, Karlsson på taket, 1955, Madicken, 1960, Emil i Lönneberga, 1963, Bröderna Lejonhjärta, 1973, Ronja Rövardotter, 1981.

Pippi Långstrump är kanske Astrid Lindgrens populäraste sagofigur. Pippi bor ensam i Villa Villekulla. Hon har en väska full med guldpengar, en häst och en apa, Herr Nilsson, och hon är otroligt stark. Hennes två kamrater Tommy och Annika är snälla barn som får följa med Pippi på äventyr.

I *Mio, min Mio* slåss prins Mio och de goda mot riddar Kato som är en grym, ond riddare som förvandlar sina fiender till sten. Prins Mio är egentligen en liten pojke, Bo Wilhelm Olsson, och som i den traditionella sagan vinner han till sist över de onda.

Karlsson på taket är Lillebrors fantasikompis och det finns många böcker om dem. Karlsson kan flyga med hjälp av en propeller på ryggen. Han är inte alltid snäll och lojal mot sin kompis. Han skryter mycket, säger att han är världens bästa Karlsson och ingen mer än Lillebror tror på att han finns.

Madicken är en flicka som gör många roliga saker tillsammans med sin syster. En gång försöker hon flyga från husets tak med ett paraply. Det slutar inte bra alls, utan med en hjärnskakning. Berättelsen utspelar sig för nästan hundra år sedan.

Sofia läser

- Huvudpersonerna i Astrid Lindgrens böcker har blivit som vänner för många barn. Harald och Sofia har läst många av böckerna och Haralds lekar är ofta inspirerade av sagofigurerna.

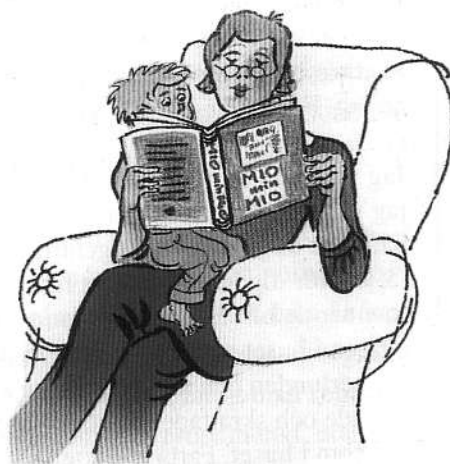
En kväll när Sofia hade dukat av efter midnatten, satte hon sig i den bästa fåtöljen och slog upp dagens tidning.

– Mamma, kan du inte läsa för mig?

Harald kom springande med sin nyaste bok i famnen.

Harald var sex och ett halvt år nu och skulle börja skolan till hösten. Han kunde redan läsa lite, men inte så snabbt. Hans mest älskade bok för tillfället var *Mio, min Mio*.

– Anton och jag har lekt riddare hela dagen. Jag var prins Mio och vi slogs mot den grymme riddar Kato. De goda vann, hur lätt som helst, över de onda.

– Blev de förvandlade till sten?

– Nej, de fick räkna till tio, sedan var de med igen. Vet du, tjejerna tänkte flyga från taket på dagis med bara ett paraply, precis som Madicken. Men då kom Fröken och sa till dem.

– Vad säger du? Ja, en propeller hade väl varit bättre i så fall, som ... vad var det nu han hette?

– Karlsson på taket, så klart! Världens bästa Karlsson, men han var inte så snäll jämt, tycker jag. Om man är mycket stark, måste man också vara mycket snäll, det har Pippi sagt. Och hon var faktiskt världens starkaste flicka, så det så! En hel väska full med guldpengar hade hon också.

– Ja, det vore inte så dumt, men kom nu så läser vi!

Harald kröp upp och satte sig i sin mammas knä och Sofia började läsa:

”Var det någon som hörde på radion den femtonde oktober förra året? Var det någon som hörde, att de frågade efter en försvunnen pojke? Så här sa de:

Polisen i Stockholm efterlyser 9-åriga Bo Vilhelm Olsson, som sedan i förrgår kväll klockan 18 varit försvunnen från sitt hem, Upplandsgatan 13. Bo Vilhelm Olsson har ljust hår och blå ögon och var vid försvinnandet klädd i korta, bruna byxor, grå stickad tröja och liten röd luva. Meddelanden om den försvunne lämnas till polisens ordonnansavdelning.

Ja, så sa de. Men det kom aldrig några meddelanden om Bo Vilhelm Olsson. Han var borta. Ingen fick någonsin veta vart han tog vägen. Ingen vet det. Mer än jag. För det är jag som är Bo Vilhelm Olsson.

/ ... /

Jag var fosterbarn hos tant Edla och farbror Sixten. Jag kom till dem, när jag var ett år gammal. Förut bodde jag på ett barnhem. Det var där tant Edla hämtade mig. Hon ville egentligen ha en flicka, men det fanns ingen hon kunde få. Därför tog hon mig. Fast farbror Sixten och tant Edla tycker inte om pojkar. Inte när de blir åtta-nio år åtminstone. De tyckte, att det blev för mycket oväsen i huset och att jag drog in för mycket smuts, när jag hade varit ute i Tegnérlundens och lekt och att jag slängde kläderna omkring mig och att jag pratade och skrattade för högt. Tant Edla sa jämt, att det var en olycksdag, när jag kom i huset. Farbror Sixten sa ingenting.”

ur *Mio, min Mio*

UPPSATS: Berätta om din första skoldag eller en annan viktig dag när du var barn.

RESTIPS: Besök Junibacken i Stockholm och Astrid Lindgrens Värld i Vimmerby.

Selma Lagerlöf – en Nobelpristagare i litteratur

■ Selma Lagerlöf föddes 1858 på den lilla herrgården Mårbacka i Värmland. Där levde man ett glatt liv med fest och dans, men Selma, som led av en höftskada, kunde inte delta i danserna som de andra ungdomarna. I stället satt hon bland de vuxna och lyssnade på sagor och historier som bland andra hennes farmor berättade. På den tiden fanns det en levande muntlig berättartradition, speciellt i Värmland.

Selma Lagerlöf visste tidigt att hon ville bli författare, men familjen fick ekonomiska problem och blev tvungen att sälja gården. Selma, som nu måste försörja sig själv, utbildade sig till lärare och arbetade med undervisning ett tiotal år. Men hon glömde

aldrig de historier som hon hört i sin barndom. Hon ville berätta om människorna och miljöerna och hon gjorde det på sitt eget fantasifulla sätt.

1891 gav hon ut romanen *Gösta Berlings saga*, en romantisk berättelse om prästen Gösta Berling och de övriga "kavaljererna" på en värmländsk herrgård.

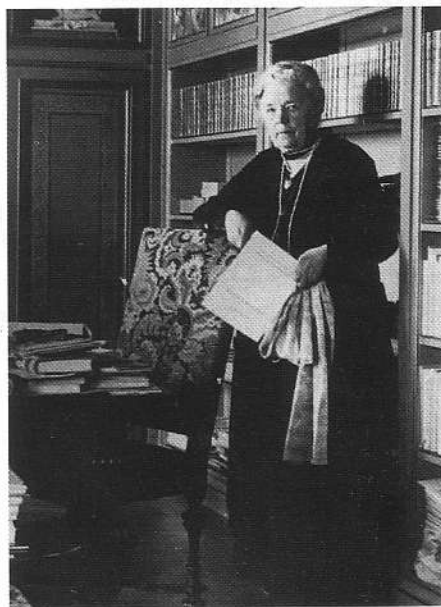
Jerusalem I-II, från 1902, bygger på en verklig händelse. Romanen berättar om invånarna i en liten by i Dalarna, som går med i en religiös sekt, säljer allt och lämnar sina hem för att utvandra till Jerusalem.

I början av 1900-talet fick hon uppgiften att skriva en skolbok och 1906 kom *Nils Holgerssons underbara resa genom Sverige*. Den handlar om en pojke som förtrollas och blir så liten att han kan flyga på en gås över hela landet, från Skåne till Lappland. Många svenska skolbarn har läst boken för att lära sig svensk geografi.

Romanen *Kejsarn av Portugallien* från 1914 handlar om en fattig man som älskar sin dotter över allt annat. Han vill inte inse att hans dotter är prostituerad, utan skapar en egen värld där hon är kejsarinna och han är kejsare. Kärleken gör honom blind och galen.

I dag finns Lagerlöfs böcker översatta till många olika språk och författaren är känd över hela världen. Många av hennes böcker har också blivit film. Samlingar med hennes brev har väckt stort intresse på senare tid.

Selma Lagerlöf blev den första kvinnan i Svenska Akademien. 1909 fick hon

Nobelpriset i litteratur, som första kvinnliga författare och första svensk. Hon använde en del av prispengarna till att köpa tillbaka herrgården Mårbacka, där hon bodde fram till sin död 1940.

I dag är Mårbacka ett museum och ett populärt turistmål.

Svara på frågorna!

1. När levde Selma Lagerlöf?
2. Varför deltog hon inte i danserna som de andra?
3. Varför måste familjen sälja Mårbacka?
4. Vilket yrke hade Selma Lagerlöf?
5. Hur använde man boken om Nils Holgersson förr i tiden?
6. Vad handlar *Kejsarn av Portugallien* om?
7. Vad använde Selma Lagerlöf Nobelprispengarna till?

Försenat bagage

Sätt orden i rätt form! Arbeta gärna i par! Öva muntligt!

A.

Åsa flyger till Turkiet på semester. När hon kommer fram, är hennes väska borta. Hon måste beskriva innehållet i väskan för flygbolaget och tittar på sin packningslista, som hon så ordentligt hade gjort:

en blå kjol	ett par gamla jeans
en vit skjorta	en randig tröja
en röd klänning	nya underkläder
ett par ljusa shorts	en blommig baddräkt
ett par svarta sandaler	

1. Åsa säger: I väskan ligger *min blåa kjol*, *min ...*
2. Tre dagar senare ringer flygbolaget och säger att de har hittat hennes väska.
De har hittat *den blåa kjolen*.
De har också hittat *den ...*

Åsa blir mycket glad, för hon har verkligen längtat efter sina egna kläder. Men hon har ju också köpt lite nytt som hon behövde. Så när hon kommer hem ska hon ringa sitt försäkringsbolag.

B.

Du är ute och reser och tyvärr har ditt bagage blivit försenat.

Tänk på vad du har i din packning! Du ringer till ditt försäkringsbolag och beskriver innehållet: "I väskan ligger *min ...*"

Tro inte på allt du hör!

■ Johanna, min kompis, berättade att hennes kusin känner ett par som hade varit och storhandlat på ett varuhus i Ullared, som ligger ca 20 mil från deras bostad. När de kom hem igen upptäckte kvinnan att hennes handväska med pengar, kontokort, körkort och annat var borta. Efter några dagar ringde en person och sa att hon hade hittat väskan. Allt fanns kvar utom pengarna. Men hon tyckte att det skulle vara för långt, 15 mil, att köra hem till paret för att lämna tillbaka väskan. Däremot erbjöd hon sig att köra halva vägen. De bestämde att de skulle ses på en parkeringsplats. Paret satte sig i bilen och körde till parkeringsplatsen. De väntade och väntade men ingen kom. Till slut gav de upp och körde hem igen.

När de kom hem hade det varit inbrott i deras villa.

När folk hör den här historien tror somliga att inbrottet var en ren tillfällighet medan andra tror att det var planerat. Och så finns det de som säger att inget av detta är sant. De undrar t.ex. varför paret inte bad personen att lämna in väskan hos polisen eller att skicka den, varför paret inte misstänkte något när personen erbjöd sig att köra över 7 mil för att lämna tillbaka den. Har detta verkligen hänt eller är det ett exempel på en modern vandringsägen?

I alla tider har vi berättat historier för varandra. Syftet kan ha varit att stärka moralen, att få ett folk att känna större samhörighet, att varna för det okända eller helt enkelt att underhålla. En del av dessa historier kallar vi vandringsägen. Ofta handlar de om det som är nytt eller främmande för oss eller om något som är skrämmande. Till exempel är många av viruslarmen, när det gäller datorer och mobiltelefoner, falska.

Många tror på vandringsägen. Enligt folklivsforskaren Bengt af Klintberg ökar trovärdigheten om historien inträffar på en bestämd plats, om huvudpersonen är en bekant till en bekant och alltså inte vem som helst. Ibland har man kunnat läsa historien i tidningen och då ökar också trovärdigheten. En vandringsägen ska också vara lätt att komma ihåg så att man kan återberätta den.

LÄSTIPS: *Råttan i pizzan* av Bengt af Klintberg

DISKUTERA: Fyller vandringsägen något behov? Kan du berätta en vandringsägen?

Minns du ordet? 4

ses somliga muntlig misstänkte inträffade
bekant tillfällighet skrämmande försörja beskrev

1. Man skulle inte skriva tentan.
Det var en _____ tenta.
2. Åsa och hennes tjejkompisar ska träffas i kväll.
De har bestämt att de ska _____ på puben klockan sju.
3. Hon har ett kul jobb men lönen räcker knappt till både mat och hyra.
Hon har svårt att _____ sig på sitt arbete.
4. Eva berättade exakt hur de skulle gå för att hitta till bion.
Hon _____ vägen dit.
5. Daniel trodde att han inte skulle klara tentan.
Han _____ att det inte skulle gå så bra.
6. Det här hände när jag studerade i Lund.
Det _____ när jag studerade i Lund.
7. Harald blir rädd när han lyssnar på spökhistorier.
Harald tycker att spökhistorier är lite _____.
8. De träffades utan att ha planerat det.
De träffades av en _____.
9. Det finns några som alltid är på gott humör.
_____ verkar alltid glada.
10. Någon som hennes bror kände berättade vandringssågen.
En _____ till hennes bror berättade vandringssågen.

HÖRFÖRSTÅELSE 4

En spökhistoria

A.

Besvara frågorna kort!

1. Kan man förklara "det mystiska och övernaturliga" enligt texten?

2. Vilka är Laban och Labolina?

3. Vad handlar spökhistorier ofta om?

4. Hur börjar spökhistorien?

5. Varför kör de unga männen så sakta?

6. Vad får de plötsligt se?

7. Varför vill flickan ha lift?

8. Vad händer när de har kommit fram till adressen?

9. Vad gör de unga männen?

10. Vad berättar kvinnan för dem?

B.

Lyssna igen och berätta sedan texten!

5. Det är farligt att vara polis!

En kvinnlig polis blev i natt skadad när hon och en kollega grep en man utanför en radio- och tv-affär i centrala Lund då han försökte kasta en sten mot affärens skyltfönster. Mannen blev förd till polisstationen där han fick tillbringa natten. Polisen släppte honom efter förhör i dag på morgonen.

Åsa kan inte jobba för hon har brutit armen. En journalist kommer hem till henne några dagar efter olyckan för att göra en intervju. Han håller på att skriva en artikelserie om polisens arbete.

Journalisten Har du mycket ont?

Åsa Inte så väldigt nu längre, men de första nätterna sov jag dåligt.

Journalisten Kan du berätta hur olyckan gick till?

Åsa: Jo, jag och min kollega, Kenneth, kom körande på Stora Södergatan. Det var lite folk ute eftersom det var ganska sent och det regnade och blåste. Då såg vi en man som stod utanför en radio- och tv-affär. Vi tyckte att det verkade misstänkt för vem har lust att titta i skyltfönster i det vädret? Så vi stannade bilen och steg ur. När mannen fick syn på oss kastade han en stor sten, som han hållit i handen, på marken och började springa från platsen. Vi förstod då att allt inte stod rätt till så vi sprang efter honom. Jag kom lite efter min kollega. Sen vet jag inte riktigt vad som hände. Plötsligt låg jag på marken.

Journalisten Ojdå, snubblade du?

Åsa Nej, men vid sidan om mig låg ett bananskal så antagligen hade jag halkat på det. Jag kände att jag hade jätteont i armen, att jag knappt kunde röra den. Som tur var kom ett yngre par förbi just då. De hade mobiltelefon och ringde efter ambulans.

Journalisten Var du tvungen att vänta länge?

Åsa Nej då, ambulansen kom efter bara några minuter. När jag kom till sjukhuset blev jag röntgad och då såg de att min högra arm var bruten. Så jag blev gipsad, men jag behövde inte bli opererad. Nästa dag kunde jag åka hem.

Journalisten Hur känns det att inte kunna jobba nu på ett tag?

Åsa Jag kan ju inte göra så mycket eftersom jag är högerhänt så jag sitter mest här i fåtöljen och läser. Jag tittar också lite på tv, men jag blir uttråkad av alla såpoperor.

- Journalisten* Jag trodde att poliser tittade på polisserierna på tv.
- Åsa* Nähä du, inte jag i alla fall.
- Journalisten* Och hur gick det för mannen?
- Åsa* Min kollega grep honom men man släppte honom igen när han hade blivit förhörd. Under förhöret sa han att han brukade bära på stenar ibland och att han precis kommit ihåg att han glömt stänga av spisen hemma. Det var därför han sprang.
- Journalisten* Hm, jag undrar om man verkligen kan tro på det. Jag tackar i alla fall för att du ställde upp på den här intervjun. Krya på dig!
- Åsa* Tack. Det var inget. Det var bara roligt att prata en stund med dig.

UPPSATS: En kriminalhistoria

De vanligaste brotten i Sverige

Brottstyp	Antal anmälda brott	Straff/Påföljd och olika brott
Stöld/snatteri ur och från motordrivet fordon	143 072	<i>Böter</i> (t.ex. parkeringsböter, polisen bestämmer summan), <i>dagsböter</i> (baserat på inkomsten, domstol bestämmer summan), <i>fängelse</i> 14 dagar–18 år, <i>livstids fängelse</i> (ej tidsbestämt), <i>skyddstillsyn</i> , <i>elektronisk fotboja</i> .
Skadegörelse	134 678	
Inbrottsstöld	117 925	
Cykelstöld	76 715	
Biltillgrepp (<i>bilstöld</i>)	60 014	<i>Snatteri</i> : om man tar varor för högst 800 kr
Misshandel	59 328	<i>Rattfylleri</i> : om man kör bil med mer än 0,2 ‰ alkohol i kroppen
Stöld/snatteri i butik och varuhus	51 742	<i>Inbrott</i> : om man "går" in i någon annans hem eller lokal och tar saker
Brott mot narkotikastrafflagen	32 052	<i>Skadegörelse</i> : om man förstör något som någon annan äger
Rattfylleri	14 180	<i>Misshandel</i> : om man skadar en annan person
Rån, grovt rån	8 534	<i>Rån</i> : om man tar pengar från en person el. t.ex. en bank

Källa: Brottsförebyggande rådet, 2002

DISKUTERA: Vad kan man säga om siffrorna i tabellen? Hur är det i andra länder? Använd ord som *enligt*, *antal*, *andel*, *jämfört med*, *öka/minska*, *de flesta/det mesta*!

Utseende/Signalement

Ofta får polisen motsägelsefulla beskrivningar från vittnen. Man lägger märke till olika saker och ofta minns man fel. Försök att beskriva kassörskan som du såg i går när du handlade mat. Du kan t.ex. använda de här orden:

Längd: över/under/av medellängd

Vikt: kraftigt byggd/smal

Ålder: barn/yngre/medelålders/äldre

Hårfärg och hårlängd: mörkt/ljust/rött hår, kort/långt hår, skallig

Ögonfärg: bruna/blåa/gröna/mörka ögon

Klädsel: ljus/mörk, röd jacka, tröja, mössa o.s.v.

Mordet på Operan

Sent på kvällen den 16 mars 1792 blev kung Gustav III skjuten vid en maskerad på Operan i Stockholm.

Tre år tidigare hade Gustav III gjort en statskupp som gjorde honom enväldig. Genom statskuppen hade adeln förlorat sina privilegier och var mycket missnöjd. En grupp adelsmän, som hade blivit inspirerade av franska revolutionen, planerade därför att döda kungen. Adelsmannen Jacob Johan Anckarström erbjöd sig att utföra mordet eftersom han hatade kungen. Man kom överens om att det skulle ske vid en operamaskerad där kungen skulle vara gäst och alla gäster bära mask.

Under middagen före maskeraden fick Gustav III ett brev som varnade honom för att något skulle hända, men kungen brydde sig inte om varningen. När kungen och hans vänner gick runt bland gästerna, kom någon fram till honom, klappade honom på axeln och sa: "Godafton vackra mask". Det var det tecken som adelsmännen hade kommit överens om. Anckarström steg fram och sköt kungen i ryggen. Någon ropade: "Elden är lös!" för att skapa förvirring.

Polismästaren i Stockholm kom till platsen och såg till att man låste dörrarna och antecknade namnen på alla närvarande. På golvet låg två pistoler som tillhörde Anckarström. Han och hans medhjälpare blev arresterade, och Anckarström erkände att det var han som skjutit kungen. Anckarström blev dömd till döden. Den 27 april 1792 avrättade man honom genom halshuggning.

Gustav III dog inte omedelbart utan först den 29 mars på grund av skadorna.

Svara på frågorna:

1. Varför ville adelsmännen döda kungen?
2. Varför tror du att man planerade att döda kungen på en maskerad?
3. Hur försökte man skapa förvirring?
4. Vad hände med Anckarström?

LÄSTIPS: *Gustav III* av August Strindberg

RESTIPS: Livrustkammaren på Kungliga slottet i Stockholm

Mordet på Sveavägen

■ Strax före midnatt den 28 februari år 1986, 194 år efter mordet på Gustav III, blev Sveriges statsminister, Olof Palme, nedskjuten på öppen gata i Stockholm.

Olof Palme hade varit på bio tillsammans med sin hustru och paret bestämde sig för att promenera hem efter bion. Just den kvällen hade Olof Palme inga livvakter. Efter några kvarter, vid korsningen Sveavägen och Tunnelgatan, kom plötsligt en man fram ur mörkret och sköt flera skott mot paret. Olof Palme dog omedelbart.

Svenskarna blev djupt chockade för ingen hade kunnat tro att något sådant skulle kunna hända i Sverige.

Det fanns flera vittnen vid mordplatsen och media visade en s.k. fantombild av mördaren. Man hittade även två kulor från en revolver nära mordplatsen.

Så småningom kunde polisen gripa en man och huvudvittnet, fru Palme, pekade ut honom som den man hon hade sett på mordplatsen. Mannen blev först fälld för mordet i tingsrätten, men hovrätten frikände honom senare.

Det har funnits många teorier om bakgrunden till mordet och om vem som utförde det. Men trots att det nu har gått många år, har ännu ingen blivit dömd för mordet.

Mordplatsen på Sveavägen några dagar efter mordet.

Svara på frågorna:

1. Hur reagerade svenska folket på mordet?
2. Varför reagerade svenskarna så?
3. Hur gick det för mannen som man grep?
4. Vem dödade Olof Palme?

Sveriges allmänna domstolar

Högsta domstolen
Hovrätterna (6)
Tingsrätterna (85)

Dödsstraffet avskaffades 1921 för brott begångna i fredstid och 1972 för brott begångna i krigstid.

DISKUTERA: Man klarade snabbt upp mordet på Gustav III men Palmemordet är fortfarande ouppklarat. Vad kan orsakerna vara? Är det svårare att klara upp brott i dag trots all teknik som polisen har tillgång till? Jämför de två mordena – skillnader och likheter.

Minns du ordet? 5

ett tag	utförde	så småningom	kollegor	hittar
antagligen	vittne	antecknar	tillbringade	omedelbart

1. Mannen stannade på polisstationen över natten.
Han _____ natten på polisstationen.
2. Jag hade nog halkat på ett bananskal.
Jag hade _____ halkat på ett bananskal.
3. En ung kvinna såg när olyckan hände.
Hon blev _____ till olyckan.
4. Daniel vet inte var hans gamla träskor är.
Han _____ inte sina älskade träskor.
5. Man vet inte vem som gjorde det.
Man vet inte vem som _____ det.
6. Daniel skriver upp allt vad Åsa säger att han ska handla.
Han _____ allt vad hon säger.
7. Du måste komma och hjälpa mig nu!
Kom _____ och hjälp mig!
8. Daniel har inte träffat sin syster på ganska länge.
Anna och Daniel har inte träffats på _____.
9. Efter en tid kunde polisen gripa mannen.
_____ blev han gripen av polisen.
10. Åsa gillar sina arbetskamrater.
Åsa gillar sina _____.

HÖRFÖRSTÅELSE 5

Vems är cykeln?

Svara kort på frågorna!

1. Ungefär hur många cyklar blir stulna varje år i Sverige?

2. När händer det att unga män stjälar cyklar?

3. Varför stjälar knarkare och andra missbrukare cyklar?

4. Hur stjälar professionella ligor cyklar?

5. Var blev Kalle Nilsson av med sin cykel?

6. Varför fick han inte tillbaka sin cykel när han hittade den?

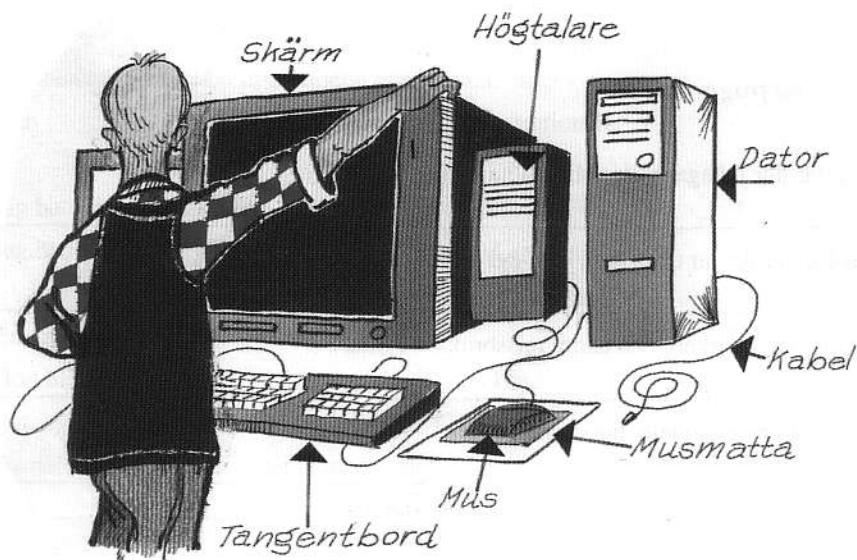
7. Varför köpte Martina från Malmö en ny cykel?

8. Vad gjorde Martina när hon upptäckte att hennes cykel var stulen?

9. Hur mycket har cykel nummer två kostat Martina?

10. Får man ta tillbaka sin egen stulna cykel om man hittar den på stan?

6. Daniels nya dator

■ Daniel köpte en dator för bara ett år sedan. Ändå tyckte han att det nu var dags att köpa en ny. Datorerna blir ju allt snabbare. "Jag måste uppgradera min apparatur", tänkte han. Han tyckte att han behövde en större hårddisk. I den gamla fanns det inte längre plats för allt som han ville använda: nya program, minneskrävande bilder, musik, videoklipp och spel förstås. Den nya modell som han köpte var faktiskt dyrare än vad han hade tänkt sig, men försäljaren var övertygande. Han talade mycket och med många fina ord om processorns prestanda, om det stora minnet och inte minst om den förträffliga skärmen med sin höga upplösning.

Så snart affären öppnade dagen därpå hämtade Daniel den nya datorn med föräldrarnas bil. När han kom hem började han ivrigt försöka koppla ihop datorn. Det var en massa kablar och sladdar. Bruksanvisningen var inte så tydlig, tyckte Daniel, och han måste ta paus ganska ofta för det var jobbigt att hålla reda på allt. Först sent på eftermiddagen var han klar med installationen av operativsystemet. Men när detta var gjort upptäckte han att flera av hans gamla program inte fungerade längre. "Äsch, nu måste jag köpa nya program också", tänkte Daniel.

Men det som han tyckte var mest irriterande var att bilden var skev på skärmen. Han tryckte på alla knappar på skärmen utan att kunna rätta till bilden.

"Jo, du förstår", sade försäljaren när Daniel frågade honom om skärmen per telefon, "skärmen måste arbeta en tid. Den måste liksom bli varm innan den blir riktigt bra. Efter en månad eller så har det fixat sig automatiskt."

Nu har det gått en månad, skärmen är fortfarande skev och Daniel funderar på att lämna tillbaka den. Daniel undrar om detta kanske är hans sämsta köp.

Åsa säger inget utan behåller sina tankar för sig själv.

DISKUTERA: Varför vill så många alltid ha den senaste modellen av till exempel datorer och bilar?

UPPSATS: Mitt bästa köp *eller* Mitt sämsta köp

Snabel-a

Enligt den italienska tidningen La Repubblica har man använt @ i 500 år. Redan på 1500-talet använde köpmän i Venedig symbolen som en måttenhet. På 1800-talet betydde symbolen "at the price of" i England. Därför kunde man se symbolen på vissa skrivmaskiner. I spansk-talande länder har man också använt tecknet som mått, arroba. En arroba = 11,6 kilo.

I dag kommer vi i kontakt med symbolen varje dag när vi skickar e-post.

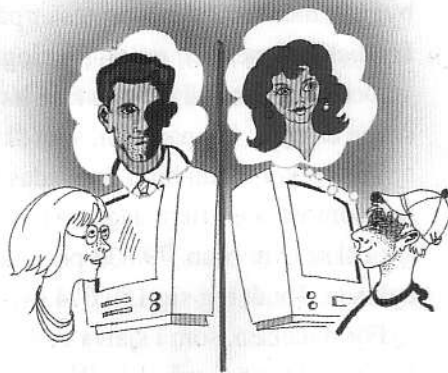
På svenska har symbolen många namn, till exempel kanelbulle och kringla, men vanligast är nog snabel-a. Vad kallas @ på ditt språk?

Kärlek på Internet

Kan man bli kär i någon man inte har sett?

Allt oftare hör man talas om människor som har mötts via Internet och som säger att de har blivit förälskade i varandra. De säger att man lär känna varandra bättre när man chattar än om man möts i verkliga livet. Utseendet blir inte lika viktigt som tankar och idéer, säger de. Och när de till slut bestämmer sig för att träffas, stämmer allt – det känns rätt.

Man bör kanske också säga att alla inte blir lika förtjusta när/om de träffas. Vad tror du om kärlek på Internet?

Antal hemdatorer per 1000 invånare

USA	585
Sverige	507
Schweiz	502
Norge	491
Singapore	483
Australien	465
Danmark	432
Finland	396
Nederländerna	395

Källa: USA Today 2002

År 2000 hade ungefär 75 % av svenskarna tillgång till dator hemma och 68 % hade tillgång till Internet, men bara 17 % hade någon gång chattat.

Källa: SCB

Tolka statistiken! Använd ord som *enligt, antal, andel, jämfört med, öka/minska, de flesta/det mesta*.

Öresundsbron

... Den 1 juli 2000 var en historisk dag för svenskar och danskar. Då invigde Danmarks drottning och Sveriges kung Öresundsbron, den fasta förbindelsen mellan Danmark och Sverige.

Redan 130 år tidigare hade man börjat tala om en bro mellan länderna, och man kom med flera förslag genom åren. Det mest spektakulära förslaget (1953) var nog att torrlägga hela Öresund. 1991 beslöt Danmark och Sverige till slut att gemensamt bygga en bro för bilar och tåg.

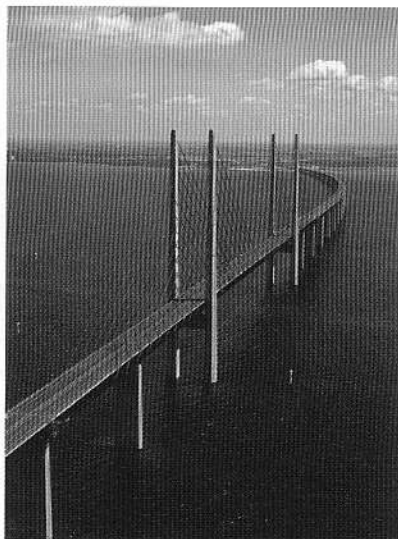
Många var emot en bro, främst av miljömässiga skäl, och menade bl.a. att bron skulle skada djurlivet i Öresund. Bromotståndarna demonstrerade och försökte på alla sätt stoppa bygget, men trots deras protester påbörjade man arbetet i slutet av 1995, efter fyra års diskussioner och miljöprövningar.

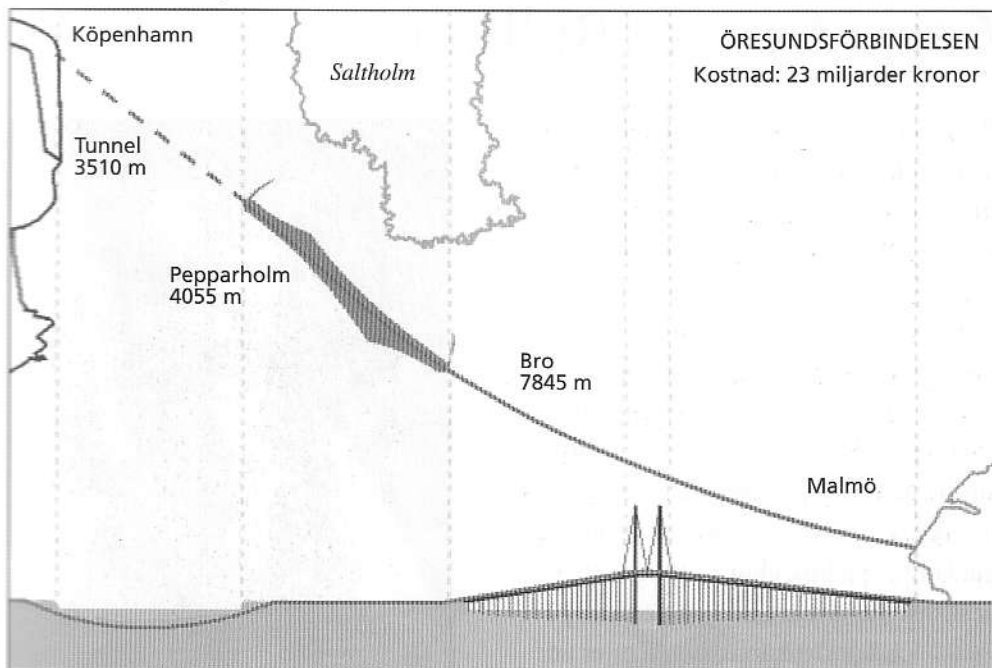
Det som man grävde upp från havsbotten lade man på en speciell plats för att skapa en ny ö, Pepparholm, som skulle bli en del av förbindelsen.

Tre veckor innan bron öppnades för biltrafik firade man genom att ha en stor fest som varade i flera dagar. Alla som ville kunde gå, springa, cykla och åka rullskridskor över bron. 79 837 personer tog chansen att springa över bron, 42 000 cyklade. Totalt tog sig 159 674 över den.

Förbindelsen, som i själva verket består av en bro, en ö och en tunnel, är totalt 16 km lång. Den är i två plan. På det övre kör bilarna och på det undre går tågen.

Många förväntar sig att bron kommer att bidra till att öka kontakten mellan danskar och svenskar medan andra oroar sig över att smugglingen av narkotika och annat ökar.

DISKUTERA: Är det värt att satsa så mycket pengar på en bro när det redan finns ett väl fungerande färjesystem? Ökar öppna gränser automatiskt kontakten mellan olika länder och folk? Använd så många ord och uttryck som möjligt från texten!

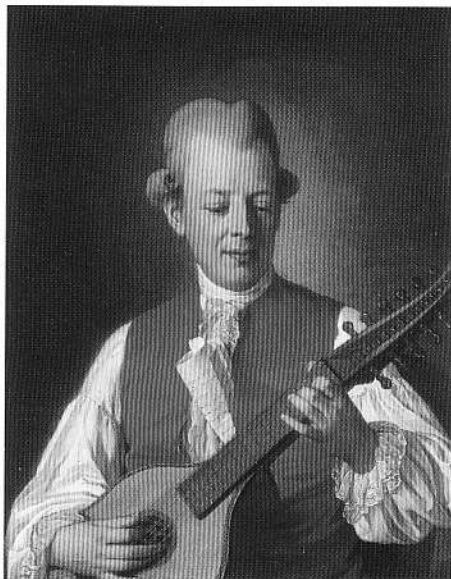
UPPGIFT: Ta reda på namnet på

- världens längsta bro
- världens högsta byggnad
- världens äldsta byggnad
- Europas högsta torn
- världens längsta tunnel.

Carl Michael Bellman – en folkkär poet

••• Bellman är en av Sveriges största och mest folkkära diktare genom tiderna. Det finns knappast någon svensk som inte känner till Bellman, och de flesta har någon gång sjungit någon av hans visor. Barnen sjunger "Gubben Noak" och på fester hör man ofta "Måltidssång".

Carl Michael Bellman (1740–1795) växte upp i Stockholm och bodde där hela sitt liv och hans visor handlar om olika miljöer därifrån. Texterna kan skildra det glada livet på Stockholms krogar eller beskriva hur det är att ligga berusad på gatan och hur det känns dagen efter en glad fest som i t.ex. "Ack du min moder".

Hans skildringar av en tidig morgon i hamnen precis när staden vaknar, en frukost i det gröna med vin och kvinnor och det myllrande gatulivet är så målande att man tycker att man själv är närvarande. I hans visor finner man också lyriska naturskildringar som i "Fjäriln vingad". Personerna som förekommer i hans texter sägs alla ha funnits i verkligheten.

När kung Gustav III fick höra några sånger, där Bellman hyllade kungen, engagerade han honom som underhållare vid hovet. Bellman hade visserligen aldrig någon anställning vid hovet, men han fick ändå en sorts årlig ersättning från kungen. Trots kungens uppskattning och visornas popularitet hade Bellman ekonomiska problem under hela livet, och när han dog 1795 lämnade han en familj i stor fattigdom.

Det finns mer än 1700 efterlämnade texter av Bellman, men det är de 82 visorna i *Fredmans epistlar* och visorna i *Fredmans sånger* som är mest älskade. Bellman är i dag också mycket populär i bland annat England och Danmark.

Täck över texten och svara på frågorna!

1. Hur var Bellmans relation till pengar?
2. När levde Bellman?
3. Vad brukar hans sånger handla om?
4. Är det stadslivet eller livet på landet som Bellman beskriver i sina sånger?
5. Varför tror du att Bellman fortfarande är så populär?

Tre Bellmansånger

Gubben Noak, gubben Noak
var en hedersman,
När han gick ur arken
plantera han på marken
mycket vin, ja mycket vin, ja
detta gjorde han.

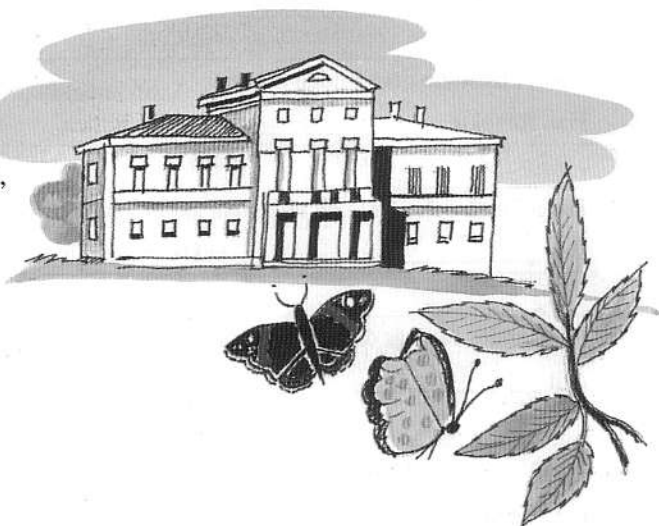
ur *Gubben Noak*

Fjäril vingad syns på Haga,
mellan dimmors frost och dun,
sig sitt gröna skjul tillaga,
och i blomman sin paulun;
minsta kräk i kärr och syra,
nyss av solens värma väckt,
till en ny högtidlig yra
eldas vid sefires fläkt.

ur *Haga*

”Tycker du att graven är för djup,
nå välan så ta dig då en sup,
ta dig sen dito en, dito två, dito tre,
så dör du nöjdare”

ur *Måltidssång*

En Bellmanhistoria

Namnet Bellman återfinns även i en mängd roliga historier, som berättas om och om igen av barn i alla åldrar i olika men liknande versioner. Dessa historier ska man nog se som vandringssånger som egentligen inte har med Bellman att göra.

Har du hört historien om när en fransman, en tysk och Bellman satt övergivna på en öde ö? De såg ett stjärnfall på natten så var och en fick önska sig en sak.

- Jag önskar att en båt kom och hämtade hem mig, sa fransmannen.
- Jag önskar att det kom ett flygplan och tog mig härifrån, sa tysken.
- Det blir så tomt här, så jag önskar mig att ni båda kommer tillbaka hit, sa Bellman.

LYSSNA PÅ: Cd-skivan *Glimmande nymf* där Fred Åkerström sjunger Bellmans sånger.

Minns du ordet? 6

Sätt in ordet i rätt form!

en mängd	fundera	liknande	rätta till	närvarande
i själva verket	tydlig	behålla	stämna	gemensam

1. Åsa och Daniel bestämde tillsammans hur de skulle göra.
Det var ett _____ beslut.
2. Daniel försökte göra bilden bättre.
Han försökte _____ bilden.
3. Daniel gick och tänkte på vilka han skulle bjuda på bröllopet.
Åsa _____ också på vem hon skulle bjuda.
4. Allt kändes rätt när de träffades första gången.
Allt _____ direkt.
5. Åsa hade faktiskt hellre köpt en ny dammsugare.
Hon hade _____ hellre köpt en ny dammsugare.
6. Farfar har köpt en nästan likadan dator som Daniel och Åsa.
Farfar har köpt en _____ dator.
7. Oskar kan en massa roliga historier om Bellman.
Det finns _____ historier om honom.
8. Bruksanvisningen var svår att förstå.
Den var inte så _____.
9. Eleverna måste komma till lektionerna varje dag.
De måste vara _____ på alla lektioner.
10. Åsa blir aldrig stressad och nervös.
Hon _____ alltid sitt lugn.

HÖRFÖRSTÅELSE 6

Papyrus, runstenar och cd-rom

Svara kort på frågorna!

1. Vilka material skrev tidigare kulturer på?

2. Hur sparar vi den mesta informationen i dag?

3. Vilka fördelar finns det med digitaliserad lagring? (Nämn 2!)
 - a) _____
 - b) _____
4. Vilket problem är det med att det finns så mycket information i dag?

5. Vad händer med våra datorer efter några år?

6. Vad händer ibland om du köper nya program och spel till din gamla dator?

7. Vad säger man om tiden i den digitala världen?

8. Vad innebär konvertering?

9. Hur lång livslängd tror man att mikrofilm kan ha?

10. Varför anser en del att mikrofilm är så bra?

7. Modernt eller tidlöst?

En solig höstdag håller Daniel och Åsa på att städa där hemma.

Daniel Du, Åsa! Har du sett mina gamla träskor? Förr var träskor det skönaste och mest praktiska jag kunde tänka mig. Jag hade nästan glömt dem, men just i dag kom jag att tänka på mina svarta "tofflor" – som man säger här i Skåne. Var kan jag ha ställt dem? I en låda högst uppe på vinden, kanske? Mina bästa träskor var faktiskt handgjorda. De tillverkades av en gammal hantverkare som gjorde tofflor på det gamla sättet, för hand.

Åsa Hur då? Vad menar du?

Daniel Jo, han bodde i en gammal stuga i skogen, utanför en liten by. Man slog nästan i huvudet när man steg in, för det var så lågt i tak i hans lilla verkstad.

Åsa Och du är ju inte så lång!

Daniel Nej, nej. När man beställde träskor, mätte han ens fötter först och skrev in storleken i sin lilla svarta bok med en tjock svart blyertspenna. Sedan gjorde han träbottnarna. De skulle torkas i flera dagar, innan de putsades. När det var klart skulle lädret skäras till och formas, innan det spikades på träbotten och sedan målades träet. Tänk vilket arbete! Visste du inte hur riktiga träskor görs? Nu måste jag hitta mina gamla slitna träskor!

Åsa Du, jag har verkligen ingen aning om var de finns. Det var ju omodernt en tid, men nu har jag faktiskt sett att träskor börjar komma tillbaka, i olika modeller och material, förstås. Modet svänger hela tiden, men det märks att praktiska saker håller i längden. Praktiskt och praktiskt förresten, träskor är kanske inte särskilt praktiskt för en polis. Det hörs ju när man kommer klampande!

Daniel På jobbet behöver du ju inte ha dem. Förresten struntar jag i modet!

Åsa På tal om mode, mina kompisar har alltid det senaste, fastän de säger att de aldrig har pengar. Och alla ser likadana ut!

UPPGIFT: Läs igenom dialogen en gång till och stryk under alla verb i s-passiv!

■ Är det viktigt att ha märkeskläder och följa modet?

Så här svarade några ungdomar, som är den trendkänsligaste gruppen:

Sandra:

Ja, det är jätteviktigt hur man ser ut! Man måste ha lite nya kläder varje månad, för man tröttnar på dem man har. Om man inte är rätt klädd, är man inte välkommen i gänget.

Emma:

Ja, men bara för att man har märkeskläder behöver man inte vara snobb. Det som är dyrare är nästan jämt snyggare och av bättre kvalitet.

Jakob:

Nej, jag handlar ofta begagnat. Det blir mycket billigare och jag har jämt mina gamla jeans och tröja. Jag lägger hellre pengar på musik.

Björn:

Ja, man blir det man har på sig. Med fina märkeskläder känner man sig värdefull och respekterad. Alla har ju olika stil och med kläderna visar man sin identitet.

Matilda:

Nej, det spelar ingen roll. Det viktigaste är ändå hur man är som människa. Men man kan förstås inte klä sig hur som helst! Om man inte hänger med alls, kan man bli mobbad. Ingen vill ju att ens kompisar ska klä sig konstigt.

DISKUTERA: Varför betalar vi en massa extra för märkeskläder? Är det viktigt hur man är klädd? Blir du olika behandlad beroende på hur du klär dig? Vad brukar du tänka på när du handlar kläder? Använd så många ord och uttryck som möjligt från texten!

UPPSATS: Så här klär jag mig

Ett "passivt" frukostbord

En morgon tittade jag på mitt frukostbord och hittade många former av *s-passiv* på förpackningarna.

På frukostflingorna:

Förvaras torrt, ej över normal rumstemperatur.

Innehållet i det här paketet säljs efter vikt, ej volym.

Återförslutes för att bevara smaken.

På yoghurten:

Förpackningen kan återvinnas.

Omskakas varsamt.

Öppnas här.

På havregrynen:

Kokas på 2 minuter.

På juicen:

Spädes 1+4.

Öppnad förpackning förvaras vid högst +8°C.

På honungen:

Bör ej utsättas för direkt solljus.

På fruktkrämen:

C-vitaminhalten garanteras till angivet datum.

På marmeladen:

Marmeladen tillreds än i dag på samma sätt som när företaget grundades 1834.

UPPGIFT:

A. Stryk under *s-passiv*formerna och förklara vad de betyder!

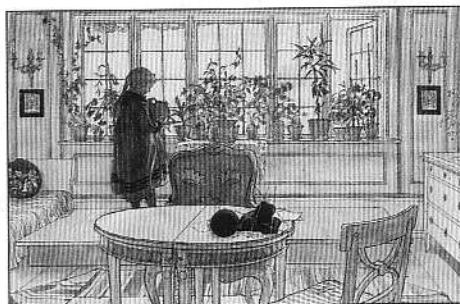
Om du har möjlighet:

B. Titta på saker i din egen kyl och i ditt köksskåp och se vilka ord med *s-passiv* du hittar!

Det svenska hemmet

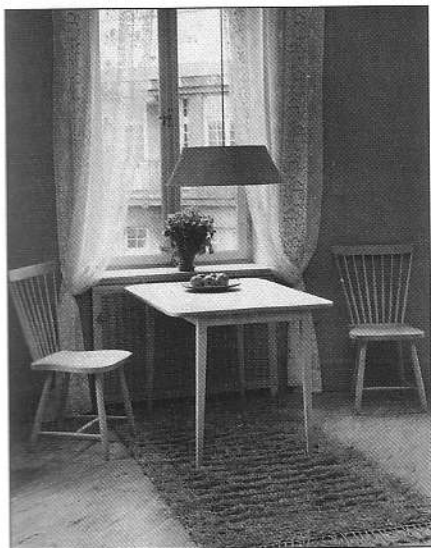
- Många svenska hem är möblerade med ljusa träslag, t.ex björk eller furu, och med textilier i ljusa klara färger.

Två personer som har betytt mycket för det svenska heminredningsidealet är konstnären *Carl Larsson* (1853–1919) och hans hustru *Karin* (1859–1928). Deras hem i Sundborn i Dalarna har blivit ett begrepp i Sverige inom heminredning och konst, och det är i dag en av Sveriges största turistattraktioner med tusentals besökare varje sommar.

Carl Larssons favoritmotiv var hans familj som han målade i vardagliga och festliga situationer i hemmet. Hans bilder har ställts ut över hela världen. De har kopierats i tusental och spridits till nästan alla svenska hem, där man har försökt ta efter det lantligt rustika, praktiska hemmet med en blandning av gamla och nya möbler, ofta målade i glada färger.

Karin Larssons textilier i ljusa färger och barnkläder, designade för lek och lättskötthet, var någonting helt nytt för sin tid och de är fortfarande populära.

Carl Malmsten (1888-1972), en legend inom svensk formgivning, hävdade att möbler ska vara vackra, bekväma och funktionella. Han var inspirerad av svensk hemslöjd, d.v.s. de praktiska föremål som män och kvinnor i århundraden tillverkat i trä, metall och textil för användning i det vardagliga livet. Mest känd har han nog blivit som inredare av offentliga miljöer, t.ex. Stockholms Stads- hus och Ulriksdals slott, och för industriell möbeltillverkning. Hans möblerade hem har ofta visats på utställningar.

Carl Malmstens möbler förknippas med tidlöst vacker, bekväm och praktisk elegans.

Oavsett vilka det svenska hemmets idégivare har varit, är det möbelvaruhuset *Ikea* som kan sägas ha möblerat de svenska hemmen. Ikeas grundare, Ingvar Kamprads affärsidé om att alla skulle ha råd med vackra, bekväma möbler till ett rimligt pris har slagit igenom helt i Sverige i dag. Ikeas formgivare har ofta inspirerats av svensk tradition och tidigare formgivare som Carl och Karin Larsson och Carl Malmsten.

Typiskt för Ikea-möbler är att de har namn, t.ex. soffan Göteborg och bokhyllan Billy.

Nästan alla hem i Sverige har någon möbel från Ikea, också Kungliga slottet sägs det.

DISKUTERA: Hur vill du möblera din bostad? Vilken möbelstil passar dig bäst? Vilken stil gillar du inte alls? Varför? Använd så många ord och uttryck som möjligt från texten!

LÄSTIPS: *Sundborn eller Dagar av ljus* av Philippe Delerm

RESTIPS: Besök Carl Larssons hem i Sundborn i Dalarna.

Den viktigaste uppfinningen?

Vid millennieskiftet deltog Daniel i en tävling, där man skulle utse årtusendets viktigaste uppfinning. Många hade röstat som Daniel:

1:a tryckpressen

"Man läser ju gärna tidningen till sitt morgonkaffe", tänkte Daniel.

2:a glasögonen

"Ja, annars kunde man kanske inte se att läsa sin tidning."

3:a transistorn

"Man vill ju höra både musik och nyheter, även när man är på semester. Kanske har man fest med sina vänner på stranden. Och man får kontakt med omvärlden."

Men telefonen?

"Man skulle väl känna sig isolerad utan den?"

Och klockan?

"Hur skulle man annars komma i tid till sina föreläsningar och sitt jobb? Solur är väl inte mycket att lita på i vårt klimat?" filosoferade Daniel vidare.

Vad tycker du är den viktigaste uppfinningen/upptäckten? Motivera ditt svar!

hjulet (ca 3500 f.Kr.)

glasögonen (1280)

tandborsten (1400-talet)

byxfickan (1580)

Eller något annat?

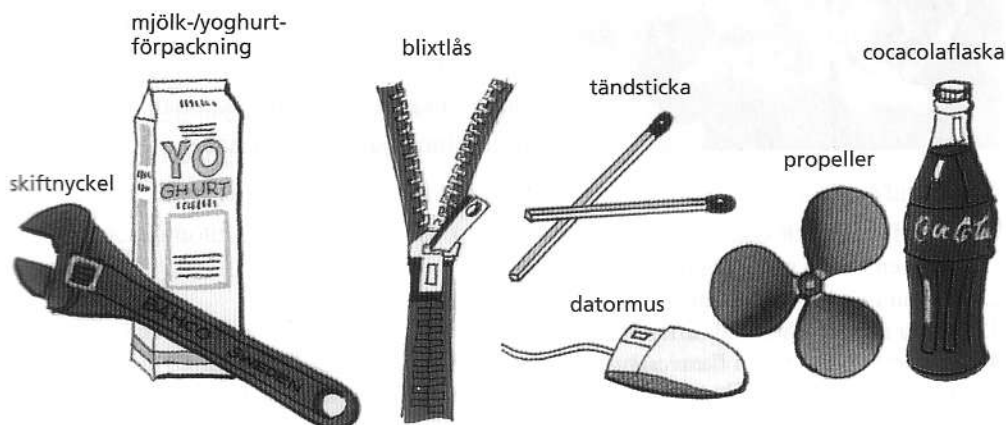
hissen (1854)

grammofonen (1887)

penicillinet (1928)

plastkassen (1960)

Ta reda på vilka som har uppfunnit eller designat dessa saker.

Ingvar Kamprad – Ikeas grundare

Man brukar säga att Ingvar Kamprad är en typisk smålänning – idérik, envis och sparsam. Det var han som startade Ikea, möbelvaruhuset som i dag finns i ett 30-tal länder över hela världen. Alla varuhusen visar upp rum i svensk stil, med ljusa, enkla och inte alltför dyra möbler i modern design, men också mycket av husgeråd och hemtextil. Även om man bara åker dit för att titta, kommer man i alla fall ofta hem med småsaker som servetter, ljus och toalettborste. Oftast finns det också lekrum för barnen och en restaurang som serverar svenska köttbullar och pepparkakor till kaffet.

Ingvar Kamprad föddes 1926 i Småland och växte upp på gården Elmtaryd i den lilla byn Agunnaryd. Av initialerna fick han namnet till sitt företag – IKEA.

Hans affärsidé var att sälja praktiska möbler som alla hade råd att köpa. Då krävdes billig distribution. Därför packades möblerna i delar som kunderna själva tog hem i platta paket och satte ihop.

Det var också i Småland som det första Ikea-varuhuset öppnade 1958 och i Älmhult ligger fortfarande företagets bas. Möbeldelarna däremot tillverkas vanligen utomlands, t.ex. i Polen, Slovakien eller Rumänien.

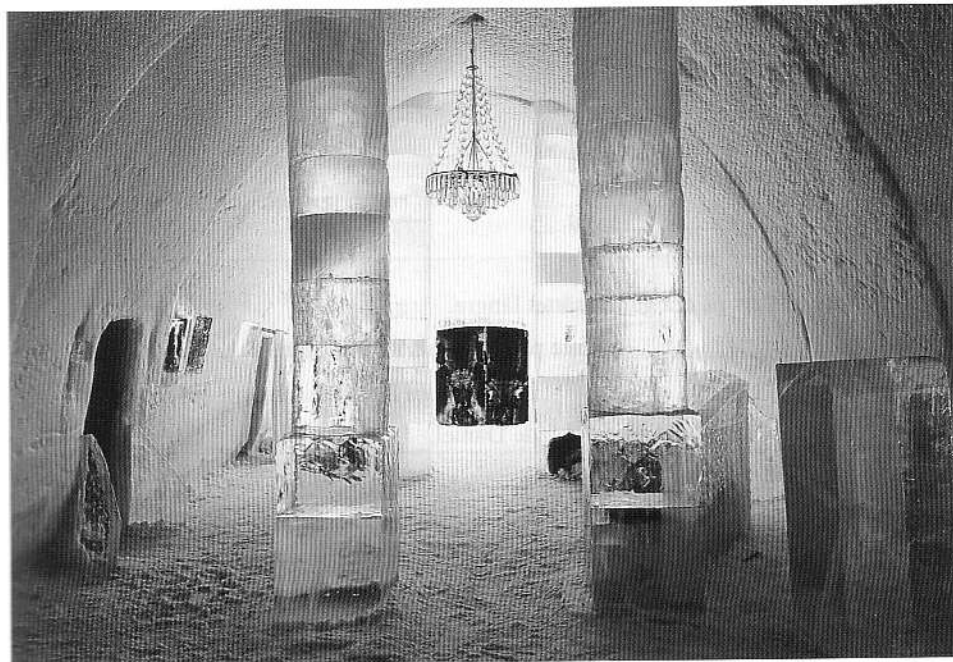
Varje höst när den nya Ikea-katalogen kommer, recenseras den i tidningarna och den sägs vara Sveriges mest lästa skrift. Den visar nya trender och färger i hemmen.

Ingvar Kamprads affärsfilosofi är enkelhet, sparsamhet och mindre hierarki och det präglar även hans liv privat. Trots att han numera är en av de rikaste svenskarna lever han ett relativt enkelt liv. "Varför ska man åka taxi när det finns buss?" säger han.

Täck över texten och svara på frågorna!

1. Hur är en typisk smålänning?
2. Varifrån fick Ikea sitt namn?
3. Vad var Ingvar Kamprads affärsidé?
4. Var startades det första Ikeavaruhuset?
5. Vad vet du om Ikeas möbler?

Snö, is och kyla

■ Om man uppskattar is och snö, kan man åka till ishotellet i Jukkasjärvi utanför Kiruna.

Varje år byggs ett nytt hotell som invigs i början av december och förvandlas till smältvatten under våren. Det behövs 40 000 ton snö och 10 000 ton is, som hämtas upp ur Torneälven, för att bygga det 5 000 kvm stora hotellet. En utbildning i skulptur, arkitektur och byggnadskonst har startats för att få folk som snabbt kan bygga upp hotellet av ny fin is och av snöblock, som tillverkas med hjälp av två snökanoner. Alla möbler i hotellet görs också av den kristallklara isen och man kan beundra de vackra isskulpturerna, lamporna av is och ta ett glas i isbaren. En del is säljs dessutom både till andra delar av Sverige och utomlands, även till varma länder som Niger i Afrika.

Ishotellet kan ta emot 130 nattgäster, som sover i sovsäckar på djurhudar som bredds ut över issängar. Det är tyst och kallt, temperaturen inomhus ligger mellan -3°C och -6°C , men på morgonen kan man ta ett bastubad för att värma sig. Många besöker också hotellets kyrka, som är speciellt populär för barndop och bröllop.

UPPGIFT: Läs texten och stryk under alla verb i s-passiv. Skriv sedan verben i aktiv form.

DISKUTERA: Skulle du vilja bo på ishotellet? Varför? Varför inte?

RESTIPS: Ishotellet i Jukkasjärvi i Norrland

Minns du ordet? 7

Sätt in ordet i rätt form!

märka	göra	likadan	kräva	delta
hävda	förvara	oavsett	tillverka	utse

- Alla ser ut på samma sätt.
Alla ser _____ ut.
- Man gör inte träskor på det gamla sättet längre.
Träskor _____ inte på det gamla sättet längre.
- Måste vi ställa kaffet i kylskåpet, frågade Daniel.
Nej, sa Åsa, kaffe behöver inte _____ kallt.
- Jag måste köpa en ny säng. Det spelar ingen roll vad den kostar.
Jag måste köpa en ny säng _____ priset.
- Man skulle välja den viktigaste uppfinningen.
Man skulle _____ den viktigaste uppfinningen.
- Hotellet är byggt av is.
Hotellet är _____ av is.
- Man kan se att svenskarna tycker om ljusa träslag.
Det _____ att svenskarna tycker om ljusa träslag.
- Har du varit med i en tävling någon gång?
Har du _____ i en tävling någon gång?
- Daniel behövde arbeta nästan en hel dag för att koppla ihop datorn.
Det _____ nästan en hel dags arbete.
- Carl Malmsten menade bestämt att möbler ska vara funktionella.
Han _____ att det är viktigt att möbler är funktionella.

HÖRFÖRSTÅELSE 7

Alfred Nobel – den store donatorn

Svara kort på frågorna!

1. Hur länge har Nobelprisen delats ut?

2. När föddes Alfred Nobel?

3. Varför flyttade Immanuel Nobel till Ryssland?

4. Hur länge gick Alfred i skolan i Stockholm?

5. Vad hände i Stockholm den 3 september 1864?

6. Hur kan vi veta så mycket om Alfred Nobel?

7. Vem var Bertha von Suttner?

8. Hur långt var hans testamente?

9. Hur många pris skulle delas ut enligt testamentet?

10. När började man dela ut ekonomipriset?

11. Varför delas prisen ut den 10 december?

12. Hur stora var prissummorna år 1901 och år 2000?

8. Om jag vann en miljon

Det är fredagskväll. Mormor och morfar, mamma och pappa och barnen Emilia, 16 år, Johannes, 12 år, och Arvid, 5 år, sitter och pratar efter middagen. Då frågar Johannes sin morfar vad han skulle göra om han vann en miljon.

– Ja, du Johannes, mormor och jag är gamla nu, säger morfar, och vi har allt vad vi behöver. Men om jag vann en miljon skulle jag nog sätta in en del på banken till er tre barnbarn. Pengar som ni sedan skulle kunna ha när ni blir stora och vill flytta hemifrån.

Ni kan till exempel köpa möbler och husgeråd för dem. Det är dyrt att bygga upp ett hem. Sedan skulle jag kanske hjälpa era föräldrar genom att betala lite av lånet de har på huset. Och sedan skulle jag köpa riktigt bra skor till mormor och mig för vi tycker ju så mycket om att promenera. Resten skulle jag nog spara, för man vet aldrig vad som kan hända i framtiden.

– Usch, husgeråd, det skulle jag aldrig köpa om jag hade en miljon, säger Emilia. Det är så tråkigt. Jag skulle först åka jorden runt under ett år. När jag kom hem skulle jag köpa en gullig, liten bil och skaffa en mysig lägenhet med jättefina möbler. Jag skulle bjuda alla mina vänner på en stor fest som skulle hålla på i minst en vecka. Sedan skulle jag köpa en massa snygga kläder, åka till Paris och bli modell.

– Bra, då kan jag hälsa på dig, säger Johannes. Kläder och möbler ... tjejer. Jag skulle köpa den finaste motorcykel som finns och den bästa gitarren. Sedan skulle jag köpa en dator och all utrustning som behövs för att skriva musik direkt i datorn.

Sedan skulle Patrik och jag starta ett band och spela min musik. Vi skulle spela in en cd och bli berömda. Ni kan få min autograf redan nu.

– Är ni realistiska nu? undrar mamma. Ni borde i stället spara pengarna och använda dem till att köpa en bostad när ni flyttar hemifrån. Tänk om pappa och jag hade haft en miljon när vi köpte det här huset. Då hade vi sluppit tänka på amorteringar och räntor nu.

– Er mamma har rätt, säger mormor. Man ska spara sina pengar och inte slösa bort

dem på onödiga prylar. Arvid, vad skulle du göra om du hade en miljon?

– Jag skulle köpa ett slott och en jättestor dinosaurie som skulle bo med mig på slottet och skrämma alla som kom dit. Och så skulle jag köpa en affär med godis och glass.

DISKUTERA: Varför har de äldre och yngre generationerna så olika syn på pengar? Använd så många ord och uttryck som möjligt från texten!

Spel och spelare

– Det sägs att:

Svenska folket spelade för 31 miljarder kronor 1999. Såväl gamla som unga spelar. Låginkomsttagarna spelade för cirka 3-4% av sin inkomst medan höginkomsttagarna satsade 1-1,5%. De flesta väljer att spela på hästar och andra spel där man får ett snabbt resultat. Varje år blir 500-600 svenskar miljonärer på spel. Några blir spelberoende och spelar bort allt de äger. De måste få behandling för sitt missbruk precis som narkomaner och alkoholister.

Varför spelar man?

Så här svarar fem slumpvis utvalda personer:

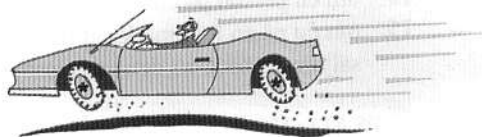
Josefin, 18 år:

Anledningen till att jag spelar är att jag vill flytta hemifrån och det är, som alla vet, dyrt. Därför har jag köpt en lott och nu hoppas jag på storvinsten. Men normalt spelar jag inte.

Niklas, 26 år:

Det var en bra fråga. Jag antar att det är spänningen. Vi är några kompisar som spelar tillsammans varje vecka. Jag lägger ungefär 200 kr i veckan på spel och hoppas så klart på att bli miljonär inom en snar framtid.

Fredrik, 39 år:

Jag har jobbat i 22 år nu och är så trött på det. Om jag vinner ska jag genast sluta jobba och flytta till Spanien eller ett annat land med bättre klimat. Det är min dröm.

Anita, 54 år:

Det skulle aldrig falla mig in att spela. Häromdagen läste jag någonstans att chansen att få högvinsten i ett lotteri, jag har glömt vilket, är 1 på 128 miljoner. Så varför skulle jag slösa bort mina pengar på något sådant?

Sixten, 73 år:

Det är ju så spännande. Jag vill inte påstå att jag behöver pengarna, men det ger lite omväxling i tillvaron att spela.

DISKUTERA: Spelar du? Vad skulle du göra om du blev miljonär? Använd så många ord och uttryck som möjligt från texten!

"Den som har tur i spel har otur i kärlek – och tvärtom"

En fråga om moral

Det är kanske inte alltid så lätt att göra det som man tycker är rätt eller att vara ärlig. Vad skulle du göra/säga

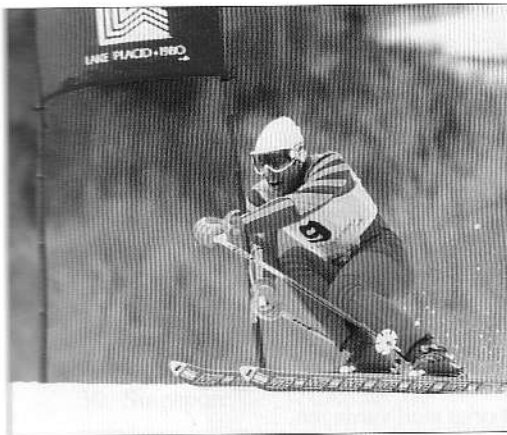
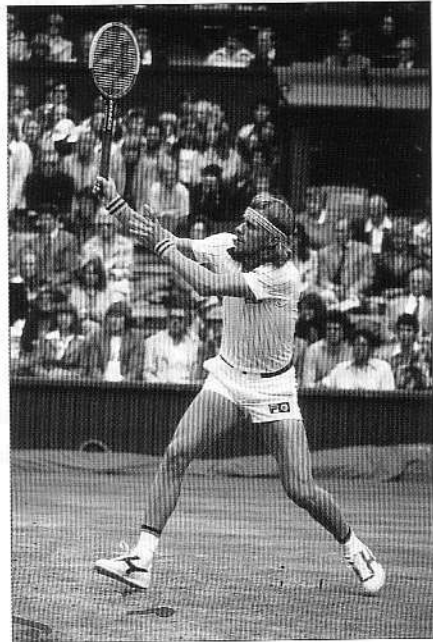
1. om du hittade 500 kronor/100 000 kronor på gatan?
2. om du såg några personer slå en liggande person på gatan?
3. om du visste att din bästa väns partner var otrogen?
4. om din bästa väns partner ville vara tillsammans med dig?
5. om du fick möjlighet att köpa en mycket fin cykel billigt men du misstänkte att den var stulen?
6. om någon i din bekantskapskrets drack för mycket alkohol?
7. om din bästa vän hade en ny frisyr som du tyckte var förfärlig?
8. om du upptäckte att 200 000 kronor hade blivit insatta av misstag på ditt bankkonto?
9. om en god vän luktade mycket svett?
10. om du fick 100 kronor för mycket tillbaka i affären?
11. om du köpte en vara på avbetalning men aldrig fick någon räkning?
12. om du såg en person ligga på gatan och han verkade berusad?
13. om du i en affär såg att en person tog en tröja och lade ner den i sin väska?
14. om en person på en fest drack mycket och sedan tänkte köra bil hem?
15. om du på en loppmarknad fick chansen att köpa en silverkanna för 15 kronor därför att säljaren trodde att den var gjord av en värdelös metall?

UPPSATS: Välj en eller ett par av frågorna och skriv vad du anser.

Stjärnor inom sporten

1978 fick Sverige två nya idoler, den tystlåtna slalomåkaren Ingemar Stenmark och den mer utåtriktade tennisspelaren Björn Borg. Båda var 22 år gamla, och båda var världsstjärnor.

Björn Borg var bara 15 år när han slutade skolan och satsade helt på tennisen. När han hade vunnit Wimbledon fem gånger i rad och blivit världsmästare i tennis tre gånger utbröt en "tennisfeber" i Sverige. Massor av barn började spela tennis, för de hoppades att de också, liksom Björn Borg, kunde bli världsmästare en dag. Efter Björn Borg har flera svenska tennisspelare, som Mats Wilander och Stefan Edberg, varit mycket framgångsrika.

Samma sak hände när Ingemar Stenmark vann flera världsmästerskap och olympiska guldmedaljer i slalom och storslalom. När Stenmark tävlade "stod Sverige stilla". Överallt, i skolor och på arbetsplatser, följde man hans åk via tv:n. Under sin karriär vann Stenmark 86 världscuptävlingar.

Bland alla duktiga alpina åkare som följt i Stenmarks spår kan nämnas Pernilla Wiberg och Anja Pärson.

I bordtennis har Jan-Ove Waldner och Jörgen Persson haft stora framgångar. Sverige och Kina har flera gånger tävlat om världsmästartiteln.

DISKUTERA: Vilken är din favoritsport? Har du någon idol inom sporten? Sportar du regelbundet?

UPPSATS: Skriv och berätta om din favoritidrottsman/-kvinna.

Vinna till varje pris?

--- Sommaren 2000 meddelade häcklöparen Ludmila Engquist att hennes friidrottskarriär var slut. På grund av skador tvingades hon sluta med häcklöpning, strax före Olympiska spelen i Sydney.

Ludmila Engquist föddes i Ryssland 1964 och tog sitt första VM-guld i 100 meter häck 1991. Året efter fälldes hon för dopning, men hon blev senare frikänd sedan hennes f.d. man och tränare hade erkänt att han dopat henne i hemlighet.

Ludmila började tävla för Sverige med sin nye, svenske man som tränare. 1996 tog hon OS-guld som första svenska kvinnliga friidrottare. Ständigt vann hon nya segrar och visade en ovanligt stark vilja och träningsdisciplin. Trots personliga motgångar kom hon hela tiden tillbaka och vann 90 % av alla lopp hon sprang. Hon blev en förebild för många unga idrottsskivinnor.

När Ludmila hade slutat med friidrotten bestämde hon sig för att satsa på en ny karriär i vintersportgrenen bob. Den avbröts hastigt när det avslöjades att hon hade dopat sig med anabola steroider.

DISKUTERA: Varför riskerar så många idrottsmän och -kivinnor sin karriär och hälsa genom att ta förbjudna preparat?

1945 bildades Svenska korporationsidrottsförbundet, i dag kallat *Korpen* som sysslar med motionsidrott på arbetsplatserna. Föreningen *Friskis & Sveltis* bildades 1978 och har nu föreningar på de flesta platser i Sverige. Friskis & Sveltis introducerade gympass till musik.

Allt fler har i dag ett stillasittande arbete och de inser att det är nödvändigt med någon form av motion för att orka med vardagen. Därför har det blivit allt populärare att gå på gym. Många går dit ett par gånger i veckan och motionerar i grupp till musik, styrketränar eller bygger upp sina muskler.

Rik och frisk

— "Hellre fattig och frisk än rik och sjuk" heter det, men det har visat sig att den rike också är den friskaste.

Högre status hos kvinnor ger en god hälsa, medan låg status ger dålig hälsa. Det visar en studie som gjorts vid Karolinska institutet i Stockholm, där man jämfört 300 friska kvinnor med en lika stor grupp hjärtsjuka kvinnor. Studien visar att kvinnor med lågstatusjobb löpte fyra gånger så hög risk att bli sjuka jämfört med kvinnor med högstatusjobb. Hos män är sambandet inte lika tydligt.

Världshälsoorganisationen, WHO, har tagit fram ett nytt sätt att beräkna förväntad medellivslängd. Tidigare räknade man bara med hur länge man förväntades leva, medan man numera utgår från både livslängd och hälsotillstånd.

Så här länge kommer vi att leva och vara friska enligt en WHO-rapport från år 2000:

1. Japan	74,5 år
2. Australien	73,2 år
3. Frankrike	73,1 år
4. Sverige	73,0 år
5. Spanien	72,8 år
6. Italien	72,7 år
7. Grekland	72,5 år
8. Schweiz	72,5 år
9. Monaco	72,4 år
10. Andorra	72,3 år

Så här placerade sig några andra länder:

13. Nederländerna	72,0 år
14. Storbritannien	71,7 år
22. Tyskland	70,4 år
24. USA	70,0 år
30. Singapore	69,3 år

Tolka statistiken! Använd ord som *enligt*, *antal*, *andel*, *jämfört med*, *öka/minska*, *de flesta/det mesta*.

DISKUTERA: Vad menas med hög- respektive lågstatusjobb? Vad har jobbet med hälsan att göra? Vad säger siffrorna dig? Hur ska vi leva för att hålla oss friska längre? Hur gammal skulle du vilja bli?

En äventyrlig resa

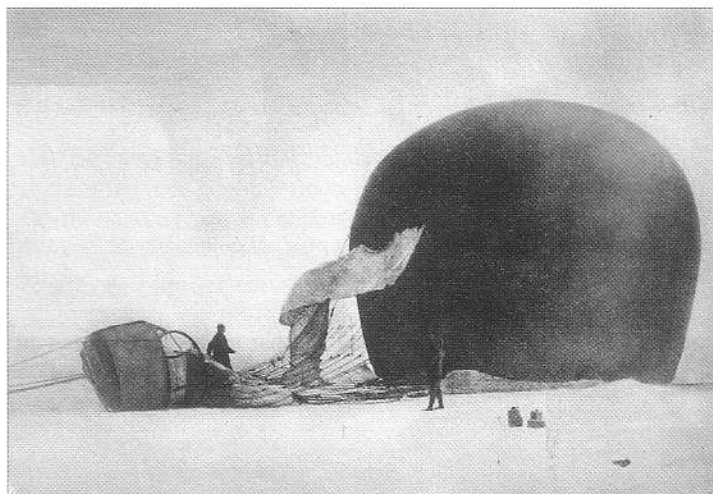
■ År 1897 startade den svenske ingenjören och polarforskaren Salomon August Andrée en polarexpedition. Tillsammans med sina medarbetare Nils Strindberg och Knut Fraenkel skulle han flyga i ballong över Nordpolen. Det var ett stort och dyrbart projekt som stöddes av bl.a. kung Oskar II och Alfred Nobel.

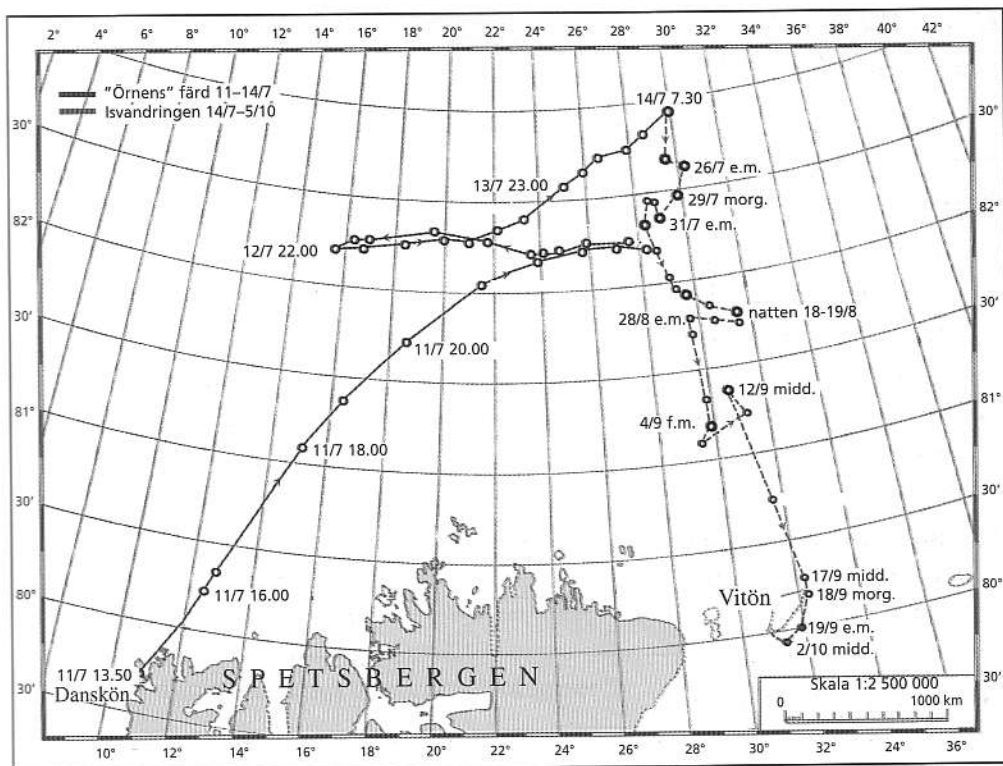
Ballongen Örnen fylldes med vätgas och lyfte från Svalbard den 11 juli. Redan efter tre dygn kraschlandade den på isen, bara 480 km nordost om Danskön, platsen där expeditionen hade startat. De tre männen bestämde sig för att vandra med sina slädar över is och snö, mot Frans Josefs land, men isen drev och strömmarna förde dem söderut i stället, till Vitön där de slog läger i oktober. De åt kött av isbjörn, säl och valross som de sköt. Allt dokumenterades noggrant genom fotografier och Andrées dagboksanteckningar – men den 7 oktober slutade anteckningarna.

Inte förrän den 6 augusti 1930 hittade man den saknade Andrée-expeditionen och då fann man också dagboken, som gav svar på en del frågor om vad som hade hänt, och filmerna, som faktiskt kunde framkallas. Troligen dog de alla tre av trikinförgiftning, på grund av att de mot slutet hade ätit isbjörnsköttet rått. Först 33 år efter sin död fördes de döda polarforskarna hem och begravdes som hjältar i Stockholm.

I Andrées födelsestad, Gränna, finns i dag ett museum där man bland annat kan se fotografierna från ballongfärden och den långa vandringen över isen.

Örnen fotograferad av expeditionen efter haveriet den 14 juli 1897

Copyright Liber AB 2002

Täck över texten och svara på frågorna!

1. När startade Andréés polarexpedition?
2. Vem skulle flyga i ballongen?
3. Hur länge var ballongen uppe i luften?
4. Hur dog ballongfararna, tror man?
5. Efter hur lång tid hittade man männen?
6. Hur kan man veta så mycket om expeditionen?

LÄSTIPS: *Ingenjör Andréés luftfärd* av Per Olof Sundman eller se filmen med samma namn.

RESTIPS: Andréemuseet i Gränna i Småland

Minns du ordet? 8

Sätt in ordet i rätt form!

slösa äga hellre en rest anta
en hälsa dyrbar onödigt erkänna böra

1. Vad ska du använda de pengar som du har kvar till när du har köpt bil?
Vad ska du använda _____ av pengarna till?
2. Mormor har en klocka som har kostat mycket pengar.
Hon har en _____ klocka.
3. Morfar köper aldrig saker som han inte behöver.
Han använder inte pengarna till _____ saker.
4. Läraren är ofta sjuk.
Han har dålig _____.
5. Familjen har ett eget hus.
De _____ sitt hus.
6. Åsa tycker att det skulle vara bra om Daniel bäddade sin säng.
Hon tycker att han _____ bädda sin säng på morgnarna.
7. Mormor tycker att ungdomar använder sina pengar till fel saker.
Ungdomar _____ bort sina pengar, tycker mormor.
8. Han sa att det var han som hade tagit hundralappen.
Han _____ att det var han som hade gjort det.
9. Daniel var inte riktigt säker, men han trodde att Åsa gillade datorn.
Daniel _____ att hon var lika glad som han över den nya datorn.
10. Åsa tycker bättre om fisk än kött.
Hon äter _____ fisk än kött.

HÖRFÖRSTÅELSE 8

Vad är lycka?

Svara kort på frågorna!

1. Vilka är lyckligast i världen enligt undersökningen, rika eller fattiga?

2. Nämn något som anses vara viktigare än pengar.

3. Hur lyckliga var de som hade högst inkomst i förhållande till befolkningsgenomsnittet i Danmark?

4. Kan forskarna bevisa sina teorier om "lyckogener"?

5. Vad gör många människor när de känner sig lite deppiga och ledsna?

6. Vad kan det bero på att vissa har så svårt att sluta röka?

7. Vad är endorfiner?

8. Hur utnyttjar läkemedelsindustrin dessa teorier?

9. Vad är forskarna inte överens om när det gäller lycka?

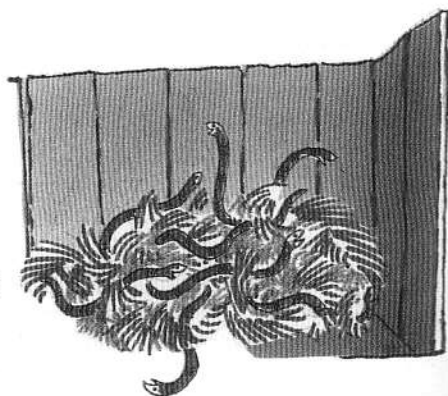
10. Vilken betydelse har skrattet för hälsan?

9. Att sortera eller inte sortera

- Men mamma! Du menar väl inte att du kastar mjölkförpackningarna så där!
- Och vad tycker du att jag ska göra?
- Du måste naturligtvis skölja ur dem och kasta dem i papperscontainern för återvinning.
- Daniel, lyssna nu noga. Jag tänker inte slösa en massa tid och vatten på att skölja och skölja ur förpackningar som jag ändå ska kasta. Man talar aldrig om att diskmedel och varmvatten också är energikrävande och skadar miljön. Folk tror att alla miljöproblem löser sig bara den lilla människan återvinner. Jag är så trött på detta eviga tjatande om sopsortering. Och nu vill de att jag ska spara gammal mat också för att återvinna den. Jag vill bara inte tänka på stanken om jag skulle spara potatisskal under diskbänken en varm sommar. Usch, vad äckligt! Och tänk på alla plastpåsar som jag måste använda till soporna. Är inte det miljöförstöring?
- Alltså, du har missförstått det där med gammal mat. Du ska inte spara den under diskbänken utan du ska ha en liten låda på altanen och ha en kompost där. Det är jättelätt. Du lägger några maskar i lådan bland potatisskal och annat och vips har du fin jord till dina krukväxter. Så slipper du att köpa och bära hem tung blomjord från affären.

- Hela trädgården är full av jord så jag tror inte att jag behöver mer. Men jag kanske ska ha en liten gris som kan äta allt matavfall ... Dessutom såg jag på tv att man bara låter tex. glas, som vi sorterat, ligga i stora högar, glasberg. Man återvinner det alltså inte. Hur skaffade du förresten maskar till din kompost?

- Hm, jag har ingen kompost än för jag har inte hittat en lämplig låda. Och maskar, jag tror att man kan köpa dem ...

DISKUTERA: Vad säger du om Daniels mammas argument mot att sortera? Hur skulle du svara henne? Använd så många ord och uttryck som möjligt från texten!

Visste du att:

Återvinning i Sverige

Över 90% av alla aluminiumburkar som har pant återlämnas.

80% av de återvinningsbara PET-flaskorna lämnas tillbaka.

Tidningar består av 40-50% returpapper. Returpapper kan användas upp till sju gånger.

En undersökning från Göteborgs universitet, år 2000, visar att:

54 av 100 svenskar sopsorterar, men bara 4 av 100 tycker att miljön är en av de viktigaste samhällsfrågorna, vilket kan jämföras med 62% år 1988 och 15% 1990.

I stället tycker 41% att det är sjukvård som är viktigast numera.

Endast 3% anser att alkohol och droger är en viktig samhällsfråga.

54% är intresserade av politik, 71% gillar monarkin, 33% är medlemmar i en idrottsförening och 5% i en miljöorganisation.

Personkilometer efter färdssätt och kön

Miljoner

50 000

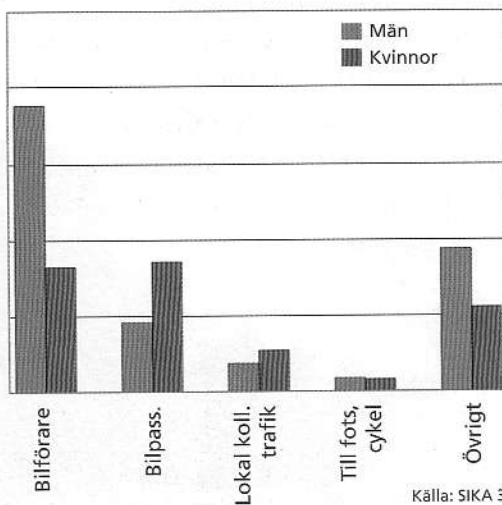
40 000

30 000

20 000

10 000

0

Källa: SIKA 3

Antal bilar i Sverige

1959 en miljon

1968 två miljoner

1983 tre miljoner

2000 fyra miljoner

Sverige kommer på 17:e plats i världen när det gäller att producera sopor, med 370 kg per invånare och år. Etta ligger USA med 730 kg och på andra plats Australien med 690 kg per invånare och år.

Källa: The Economist (2000)

Tolka statistiken! Använd ord som *enligt*, *andel*, *jämfört med*, *öka/minska*, *de flesta/det mesta*.

– Jag äter aldrig livsmedel som behandlats med kemiska tillsatser, och jag äter heller aldrig sådant som innehåller konserveringsmedel eller har besprutats.

– Jaså, hur känner du dig då?

– Hungrig!

DISKUTERA: Privatbilismen och miljön. Är du en medveten konsument? På vilket sätt är du det i så fall? Hur avgör du vilka produkter du köper? Tänker du på att handla miljövänligt?

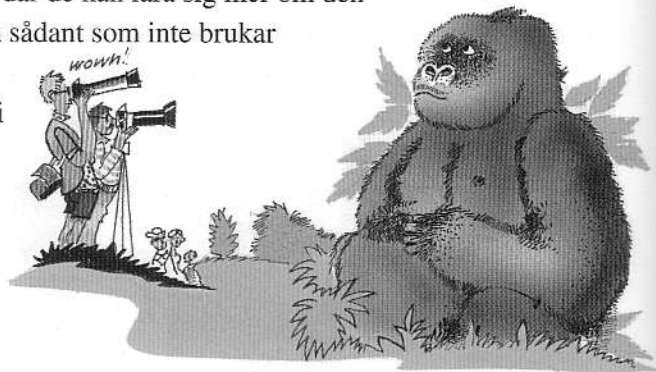
Massturismen – ett hot mot miljön?

Under den senare delen av 1960-talet började allt fler svenskar semestra utomlands. Resmålen var främst Italien och Spanien. Sedan dess har turistströmmen till de här länderna ständigt ökat och länderna kring Medelhavet tar i dag emot miljoner frusna nordbor varje sommar.

Visst är det härligt att uppleva nya kulturer och njuta av sol och bad. Men turismen har också en baksida. Varje år kommer det nya resmål. Små pittoreska platser som ligger naturskönt. Turisterna söker sig dit och efter några år har idyllen förvandlats till en opersonlig turistindustri. Hotellen ligger sida vid sida längs stranden. Vattnet har blivit smutsigt. Naturen i omgivningarna bär överallt spår efter turisterna. Lokalbefolkningen har övergett sina vanliga jobb och börjat arbeta inom turistindustrin. Idyllen är försvunnen. Då väljer turisterna ett nytt fräscht resmål och kvar finns tomma hotell, arbetslöshet och en förstörd natur.

På senare år har en del turister emellertid börjat fråga efter resor där man inte förstör miljön. Den här typen av turister kan tänka sig att resa på ett mer primitivt sätt. De vill också resa till platser där de kan lära sig mer om den

lokala kulturen och gärna uppleva sådant som inte brukar finnas på vanliga charterresor, till exempel titta på bergsgorillor i deras normala miljö. Den här sortens turism kallas ekoturism. Men vad kommer att hända när allt fler vill vara ekoturister och uppleva bergsgorillorna eller delfinerna i deras rätta miljö?

En bra turist

- köper lokala varor
- har en respektfull attityd och "tar seden dit han kommer"
- köper inte saker som är tillverkade av utrotningshotade djur eller växter
- informerar sig om resmålet.

Det sägs att

- turism och resande omsätter 2 500 miljarder dollar per år
- en jumbojet förgiftar 2 miljoner liter luft i sekunden när den startar.

DISKUTERA: Hur tror du att vi kommer att semestra i framtiden? Hur kan vi semestra på ett miljövänligt sätt? Vad finns det för positivt med turismen?

UPPSATS: Min drömresa. Skriv och berätta om din drömresa!

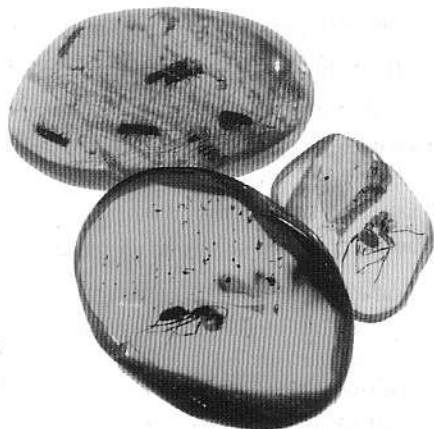
Bärnsten – Östersjöns guld

Om man går längs en strand på Skånes öst- eller sydkust efter en höststorm kan man hitta små gulaktiga stenar i strandkanten – bärnsten.

Bärnsten (succinit) kallas bitar av förstelnad kåda (hartser) som är kvarlevor från utdöda tallarter som växte i Östersjöområdet för ca 50 miljoner år sedan, långt innan Östersjön fanns. Kemiskt består mineralet av kol (C), väte (H), och syre (O). Bärnstenen är vanligen gul i olika nyanser, ofta genomskinlig, och innehåller inte sällan rester av insekter och växter.

I norra Europa finner man bärnsten framför allt längs södra Östersjöns kuster och på Danmarks västkust. Man brukar tala om bärnstensväder, och menar då hårt väder, gärna storm från sydväst. Då förs de gula stenarna, och mycket annat, upp på stränderna med de kraftiga strömmarna i havet.

Bärnsten har sedan forntiden använts till smycken och prydnadsföremål. Den användes också som betalningsmedel i Östersjöområdet och var länge en viktig bytesvara i handeln med folket i södra Europa. Bärnsten har hittats i gravar bl.a. i

Stonehenge i södra England. Det sägs att t.ex. vikingarna kunde byta till sig en slav i södra Europa för en ganska liten sten.

Under 1600- och 1700-talen ansågs bärnstenen så värdefull i nuvarande Tyskland att man riskerade dödsstraff om man plockade den.

Bärnsten ansågs förr ha magiska krafter, eftersom den kan bli negativt elektrostatiskt laddad. Den kallades därför av grekerna för elektron, och därifrån sägs ordet elektricitet komma.

Täck över texten och svara på frågorna!

1. Var kan man hitta bärnsten i Sverige?
2. Vad menas med "bärnstensväder"?
3. Vad är bärnsten?
4. Hur ser bärnsten ut?
5. Vad använde man bärnsten till?
6. Hur mycket kunde vikingarna få betala för en slav?
7. Varför ansågs bärnstenen ha magiska krafter?

Hur vet man om bärnstenen är äkta och inte bara en bit plast?

Här är tre tips:

- Gnid bärnstenen kraftigt mot dina kläder och om du sedan kan lyfta en liten bit papper med bärnstenen är den äkta.
- Lägg bärnsten i fyraprocentigt saltvatten. Flyter den så är den äkta, men sjunker den är den kanske gjord av plast.
- Sätt eld på bärnstenen. Luktas röken gott är den äkta men luktar den plast är den stenen gjord av ... ja just plast.

RESTIPS: Bärnstensmuseet i Kämpinge i sydvästra Skåne

Dofta eller lukta

- Ordet dofta förknippar vi ofta med något som luktar gott till exempel parfym och god mat. Verbet lukta kan man använda både positivt och negativt – det luktar gott eller illa. Om vi tycker att något luktar mycket illa kan vi säga att det stinker.

Vi har i dag deodoranter, förutom för hela kroppen, speciellt effektiva för armhålorna, fötterna och handflatorna. Skulle våra möbler, gardiner eller gymnastikskor lukta kan vi spraya deodorant på dem så försvinner lukten. Många duschar minst en gång per dag och tvättar håret varje dag. Allt fler blir allergiska mot olika kosmetiska preparat och rengöringsmedel. Kan det bero på att vi tvättar oss själva, våra kläder och vår bostad för mycket? Är vi på väg mot ett luktfritt samhälle med en massa allergiska och överkänsliga människor?

Det sägs att

vi använder 78 000 ton smink-och hygienprodukter per år
svenskarna lägger 7,1 miljarder kronor på smink-och hygienprodukter per år
svenska män ägnar 23 minuter om dagen åt sitt utseende
svenska män köper hår- och hudvårdsprodukter för över 300 miljoner kronor per år.

Tyskarna lägger ut mest pengar på smink och parfym.

Fransmän, spanjorer och portugiser använder mest parfym i Europa.

Svenskar, finnar, italienare och briter köper mest smink.

Källa: The European Cosmetic, Toiletry and Perfumery market 1997

Tolka statistiken! Använd ord som *enligt*, *antal*, *andel*, *jämfört med*, *öka/minska*, *de flesta/det mesta*.

DISKUTERA: Vad är det som gör att vi tycker att något luktar gott eller illa? Varför är vi så rädda för att lukta? Vilka hygienprodukter och rengöringsmedel skulle du inte kunna vara utan? Vad kan man säga om statistiken? Använd så många ord och uttryck som möjligt från texten!

Cornelis Vreeswijk

– en kontroversiell visdiktare

Artisten Cornelis Vreeswijk satte med sin mycket personliga stil sin prägel på den svenska viskonsten. Han var på många sätt en äventyrare och rebell som lekte med ord och skojade med etablissemanget. Men idag är hans sånger älskade av nästan alla i Sverige.

Cornelis Vreeswijk var 12 år gammal när han och hans familj flyttade från Nederländerna till Sverige. Hans far, som en gång hade varit i Sverige, hade blivit förtjust i landet.

När Cornelis hade slutat skolan arbetade han under några år som bl.a. sjöman, men hans dröm var att få arbeta inom något konstnärligt yrke. Starkt inspirerad av bluesen och jazzen började Cornelis skriva visor.

År 1964 kom hans första LP-skiva *Ballader och oförskämdheter* ut. Han fick snart en stor publik inte minst för sina humoristiska visor "Brevet från kolonien" och "Hönan Agda". Cornelis själv tyckte dock att de här två visorna fick alltför stor uppmärksamhet. De flesta av hans övriga texter var mycket frispråkiga och samhällskritiska och han tog alltid de svagas parti. Under en tid var t.o.m. en del av hans visor förbjudna att spelas i Sveriges radio. På LP-skivan *Tio vackra visor*

och personliga Person visar han att han även kunde skriva och framföra mycket sensuell musik.

Cornelis arbetade inte bara med eget material utan spelade också bl.a. in skivor med visor av Carl Michael Bellman och Evert Taube. Han tolkade dem på ett nytt, personligt sätt. Under sin livstid hann han också med att medverka i några filmer och teateruppsättningar.

Tidvis levde Cornelis som en bohem och trots att han var så populär och sålde massor av skivor hade han inte mycket pengar kvar när han dog 1987, bara 50 år gammal. Efter hans död har det fortsatt strömma in pengar från hans skivor och på hans födelsedag firas varje år "Cornelis-dagen" på Mosebacke-terrassen i Stockholm. Höjdpunkten är när man delar ut Cornelisstipendiet, som är på ungefär en kvarts miljon kronor, till en aktuell artist.

Somliga går med trasiga skor.
Säj, vad beror det på?
Gud fader som i himmelen bor
kanske vill ha det så.

ur Somliga går med trasiga skor

Täck över texten och svara på frågorna!

1. Varför kom Cornelis till Sverige?
2. Vilken musikriktning var han inspirerad av?
3. Vad är Cornelisstipendiet?
4. Sjöng Cornelis bara sina egna visor?
5. Vilket annat konstnärligt yrke ägnade han sig också åt?
6. Vilka teman hade hans texter ofta?

LYSSNA PÅ: Samlings-cd:n *Mäster Cees Memoarer*.

RESTIPS: Cornelismuseet i Gamla Stan i Stockholm.

Minns du ordet? 9

Sätt in ordet i rätt form!

missförstå	lämplig	skaffa	sjunka	sortera
öka	bruka	främst	anse	jämföra

1. Priset på kaffe har blivit lägre, läser Åsa i tidningen.
Priset på kaffe har _____.
2. Margit tänker inte ha en låda på balkongen med matrester och maskar.
Hon tänker inte _____ sig en kompost.
3. Bara fyra av hundra personer tycker att miljön är den viktigaste frågan.
Det är inte så många som _____ att miljön är viktigast.
4. Daniel kopplade ihop datorn fel för han förstod inte instruktionerna.
Han hade helt _____ instruktionerna.
5. Allt fler turister åker på charterresa.
Antalet charterturister har _____.
6. Resmålet var oftast Italien.
Resmålet var _____ Italien.
7. Det är vanligt att miljöfrågor ingår i olika kurser på universitetet.
Miljöfrågor _____ ingå i olika kurser på universitetet.
8. Åsa är noga med att kasta olika sopor i olika containrar.
Hon tycker att det är viktigt att _____ sina sopor.
9. Daniel undrar om det passar att ringa efter filmen.
Han undrar om det är _____ att ringa efter filmen.
10. Åsa tittade noga på priserna för hon ville köpa den billigaste frukten.
Åsa _____ priserna på frukten.

HÖRFÖRSTÅELSE 9

Äpplet – kunskapens frukt

Svara kortfattat på frågorna!

1. Vad är ett musteri?

2. Var i landet odlas flest äpplen?

3. Hur många kilo äpplen köper medelsvensken per år?

4. Hur stor del av dem odlas i Sverige?

5. Varifrån importerar Sverige äpplen?

6. Hur länge vet man att det har odlats äpplen i Europa?

7. Vem var Idun?

8. Varifrån kommer uttrycket kunskapens frukt?

9. Vem var Wilhelm Tell?

10. Hur, sägs det, fick Isaac Newton idén till gravitationsteorin?

9. Att sortera eller inte sortera

– Men mamma! Du menar väl inte att du kastar mjölkförpackningarna så där!

– Och vad tycker du att jag ska göra?

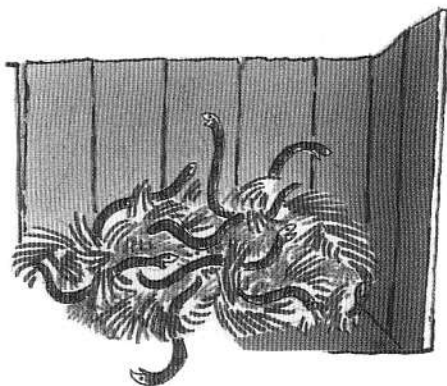
– Du måste naturligtvis skölja ur dem och kasta dem i papperscontainern för återvinning.

– Daniel, lyssna nu noga. Jag tänker inte slösa en massa tid och vatten på att diska och skölja ur förpackningar som jag ändå ska kasta. Man talar aldrig om att diskmedel och varmvatten också är energikrävande och skadar miljön. Folk tror att alla miljöproblem löser sig bara den lilla människan återvinner. Jag är så trött på detta eviga tjatande om sopsortering. Och nu vill de att jag ska spara gammal mat också för att återvinna den. Jag vill bara inte tänka på stanken om jag skulle spara räkskal under diskbänken en varm sommar. Usch, vad äckligt! Och tänk på alla plastpåsar som jag måste använda till soporna. Är inte det miljöförstöring?

– Alltså, du har missförstått det där med gammal mat. Du ska inte spara den under diskbänken utan du ska ha en liten låda på altanen och ha en kompost där. Det är jättelätt. Du lägger några maskar i lådan bland potatisskal och annat och vips har du fin jord till dina krukväxter. Så slipper du att köpa och bära hem tung blomjord från affären.

– Hela trädgården är full av jord så jag tror inte att jag behöver mer. Men jag kanske ska ha en liten gris som kan äta allt matavfall ... Dessutom såg jag på tv att man bara låter t.ex. glas, som vi sorterat, ligga i stora högar, glasberg. Man återvinner det alltså inte. Hur skaffade du förresten maskar till din kompost?

– Hm, jag har ingen kompost än för jag har inte hittat en lämplig låda. Och maskar, jag tror att man kan köpa dem ...

DISKUTERA: Vad säger du om Daniels mammas argument mot att sortera? Hur skulle du svara henne? Använd så många ord och uttryck som möjligt från texten!

10. Knäckebröd – traditionell hälsokost

... Svenskarna älskar knäckebröd. Det hör till sill och potatis på sommaren, det kan brytas i småbitar över filmjölken, ett par knäckemackor med smör får ibland ersätta en mindre populär rätt i skolmatsalen och det kan kännas som ett nyttigt alternativ för dem som bantar. Många svenskar som vistas utomlands längtar allra mest efter knäckebröd!

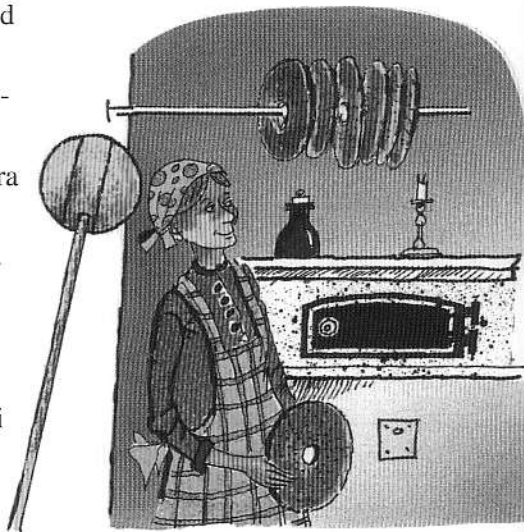
Vi äter i genomsnitt fem kilo knäckebröd per person och år, mindre i södra Sverige och mer i norra. Det sägs också att knäckebrödet kommer från Norrland från början.

Före industrialiseringen bakade man bara ett par gånger om året, och för att brödet skulle hålla sig, torkade man brödkakorna. Det runda brödet hade ett hål i mitten för att kunna hängas upp på en stång i taket när det torkades. Brödet blev så hårt, när det hade torkats, att man måste doppa det i till exempel mjölk för att kunna äta det. På 1500-talet kallades bröden "spisbröd" och var tjocka kakor som bakades av rågmjöl och med surdeg.

Under 1700-talet bakades brödet tunnare och mönstrades med ett verktyg som kallades "krusknäck", därifrån fick knäckebrödet sitt namn. Det tunnare brödet gick förstås lättare att bryta och tugga.

Så småningom startades speciella bagerier dit man lämnade mjölet och då kunde man även baka bröd till försäljning.

I dag kommer större delen av det knäckebröd vi äter i Sverige från Wasabröd i Filipstad, ett företag som grundades 1919. Där bakas hårt bröd av olika sorter, men ett av de mest uppskattade är det klassiska mörka grova brödet. Det runda traditionella knäckebrödet, som helst ska se handgräddat ut som förr i tiden, har också blivit populärt på nytt. Ju mer medvetna vi blir om att äta fiberrikt, desto mer knäckebröd äter vi och knäckebrödet är idag vårt mest exporterade svenska bröd.

UPPGIFT: Formulera 5 meningar om brödet som börjar: "Visste du att ..."
Tänk på ordföljden i bisats!

Två bullar med traditioner

Fastlagsbullen

I det gamla Sverige fastade man 40 dagar före påsk, och den sista tisdagen före fastan kallades fettisdagen.

Främst på fettisdagen, men också hela januari och februari är det fortfarande vanligt att man äter fastlagsbullar. Det är en delad, rund vetebulle fylld med mandelmassa och vispad grädde med florsocker på locket.

Om man serverar den i het mjölk, kanske med kanel, kallas den hetvägg, annars säger vi fastlagsbulle eller semla, beroende på var i Sverige vi befinner oss.

Det sägs ibland att kung Adolf Fredrik, Gustav III:s far, var mycket förtjust i fastlagsbullar, och att det möjligtvis ledde till hans död. Han dog i februari 1771 när han just hade ätit fastlagsbullar i het mjölk som avslutning på en stor måltid.

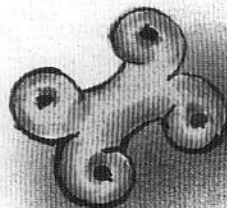

Lussekatten

Från Lucia, den 13 december, och fram till jul, äter vi ofta lussekatter till kaffet.

Det är en solgul vetebulle, som har smaksatts med saffran och russin. Lussekatterna bakas ut i olika traditionella former, hämtade från gamla tiders julbröd. Till baket används saffran, som kommer från pistillen på krokusen *Crocus Sativus*.

Närmare 70 000 blommor behövs för att få ett kilo saffran, men så är också kilopriset mycket högt, saffran är vår absolut dyraste krydda. Blommorna plockas i mitten av oktober, tidiga morgnar och rensas för hand. Saffran har genom tiderna använts som krydda, färgmedel eller medicinalväxt, mot bl.a. hosta, tandvärk och för sin uppiggande effekt. Den saffran vi använder i Sverige har främst odlats i Spanien.

Vem har rätt?

Följande insändare fanns häromveckan i en vanlig dagstidning:

Vem är det fel på egentligen?

Jag är en gift medelålders man med två tonårsdöttrar.

Vi har alltid haft ett bra familjeförhållande tills för några månader sen, i alla fall. Då gick min fru och mina döttrar på en matlagningskurs. Efter det är inget sig likt. Inga goda middagar med vanlig hederlig husmanskost när man kommer hem efter en tröttsam dag på jobbet. Ingen korv, inga bruna bönor med knaperstekt bacon, inga härligt doftande fläskkotletter med kokt potatis och brun sås, ingen söndagsstek ...

Nej, nu är allt kött bannlyst, det är bara sojabiffar, grovt, oätligt ris, grönsaker och olika juicer. Sojabiffar!!! Bara ordet får mig att må illa. Biff, det är kött det, inte tillplattad, illaluktande röra. Får man kalla saker för vad som helst?

Förstå mig rätt, de får gärna äta vad de vill. Men *jag* vill ha – och behöver – riktig mat! ”Det är för ditt eget bästa”, får jag höra om jag försöker protestera. ”Vi vill att du ska må bra. Du säger att du gillar djur, men det verkar inte så. Ta ditt ansvar!” Det är ju det jag försöker göra.

Människan är allätare och har alltid varit det, försöker jag säga, men ingen lyssnar. Vad ska jag göra?

Hjälp en morotsjuicehatande korvölskare!

P.S. Måste katten också bli vegetarian?

Några dagar senare kunde man läsa en annan insändare i samma tidning:

Vad ska vi göra med pappa?

Min syster och jag är övertygade vegetarianer. Vi inser hur fel det är att föda upp djur i fångenskap, och sedan bara döda dem och äta deras kött och inälvor. Djur är levande varelser som har känslor! Stoppa djurens lidande! Mamma har samma inställning som vi. Men pappa bara gormar och skriker att han vill ha ”riktig mat”. Han kan inte förstå vad vi menar. Är han korkad, eller?

Det är äckligt att höra honom svamla om korvar och bacon och jag vet inte allt.

Är någon annan i samma situation som vi?

Hör av er!

Fröken Vega Taria

P.S. Vi misstänker att pappa smyger iväg till en korvkiosk ibland. Det är så man kan spy!

DISKUTERA: Vilka är dina reaktioner på insändarna? Argumentera för och emot pappan och dottern. Hur påverkas vi av debatter om sjuka djur och djurhantering? Använd så många ord och uttryck som möjligt från texten!

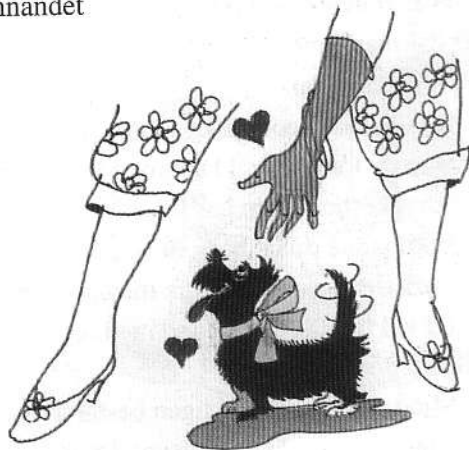
UPPSATS: Välj en av insändarna och skriv ett svar!

Sällskapsdjur

■ För många människor är sällskapsdjuret som en familjemedlem och vän. Man pratar med sin hund och anförtror den sina innersta tankar och hemligheter. Man har katten i knät och lyssnar på det rofyllda spinnandet när man klappar den.

Många undersökningar har visat att de som har husdjur

- är mer harmoniska
- har lättare att klara av krissituationer
- är mindre aggressiva
- har färre sjukdagar
- har lättare att känna medkänsla för andra människor
- får mer motion
- känner sig mindre ensamma.

"Hunden är människans bästa vän"

De vanligaste djur som vi har inomhus är hundar, katter, akvariefiskar och burfåglar. Många barn vill också ha ett marsvin, en hamster eller en kanin. Det finns också de som gillar att ha ormar, ödlor och spindlar som sällskapsdjur.

I Sverige finns cirka 700 000 hundar. Vart femte hushåll har hund och dagligen kommer 2,5 miljoner människor i kontakt med hunden.

Det finns ungefär en miljon katter i Sverige.

I västvärlden finns ca 100 miljoner katter.

Källa: Sveriges Lantbruksuniversitet

Tolka statistiken! Använd ord som *enligt*, *antal*, *andel*, *jämfört med*, *öka/minska*, *de flesta/det mesta*.

DISKUTERA: Vad har du för erfarenhet av husdjur? Vilken funktion fyller husdjuret för dig? Är det rätt att ha djur i fångenskap? Vilka djur är inte lämpliga som sällskapsdjur? Ska man låta hunden och katten också äta vegetariskt om man själv är vegetarian? Använd så många ord och uttryck som möjligt från texten!

Drycker som njutningsmedel

Öl

I Mesopotamien har arkeologer hittat rester av öl som är från 4000-3000 f.Kr. Det äldsta öltreppet har man funnit på en lertavla som är nästan 4000 år gammal.

De äldsta arkeologiska fynden av öl i Norden är från ca 1500 f.Kr. I Danmark har man funnit två dryckeshorn som har innehållit öl och mjöd.

Vikingarna drack både öl och mjöd. Öl verkar ha varit deras vardagsdryck medan de drack mjöd vid ritualer i samband med religiösa högtider och till fest.

Mjöd, som huvudsakligen består av vatten, honung och jäst, är en sällsynt dryck i dag.

"Öl ger starkt hår och starka naglar."

"Ett glas vin om dagen är bra för hjärtat, sägs det."

Vin

Vin är kanske ännu äldre än öl. Vi vet att man odlade vin på 6000-talet f.Kr i Mesopotamien.

Bland de grekiska gudarna finner vi vinets gud, Dionysos. Vinguden firade man med en vinfest, Dionysosfesten, som varade en vecka. Öl ansågs barbariskt att dricka. Eftersom vinet verkar ha haft en styrka motsvarande dagens starkvin blandade man det oftast med vatten.

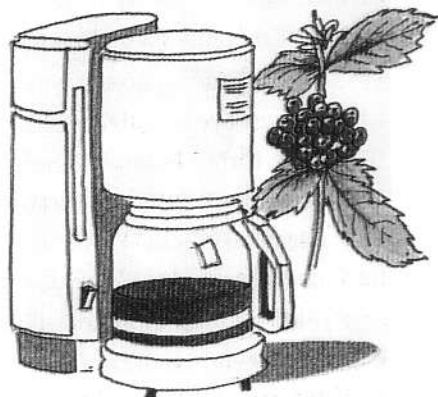
Konsten att odla vin spreds sedan till Italien och under de första århundradena e.Kr. till Frankrike och Tyskland. Idag producerar man vin på många håll i världen, bl.a. i länder som USA, Argentina, Sydafrika, Chile, Australien.

Kaffe

Araberna var de första som på allvar började konsumera kaffe. Vanan spreds sedan till turkarna. Venedig var den första stad i Europa där man drack kaffe men det dröjde inte länge förrän man kunde få tag i kaffe även i England och Frankrike.

I Frankrike sjönk vinkonsumtionen tillfälligt när man började dricka kaffe. I slutet av 1600-talet kom kaffet till Sverige, men det fanns bara på apoteken. Det var Karl XII som efter sin vistelse i Turkiet gjorde drycken populär bland adeln i Sverige i början av 1700-talet. Hos de stora massorna blev kaffe riktigt populärt först i mitten av 1800-talet. Kaffehus öppnades då på många platser.

Brännvinskonsumtionen sjönk när folk började dricka kaffe. Sverige tillsammans med Finland ligger i dag i topp när det gäller kaffe-konsumtion i världen.

"Känner du dig trött – ta en kopp kaffe!"

Choklad

Tack vare Columbus upptäckt av Amerika kan vi i dag njuta av choklad. När Columbus kom till Mellanamerika fann han att indianerna använde något som hette xocolatl som dryck och betalningsmedel.

Det var en bitter dryck och alltså inte särskilt god. Så småningom kom spanjorerna på att tillsätta socker och vanilj och vår choklad-dryck var född.

I början av 1500-talet kom chokladen till Europa. Det var det spanska kungahuset som först kunde njuta av drycken men efter en tid blev den allmänt känd och man började även servera choklad på kaffehusen. Det är känt att vi här i Sverige har druckit choklad sedan slutet av 1600-talet.

"Drink choklad och bli glad!"

UPPSATS: Här ovan finns fakta om fyra populära drycker. Ta reda på fakta om te och skriv en uppsats!

Rökning en 500-årig ovana

... När Columbus kom till Västindien 1492 såg han indianer som rökte blad som de hade skurit i bitar och sedan rullat in i ett annat blad. Denna "rulle" var föregångaren till det vi kallar cigaretter och cigarrer. Det dröjde inte länge förrän tobaksrökning spreds i Europa.

Under senare delen av 1800-talet började man producera cigaretter maskinellt. Då ökade också cigarettkonsumtionen markant medan man började röka mindre cigarr och pipa. Fram till första världskriget var det mest män som rökte men sedan blev det allt vanligare att även kvinnor rökte offentligt. På 1920- och 1930-talen framställdes cigaretttrökning som något glamoröst. I filmer från den tiden kan vi se eleganta kvinnor med långa cigarettmunstycken i händerna. I filmerna i dag ser man sällan någon som röker och om det finns är det ofta en socialt utslagen person. Röken låg tjock på jazzklubbarna på 1950-talet. Det ansågs kulturellt och intellektuellt att röka. Vissa forskare påstod till och med att det stimulerade tankeverksamheten. På 1960-talet kunde vi höra sånger om hur bra det var att röka och i reklamen njöt snygga människor av en cigarett.

Under de senaste åren har kampanjen mot rökning blivit allt starkare. Icke-rökarna protesterar mot att de utsätts för passiv rökning. Vi kan inte längre röka på arbetsplatserna eller i offentliga miljöer. De flesta flygbolag har infört rökförbud. Nästan alla restauranger har en avdelning för rökare och en där det är rökfritt. På en del restauranger har man gått så långt att man har totalförbjudit rökning. I USA lär det finnas städer där man varken får röka på gatorna eller i sin egen bil. Tobaksreklam är numera förbjuden i många länder.

Parallellt med tobaksrökning har det sedan 1800-talet varit populärt med snus i Sverige. Snus är tobak som man har malt. I dag kan man köpa den i påsar som liknar små tepåsar och som man lägger under läppen. Många slutar röka och börjar snusa i stället. På så sätt stör de inte sin omgivning.

Tobakskonsumtionen minskar allt mer i i-länderna. Kanske försvinner den helt en dag. Vem vet?

DISKUTERA: Vilka är de största riskerna med rökning? Finns det några fördelar? Feströker du? Hur ser man på rökning i ditt land? Varför fortsätter så många att röka trots att de vet hur farligt det är?

Skratt – rena hälsokuren

- ☐ Vänner skrattar åt samma saker, skratt smittar säger man. Men visste du att vi också genom skratt blir friskare, effektivare och lever längre? Det anser i alla fall flera forskare.

Redan på medeltiden använde man skratt som terapi, men senare fick allvaret högre status. Nu för tiden talar man återigen om skratt som medicin. I dag finns det sällskap för medicinsk humor och flera företag satsar på skrattkurser som friskvård. Forskare har visat att ett gott skratt sätter igång vissa reaktioner i kroppen. När vi skrattar påverkas andning, blodcirkulation och muskler. Vår smärt- och stresstålighet ökar och vi tänker dessutom mera kreativt.

De stora humoristerna lär oss att skratta åt oss själva, när de visar upp sina egna svagheter. Kanske skrattar vi för att vi känner igen oss, för att vi inte är ensamma eller åtminstone inte lika misslyckade.

Det har dessutom visats att ett bra föredrag bör innehålla 40% humor för att vi ska förstå och komma ihåg så mycket som möjligt av det.

När vi skrattar, sprids adrenalin i kroppen och vi blir vakna och pigga, musklerna slappnar av och vi blir avspända efteråt. Professor William Fry, expert på skrattets effekter, talar till och med om skratt som motion och hävdar att 100 skratt om dagen ger samma effekt som 10 minuters träning på ett gym!

”Ett gott skratt förlänger livet!”

DISKUTERA: Vad skrattar man åt i ditt land? Vilka tv-program är roliga? Vad skrattar du åt? Har män och kvinnor olika humor?

I en populär tidning kunde man för ett tag sedan läsa: ”Svenskar skrattar i genomsnitt 6 minuter om dagen”. Tror du att uppgiften stämmer?

UPPSATS: Då skrattade jag!

LÄSTIPS: *Det goda skrattet, en bok om humor och hälsa* av Görel Kristina Näslund

Minns du ordet? 10

Sätt in ordet i rätt form!

gälla i genomsnitt illa en vana njuta
en inställning övertyga dröja lär annars

1. Det tog lång tid innan Åsa svarade på brevet.
Det _____ flera veckor innan Åsa svarade på brevet.
2. Det bästa Daniel vet, är att sova länge på söndagsmorgnarna.
Han _____ av att kunna sova så länge han vill.
3. Berit tror absolut på att det är fel att äta kött.
Berit är en _____ vegetarian.
4. Om du inte gör som jag säger, blir jag arg.
Gör som jag säger, _____ blir jag arg.
5. Vem vill gå omkring och lukta svett och smutsiga kläder?
Vem vill gå omkring och lukta _____.
6. Jag har hört folk säga att det är väldigt svårt att sluta röka.
Det _____ vara väldigt svårt att sluta röka.
7. En typisk svensk äter 5 kg knäckebröd per år.
Svenskarna äter _____ 5 kg knäckebröd per person och år.
8. Många tycker att dopningen inom idrotten är omoralisk.
Vad är din _____ till att idrottsmän dopar sig?
9. Vad handlar diskussionen om, frågar Åsa.
Hon vill veta vad diskussionen _____.
10. De som bantar måste ändra sitt sätt att äta.
De som bantar måste skaffa sig nya mat-_____.

HÖRFÖRSTÅELSE 10

Håll vikten!

Svara kortfattat på frågorna!

1. Hur många människor på jorden bantar?

2. Varifrån kommer det svenska ordet banta?

3. Vad betydde det en gång i tiden att vara tjock?

4. Hur såg modet ut på 60-talet?

5. Hur förändrades det manliga idealet?

6. Nämn två metoder som enligt veckotidningarna är bra om man vill banta?

7. Vad kan man bland annat göra hos en plastikkirurg?

8. Vad är typiskt för specialmaten?

9. Vad innebär anorexi?

10. Vad innebär megarexi?

Innehåll

Avsnitt

1	Hur lär du dig ett nytt språk?	6
	Vem talar svenska?	8
	Influenser från andra språk	9
	Farmor och engelska språket	10
	Minns du ordet? 1	12
	Hörförståelse 1: Vad talar de om?	13
2	Ingen gör någonting	14
	Kvinnor och män	15
	Bröllopsbesvär	16
	Familjeliv	17
	Minns du ordet? 2	18
	Hörförståelse 2: Glass	19
3	Vikingarna – Nordens sjökrigare	20
	Kristina – drottningen som gjorde skandal	22
	Jag tror att vi känner varandra, övning	23
	Jean Baptiste Bernadotte – fransmannen som blev svensk kung	24
	Kungar, drottningar, gamla och kändisar, övning	25
	En släkthistoria	26
	Vilhelm Moberg – historieskrivaren	28
	Minns du ordet? 3	30
	Hörförståelse 3: Utvandrarerna	31
4	Astrid Lindgren – sagoberättaren	32
	Sofia läser	33
	Selma Lagerlöf – en Nobelpristagare i litteratur	35
	Försenat bagage, övning	36
	Tro inte på allt du hör!	37
	Minns du ordet? 4	38
	Hörförståelse 4: En spökhistoria	39
5	Det är farligt att vara polis!	40
	De vanligaste brotten i Sverige	41
	Mordet på Operan	42
	Mordet på Sveavägen	43
	Minns du ordet? 5	44
	Hörförståelse 5: Vems är cykeln?	45
6	Daniels nya dator	46
	Snabel-a, övning	47

Grammatik

Rumsadverb/frågeord; ordföljd i huvudsats och bisats; adjektiv

Ingen – inte någon; vem – vem som

Konjunktioner

Adjektiv och substantiv; superlativ i bestämd form

Perfekt particip och supinum

Pronomen

Öresundsbron	48	
Carl Michael Bellman – en folkkär poet	50	
Minns du ordet? 6	52	
Hörförståelse 6: Papyrus, runstenar och cd-rom	53	
7 Modernt eller tidlöst?	54	S-passiv
Är det viktigt att ha märkeskläder och följa modet?	55	
Ett "passivt" frukostbord, övning	56	
Det svenska hemmet	57	
Den viktigaste uppfinningen, övning	59	
Ingvar Kamprad – Ikeas grundare	60	
Snö, is och kyla	61	
Minns du ordet? 7	62	
Hörförståelse 7: Alfred Nobel	63	
8 Om jag vann en miljon	64	Konditionalis; satsadverb i huvud-
Spel och spelare	65	sats
En fråga om moral, övning	66	
Stjärnor inom sporten	67	
Vinna till varje pris?	68	
Rik och frisk, övning	69	
En äventyrlig resa	70	
Minns du ordet? 8	72	
Hörförståelse 8: Vad är lycka?	73	
9 Att sortera eller inte sortera	74	Intransitiva och transitiva verb;
Visste du att ..., övning	75	tidsprepositioner; lucktexter
Massturismen – ett hot mot miljön?	76	
Bärnsten – Östersjöns guld	77	
Dofta eller lukta, övning	79	
Cornelis Vreeswijk – en kontroversiell visdiktare	80	
Minns du ordet? 9	82	
Hörförståelse 9: Äpplet – kunskapens frukt	83	
10 Knäckebröd – traditionell hälsokost	84	Lucktexter, repetition; satsadverb
Två bullar med traditioner	85	i bisats
Vem har rätt?	86	
Sällskapsdjur, övning	87	
Drycker som njutningsmedel	88	
Rökning – en 500-årig ovana	90	
Skratt – rena hälsokuren	91	
Minns du ordet? 10	92	
Hörförståelse 10: Håll vikten!	93	
Alfabetisk ordlista	95	

1. Hur lär du dig ett nytt språk?

- Alla som börjar studera ett nytt språk har olika idéer om hur man bäst lär in ord, uttal och grammatiska strukturer. Man vill ju så snabbt som möjligt kunna använda sitt nya språk. Så här svarade några svenskstuderande när vi frågade vilka knep de har.

Bibi:

Jag skriver listor med ord. Det svenska ordet till vänster och det tyska till höger.

Sen viker jag papperet på mitten och översätter fram och tillbaka. Jag lär mig bäst när jag lyssnar på musik.

Pavel:

Jag lyssnar mycket på svensk radio, på språkets melodi. Sen härmar jag språket som en papegoja. Ett språk är inte bara nya ord.

Lolo:

Grammatiken är viktigast för mig. Jag måste förstå skillnaden mellan olika språk. Jag älskar att göra grammatiska övningar, särskilt verbövningar. Det borde finnas massor av sådana i alla läroböcker! Det måste vara tyst när jag pluggar.

Tom:

Jag skriver ord och meningar på små kort, som jag alltid har i fickan. På den ena sidan står det svenska uttrycket, och på den andra sidan det motsvarande engelska. Jag tar upp korten flera gånger om dagen, i bussen, på biblioteket, när jag har tråkigt ...

Sofia:

Jag berättar texten högt för mig själv. Efter det ställer jag frågor till mig själv på texten – som en lärare – och svarar på dem. Jag lär mig bäst framför spegeln i badrummet. Jag spelar teater på svenska, kan man säga. Så skulle jag aldrig våga göra i klassen.

Mimi:

Det tråkigaste med att lära sig ett nytt språk är att man behandlas som ett barn. Vad är det? Det är ett hus. Dumt! Jag vill lära mig språket på min nivå. Kanske börja med att läsa en intressant roman. Nu måste jag själv konstruera vad jag vill säga och använda mitt lexikon flitigt.

DISKUTERA: Vad tycker du om studenternas sätt att arbeta? Hur lär du dig ett nytt språk?

UPPSATS: Mina bästa tips på hur jag lär mig ett nytt språk.

AVSNITT 1

Rumsadverb/frågeord § 1 (§ hänvisar till motsvarande paragraf i grammatiköversikten i slutet av övningsboken)

Välj rätt ord!

hem/hemma

1. Vi var _____ hos mormor i lördags.
2. Det blev sent innan vi åkte _____.
3. Kom _____ till mig och ta en öl i morgon!

bort/borta

4. Vi var _____ på middag i går kväll.
5. Svenskarna älskar att resa långt _____ på semester.
6. Pelle skriver alltid vykort när han stannar _____ länge.

in/inne

7. "Vi är inte _____ just nu, lämna ett meddelande efter tonen!"
8. Kom _____ nu, ditt favoritprogram ska just börja!
9. I dag stannar jag _____ eftersom det ösregnar!

ut/ute

10. Jag var bara _____ och köpte mjölk när du ringde.
11. Annars går jag inte gärna _____ ensam på kvällen.
12. Vi satt ofta _____ på balkongen och åt i somras.

fram/framme

13. Vi har flugit länge, det ska bli skönt att komma _____!
14. Vi tar en taxi till hotellet när vi är _____ i Stockholm.
15. Om du inte förstår kan du väl gå _____ och fråga läraren.

vart/var

16. Jag undrade _____ jag hade lagt hörlurarna till min cd-spelare.
17. _____ ska ni åka på er semester i år?
18. Jag vet faktiskt inte _____ vi ska resa.

upp/uppe

19. Vi satt _____ hela natten och installerade mitt nya modem.
20. Jag gick _____ till sovrummet och la mig och vilade en stund.
21. Är du redan _____? Har du lagat frukost också?

ner/nere

22. Jag tar faktiskt hissen _____, men jag går alltid uppför trapporna.
23. Arbetsrummet ligger _____ i källaren.
24. Min faster från Abisko kommer _____ till Lund och hälsar på i helgen.

Ordföljd i huvudsats § 2 a, 3, 4

Skriv meningar! Börja med orden till vänster om konjunktionen.

Exempel: ville en Jag kopp dricka kaffe **men** slut det var

Jag ville dricka en kopp kaffe men det var slut.

1. har Jag varken tid **eller** språk lust fler att mig lära

2. han Både **och** hans fru från Holland kommer

3. borde Du antingen skriva **eller** hem ringa

4. cyklat Jag inte har **utan** idag buss åkt

5. komma kunde Han inte **för** var inte han frisk

6. igår Jag hem kom sent **så** pigg är inte jag särskilt

7. gärna Jag dig hjälpa vill **men** har jag inte faktiskt tid

8. började Vi om prata språk **och** en hade diskussion intressant

9. kan inte Man både kakan äta **och** den kvar ha

10. vill Han diska inte **för** har ingen han diskmaskin

11. kommer Jag från inte Polen **utan** Ryssland från

12. vill De varken vin dricka **eller** till vatten maten

13. bjuder Han antingen middag på **eller** kaffe på

14. ville Vi bada **men** var öppen inte simhallen **så** gick hem vi igen

15. tänker Jag gå inte ut **och** i kväll dansa **för** har jag pengar kvar inga

Adjektiv § 9 (schema s. 99)

Skriv rätt form av adjektivet!

1. stor De bor i ett _____ hus vid havet.
2. snabb Har du åkt i hennes nya, _____ bil?
3. gammal Nej, jag gillar _____, långsamma bilar bättre.
4. svår Usch, vad det är _____ att skriva adjektiv i rätt form!
5. enkel Tycker du? Jag tycker att exemplen är _____.
6. vuxen Båda hans barn verkar så _____.
7. god Ska vi köpa något _____ till kaffet?
8. ny De har köpt ett _____ soffbord till vardagsrummet.
9. bra Det var faktiskt ett riktigt _____ program.
10. liten Har du hört sagan om den _____ gumman?
11. intressant Det är en mycket _____ person.
12. mogen Jag ville köpa tomater, men de var inte _____.
13. rolig Det var _____ att du klarade tentan.
14. röd Hon köpte ett _____ läppstift.
15. liten Jag jobbade inte när mina barn var _____.
16. hård Vårt nya golv är så _____.
17. kort Daniel skrev ett _____ e-brev om bröllopet till Åsa.
18. vacker Han skrev många _____ ord i brevet.
19. blå Havet är alldeles _____ i dag.
20. liten Daniel har ett _____ badrum.

Ordföljd i bisats § 2 a, 2 b, 3, 5*Gör om huvudsatsen till bisats!*

Exempel: Har Erik också åkt buss till kursen?

Jag undrar bara om Erik också har åkt buss till kursen.

1. Har han verkligen köpt en ny bil?

Jag undrar bara _____

2. Lena vill inte gå på bio.

Det är konstigt _____

3. Varför kan hon inte komma i morgon?

Jag vill veta _____

4. Det blir nog varmt i sommar.

Jag tror _____

5. Britta vill gärna ha en ostmacka till kaffet.

Jag är säker på _____

6. Brukar Nils alltid cykla till jobbet?

Jag vet inte _____

7. Var ligger den blåa boken egentligen?

Jag har ingen aning om _____

8. Den är förmodligen på skrivbordet.

Jag tror _____

9. Den här filmen är verkligen bra!

Jag tycker _____

10. Johan och Sara har visst skaffat hund.

Jag har hört _____

11. Stina behöver kanske lite hjälp.

Jag kan tänka mig _____

12. Tor blir ofta arg.

Jag tycker inte om _____

13. Anna vill fortfarande följa med på bio.

Jag hoppas _____

14. Bussen kommer äntligen!

Vad bra _____

15. Går det här tåget också till Malmö?

Jag undrar _____

Verb

Skriv verbet i rätt form!

tänka 1. Jag satt och _____ på vad jag skulle säga.

2. Har du _____ på en sak?

säga 3. Vad var det du _____?

4. Jag har väl aldrig _____ att jag talar isländska!

prata 5. Jag förstår inte vad du _____ om!

6. Du måste _____ med honom!

förstå 7. Kan du _____ norska?

8. Hon _____ inte mycket av föreläsningen i går.

ha 9. Jag har aldrig _____ några problem med min dator.

10. Hon _____ precis kommit hem när telefonen ringde.

översätta 11. De _____ hela artikeln till svenska, innan de svarade på frågorna.

12. Vet du vem som har _____ den här boken?

hör 13. Det här huset har _____ min mormor.

14. Menar du att lexikonet inte _____ dig?

är ända 15. Lisa _____ sin ordbok när hon skrev uppsatsen.

16. Varför har du _____ min röda penna nu igen?

smaka 17. De sa att det _____ både sallad och dryck till maten.

18. Ja, men efterrätt har väl aldrig _____?

vissa 19. Daniel har aldrig _____ prata inför många människor.

20. Åsa _____ inte gå ensam i parken på nätterna.

Lite av varje 1

A. Vad är motsatsen? Hitta motsatsen i texten!

1. långsamt	≠ _____	6. minst	≠ _____
2. gammal	≠ _____	7. mycket	≠ _____
3. vänster	≠ _____	8. lika	≠ _____
4. roligt	≠ _____	9. lätt	≠ _____
5. fråga	≠ _____	10. hata	≠ _____

B. Skriv meningar med orden!

1. mer eller mindre _____
2. viktig _____
3. hälften _____
4. dålig _____
5. verkligen _____

C. Försök att hitta ord som passar till följande förklaringar!

1. tv-program som kommer tillbaka t.ex. en gång i veckan _____
2. i dag, nu, inte förr i tiden _____
3. människor som bor i ett land _____
4. någon som har anställda, den man arbetar för _____
5. några, en del _____

D. Skriv rätt preposition!

1. Jag repeterar flera gånger _____ dagen.
2. Jag skriver det svenska ordet _____ vänster och det tyska _____ höger.
3. Jag berättar texten _____ en kompis.
4. Jag lyssnar mycket _____ radio.
5. Jag måste förstå skillnaden _____ svenska och italienska verb.

AVSNITT 2

Ingen – inte någon § 6 a, 7

Frukost hos Åsa och Daniel

Skriv vad de frågade eller vad de sa!

Tänk på att du ibland måste ändra pronomen och verbets form!

Exempel:

Daniel: Har vi ingen mjölk till kaffet?

Daniel undrade om de inte hade någon mjölk till kaffet.

Åsa: Köpte du inga frukostbullar i morse?

Daniel: Jag hade inga pengar.

Åsa: Jag har ingen lust att laga mat.

Daniel: Jag äter ingen korv utan senap.

Åsa: Du är väl inget barn!

Daniel: Jag förstår ingenting längre!

Åsa: Jag menade inget illa.

Daniel: Du har ju ingen tenta i morgon.

8. _____

Åsa: Var har du lagt tidningen? Jag hittar den ingenstans!

9. _____

Daniel: Jag läste faktiskt ingenting i den i morse.

10. _____

Verb

Skriv verbet i rätt form!

göra 1. Vad _____ ni i går kväll?

2. _____ som du vill!

skriva 3. I dag har vi inte _____ uppsats.

4. _____ du upp dig på listan som hängde på väggen?

anse 5. Hon _____ att du hade fel.

6. De har alltid _____ att man inte ska gifta sig.

skilja 7. De gifte sig i januari och _____ sig i mars.

8. Har du hört att Bosse och Pia har _____ sig?

9. Det har _____ sig att folk inte hinner äta middag.
10. Det _____ sig att allt var ett missförstånd.
11. Vi hade så roligt att tiden bara _____ iväg.
12. Kaffet har _____ ut över hela tidningen.
13. Det _____ i tidningen igår att män trodde att de ofta städade hemma.
14. Den där artikeln har aldrig _____ i min tidning.
15. De har _____ alla gamla vänner.
16. Sa du att de _____ alla sina släktingar också?
17. Nu har vi _____ de mest avlägsna vännerna på listan.
18. _____ du under alla nya ord när du läste texten?
19. Skilsmässan _____ att Johan bodde en vecka hos mamma och en vecka hos pappa.
20. Att dela på ansvaret har _____ en stor förbättring.

Vem – vem som § 6 b

Vem gör vad?

Åsa: Daniel, visst skulle det vara roligt att skaffa barn och bilda familj på riktigt! Ibland längtar jag riktigt efter en mjuk baby med runda ben, speciellt när jag ser någon med barnvagn på stan.

Daniel: Vem ska dra barnvagnen? Och vem ska stanna hemma från jobbet? Det finns minsann en hel del att prata igenom innan man får barn.

Åsa: Vi skriver en lista så att det blir rättvist! Det är viktigt att dela upp det som är jobbigt eller bara mindre kul.

A. Vad diskuterar Åsa och Daniel?

Exempel:

Vem ska stiga upp när barnet gråter?

De diskuterar vem som ska stiga upp när barnet gråter.

Vem ska stanna hemma?

1. _____

Vem får sova längst om morgnarna?

2. _____

Vem ska gå till parken på söndagarna?

3. _____

Vilka djur ska de titta på där?

4. _____

Vems intressen kommer först?

5. _____

Vilka dagar slipper man laga mat?

6. _____

Vem ska handla?

Vilken mat gillar barn?

Vilka böcker om barnuppfostran bör man läsa?

Vilka regler för uppfostran är bäst?

Vem ska fatta beslut?

Vilka tider ska man passa?

Vem städar och tvättar?

Vilka dagar är man ledig?

Vad är viktigast att tänka på?

Vem ringer man till när man behöver hjälp?

B. Fattas det något på Åsas och Daniels lista?

Verb*Fyll i verbens former!*

Infinitiv	Presens	Preteritum	Supinum
1. lära	_____	_____	_____
2. ha	_____	_____	_____
3. använda	_____	_____	_____
4. skriva	_____	_____	_____
5. sjunga	_____	_____	_____
6. tycka	_____	_____	_____
7. göra	_____	_____	_____
8. bli	_____	_____	_____
9. rinna	_____	_____	_____
10. vara	_____	_____	_____
11. gå	_____	_____	_____
12. ta	_____	_____	_____
13. tro	_____	_____	_____
14. behöva	_____	_____	_____
15. anse	_____	_____	_____

Sammansatta ord*Vad blir det för ord?**Bilda nio sammansatta ord genom att kombinera ord i den vänstra spalten med ord i den högra. Se exempel.*

brud	paus
original	klänning
plats	tidning
lån	annons
sång	kamrat
morgon	text
fika	språk
kaffe	ord
kurs	fläck

Försök bilda egna sammansättningar med orden ovan!

Lite av varje 2

A. Sätt in hjälpverbet i meningarna! Se exempel.

1. Jag har inga pengar med mig. (behöver) Jag behöver inte ha några pengar med mig.
2. Lisa hittar inget frimärke till brevet. (kan) _____
3. De ser inga nyheter på tv. (hinner) _____
4. Åsa köper ingen mjölk i dag. (ska) _____
5. Daniel packar ingenting nu. (vill) _____

B. Kombinera huvudsats och bisats!

1. Jag tar hand om barnen	A. att du alltid har ett bra svar.
2. Jag beundrar verkligen	B. eftersom vi har gemensam vårdnad.
3. Jag blir ofta stressad	C. när det blir vår.
4. Vi ska gifta oss	D. så att du kan få arbetsro.
5. Han bor hos mig varannan helg	E. fastän jag inte har så mycket att göra.

C. Avsluta meningarna!

1. Det är bättre att ta det lugnt än _____
2. Jag är inte alls rädd för att _____
3. Jag kan bjuda vem _____
4. Vi har bra kontakt även om _____
5. Vi sätter igång när _____

D. Vad är motsatsen?

Skriv en synonym!

1. ovanför	≠ _____	6. noggrann	= _____
2. hälften	≠ _____	7. lugn, säker	= _____
3. enkelt	≠ _____	8. ganska	= _____
4. nära	≠ _____	9. varierande	= _____
5. gott om	≠ _____	10. trevlig, skön	= _____

AVSNITT 3

Konjunktioner m.m. § 5

Skriv ett ord som passar!

Vissa ord kan du använda två gånger. Välj bland:

att	därför att	eftersom	för att	genom att
innan	medan	när	om	trots att
utan att	än	även om		

Semesterförväntningar

Många gillar (1) _____ åka utomlands på sin semester men (2) _____ vi är en stor familj blir en charterresa för oss alla orimligt dyr.

Naturligtvis kan vi lasta in alla barnen i bilen, (3) _____ det skulle bli en lång och tröttande resa söderut. Sol och värme är nämligen vad vi längtar efter (4) _____ det blir sommar. (5) _____ den svenska sommaren är opålitlig, föredrar en del att stanna hemma, kanske i sommarstugan (6) _____ de har möjlighet.

Själv sitter jag helst i en solstol hela sommaren – (7) _____ det är soligt alltså. Barnen vill helst spela fotboll och bada (8) _____ behöva tänka på tider och läggdags. Min man håller sig i form (9) _____ hugga ved, klippa gräset och simma med barnen. (10) _____ jag ligger i min solstol, vill jag inte tänka på något svårare (11) _____ vad vi ska ha till middag (12) _____ jag har läst (13) _____ man behöver minst fyra veckor (14) _____ varva ner riktigt (15) _____ man börjar ett nytt arbetsår. Min syster däremot vill helst vara aktiv (16) _____ hon har semester. Hon tänker åka till Rom i sommar (17) _____ besöka Kristinas grav (18) _____ hon är mer intresserad av historia (19) _____ av badliv.

Konjunktioner m.m. § 2 a, 2 b, 3, 5

Skriv meningar med orden!

Låt konjunktionen stå kvar på samma plats!

1. sa Hon **att** hade hon glömt någonting inte

2. **Ju** det mer regnar **desto** blir du våtare

3. ditt Ta paraply **så att** blir du våt inte

4. sprang Jonas fort **för att** missa matchen inte

5. lärde sig läsa faktiskt Han **när** var liten han mycket

6. fick Hon mjölka oftast **medan** skötte han djuren alla

7. såg Det ut smutsigt alltid **trots att** städade ofta de

8. mycket De betalt fick inte **fastän** hårt jobbade de verkiigen

9. ville Han absolut resa **även om** var svår resan och säkert lång

10. ville Hon veta bara **om** äntligen hade de fram kommit

Substantiv

Skriv alla former av substantivet!

Singular		Plural	
Obestämd form	Bestämd form	Obestämd form	Bestämd form
1. ____ rubrik	_____	_____	_____
2. ____ beslut	_____	_____	_____
3. ____ initiativ	_____	_____	_____
4. ____ slutsats	_____	_____	_____
5. ____ liv	_____	_____	_____
6. ____ lösning	_____	_____	_____
7. ____ ställe	_____	_____	_____
8. ____ sambo	_____	_____	_____
9. ____ helg	_____	_____	_____
10. ____ utbildning	_____	_____	_____
11. ____ samvete	_____	_____	_____
12. ____ lov	_____	_____	_____
13. ____ present	_____	_____	_____
14. ____ dotter	_____	_____	_____
15. ____ äktenskap	_____	_____	_____

Konjunktioner m.m. § 5

Fyll i orden som fattas! Välj bland:

att	därför att	eftersom	för att	förrän
genom att	innan	medan	när	om
så ... att	tills	utan att		

1. Vi börjar inte äta _____ du har kommit.
2. Vi väntar gärna _____ du kommer.
3. Harald tvättar alltid händerna _____ han äter.
4. Sofia sätter in disken i diskmaskinen _____ hon har dukat av.
5. Nils cyklade över gatan _____ se sig för.
6. Arvid sparade ihop till biljetten _____ arbeta hårt.
7. Gustav satte sig närmare tavlan _____ se bättre.
8. Sjunger du också _____ du duschar?
9. Marianne håller sig i form _____ cykla till jobbet.
10. Han drack _____ mycket kaffe _____ han fick ont i magen.
11. Jag har alltid undrat _____ man inte får cykla utan hjälm.
12. Jag anser _____ dubbade tv-program inte är så bra.
13. _____ det ofta är så kallt ute, tänker jag köpa en mössa.
14. Jag kommer inte att frysa om öronen mer, _____ jag alltid ska ha mössan på mig.
15. Hon sa _____ hon inte lärde sig engelska _____ hon började skolan.

Verb

Fyll i verbens former!

Infinitiv	Presens	Preteritum	Supinum
1. bränna	_____	_____	_____
2. resa	_____	_____	_____
3. finnas	_____	_____	_____
4. komma	_____	_____	_____
5. införa	_____	_____	_____
6. dö	_____	_____	_____
7. fylla	_____	_____	_____
8. kunna	_____	_____	_____
9. besöka	_____	_____	_____
10. ge	_____	_____	_____
11. betyda	_____	_____	_____
12. sköta	_____	_____	_____
13. drömma	_____	_____	_____
14. sitta	_____	_____	_____
15. vänja	_____	_____	_____

Verb*Skriv verbet i rätt form!*

- beskriva 1. Tyckte du om boken där författaren _____ hur folk levde
förr i tiden?
2. Han har _____ den långa resan till Amerika.
- lägga 3. Det är fint att du har _____ ner så mycket arbete på din
uppsats.
4. Han gick och _____ sig tidigt i går kväll.
- vänja 5. Jag har inte _____ mig vid alla nya engelska ord och uttryck.
6. De _____ sig så småningom vid hur folk pratade i landet.
- gifta 7. Visste du att de hade _____ sig?
8. Ja, de _____ sig ju i somras.
- avsluta 9. Jag läste att Vilhelm Moberg aldrig _____ sitt sista verk.
10. När jag har _____ mina studier tänker jag resa till Asien.
- drömma 11. Många _____ om ett bättre liv när de lämnade sitt land.
12. Jag glömmer ofta vad jag har _____.
- få 13. _____ du mitt meddelande i går kväll?
14. Hon har aldrig _____ så mycket hjälp i köket.

- försörja 15. Båda föräldrarna jobbade hårt och _____ familjen.
16. Har du _____ dig själv under studietiden?
- höra 17. Han _____ inte av sig förrän det hade gått flera månader.
18. Har du _____ talas om drottning Kristina?
- svälta 19. Många var hungriga och _____ när deras skördar blev dåliga.
20. Om de inte hade rest till Amerika, hade de förmodligen _____
ihjäl.

REPETITION avsnitt 1 – 3

Skriv rätt preposition!

1. Det är kallt *i stora delar* _____ landet nu.
2. Man *tänker inte* _____ att cykel är ett lånord.
3. De var *hemma* _____ mig i torsdags.
4. I Sverige dricker man ofta mjölk _____ *maten*.
5. Hon *klagar* hela tiden _____ att grannarna spelar så högt.
6. Daniel undrar vem som *tar hand* _____ disken.
7. Jag vill ha ris _____ *stället* _____ potatis.
8. Carolina är jämt *irriterad* _____ småsaker.
9. Jag har nästan inga pengar men jag tänker köpa en bil _____ *alla fall*.
10. Vem *ansvarar* _____ städningen hemma hos er?

Skriv rätt partikel!

1. Kristendomen *förde* _____ *sig* många nya ord.
2. Tyskarna *hjälp*te _____ med att bygga upp Sverige.
3. Vi kan inte *sätta* _____ förrän alla har kommit.
4. *Ta* _____ smörgåsen som du tappade på golvet!
5. Hon *tal*ar aldrig _____ en hemlighet.
6. Hon *bjöd* _____ grannarna på kaffe.
7. *Känner* du _____ någon bra frisör?
8. Jag försöker *spara* _____ till en jordenrunt-resa.
9. Moberg *väx*te _____ i Småland.
10. Eftersom vi bara har en stol måste vi *turas* _____ att sitta.

Lite av varje 3

A. Skriv meningar med följande ord!

1. Visserligen _____ men _____
2. _____ för att _____
3. _____ genom att _____
4. _____ innan _____
5. _____ medan _____

B. Vad är motsatsen?

1. bred	≠	_____	4. i slutet av	≠	_____
2. rik	≠	_____	5. mätt	≠	_____
3. yngst	≠	_____			

C. Försök att hitta ord i texten som passar till följande förklaringar!

1. sak _____
2. en sorts båt _____
3. en person eller en byggnad som många känner till är _____
4. om man reser till ett annat land reser man _____
5. person som skriver t.ex. böcker _____

D. Skriv rätt preposition!

1. Vilhelm Moberg var en lugn man _____ dottern.
2. Nu kan jag klara mig _____ egen hand.
3. Moberg är kanske mest känd _____ sina böcker om svenska emigranter.
4. _____ 1000-talet kom vikingar till dagens Amerika.
5. Statarna var helt beroende _____ sin arbetsgivare.

Verb*Skriv verbet i rätt form!*

- slåss 1. De goda riddarna _____ mot de onda när barnen lekte.
 2. _____ inte mer nu! sa fröken.
- vinna 3. Men vi har redan _____! sa Harald.
 4. Sverige _____ inte fotbollsmatchen i söndags.
- be 5. Anders _____ om hjälp med engelskläxan i morse.
 6. Jag undrar vem som har _____ dig gå och köpa mjölk.
- krypa 7. Lena _____ upp i fåtöljen och började läsa sin tidning.
 8. _____ ner i sängen nu, klockan är mycket!
- dö 9. Fågeln hade redan _____ när vi hittade den.
 10. Den _____ säkert av en sjukdom, trodde Sofia.
- sälja 11. Har de verkligen _____ sin gamla bil?
 12. Ja, men de sa att de _____ den för billigt.
- delta 13. Hon undrade om han aldrig hade _____ i någon idrottstävling.
 14. Han svarade att han faktiskt _____ i en halv maraton över Öresundsbron 2002.
- flyga 15. Jag vill veta om du har _____ till Sverige?
 16. Nej, jag _____ aldrig, jag tog färjan i stället.
- lida 17. Erik säger att han _____ av svår allergi.
 18. Britta däremot har aldrig _____ av någon allergi.

- slå 19. Varför _____ du inte upp ordet som du inte förstod?
20. Jag trodde att du redan hade _____ upp ordet.

Adjektiv och substantiv § 8, 9

Skriv adjektiv i superlativ, bestämd form och rätt form av substantivet!

Exempel:

stark flicka

Pippi är världens starkaste flicka.

1. stor

Det amerikanska hotell som vi bodde på var det _____

jag någonsin har sett.

2. lång

Flygresan dit var också den _____ jag har gjort.

3. stor ö

Från planet såg vi världens _____.

Vad heter den näst _____?

4. hög berg

Vi såg inte världens _____.

5. fantastisk berättelse

Boken om Harry Potter är den _____ i min bokhylla.

6. såld möbel

Bokhyllan Billy är Ikeas _____.

7. lång bro

Är Öresundsbron Sveriges _____?

8. hög byggnad

Var ligger Europas _____?

9. söt djur

Kaniner är världens _____, säger Linda.

10. fanatisk hästälskare

Unga tjejer är de _____, säger hennes far.

11. idealisk modell

En minibuss är den _____ för stora familjer.

12. bra, skådespelare

Världens _____ är Leonardo DiCaprio, säger Sofia.

13. snygg, skådespelerska

Men den _____ heter Julia Roberts, tycker Mattias.

14. bra, fotbollsspelare

Världens _____ är Ronaldo, säger Jonas.

Nej, David Beckham är den _____ i världen,
anser Daniel.

15. romantisk

Det _____ jag vet, är en promenad vid havet i
solnedgången, eller kanske en mysig hemmakväll framför tv:n, säger Åsa.

16. gammal, universitet

– Har Lund Sveriges _____?

– Nej, det näst _____ tror jag.

17. ung, medlem

Det är inte alltid kul att vara den _____ i familjen.

18. dålig, resultat

– Förlorade ni med 10–0?

– Ja, det var vårt _____ på länge!

19. många, studenter

De _____ på min korridor gillar hiphop.

20. stor, säng liten, rum

Vi kan väl inte ha den _____ i det _____!

Substantiv

Skriv alla former av substantivet!

Singular		Plural	
Obestämd form	Bestämd form	Obestämd form	Bestämd form
1. _____ teater	_____	_____	_____
2. _____ land	_____	_____	_____
3. _____ stad	_____	_____	_____
4. _____ arbetsgivare	_____	_____	_____
5. _____ bokstav	_____	_____	_____

6. _____ morgon _____
7. _____ man _____
8. _____ äng _____
9. _____ vigsel _____
10. _____ skepp _____
11. _____ lärare _____
12. _____ son _____
13. _____ bonde _____
14. _____ förälder _____
15. _____ lus _____

Ordföljd § 2 a, 2 b

Ingela: "Vill du dansa med mig?"

Ingela undrar om du vill dansa med henne.

1. Karin: "Kan du inte hämta mina skor i hallen?"

2. Olof: "Jag ser inga skor."

3. Vera: "Varför regnar det alltid när jag har semester?"

4. Karl: "Vill ni träffa oss på fredag kväll?"

5. Katarina: "Vem har tagit min nya penna?"

6. My: "Jag kommer aldrig ihåg hans namn."

7. Susanne: "Vilken tröja köpte du egentligen?"

8. Adam: "Du kan faktiskt diska i dag!"

9. Viktor: "Vad sa han?"

10. Kasper: "Vad kommer att hända om tio år?"

11. Robin: "Tänker du verkligen åka jorden runt?"

12. Lars: "När blir det äntligen vinter?"

13. Tove: "Det kommer antagligen inte att snöa i år."

14. Birgitta: "Vems kaffe är det där?"

15. Ellen: "Har ni inga pengar kvar?"

Sammansatta ord

Vad blir det för ord?

Bilda nio sammansatta ord genom att kombinera ord i den vänstra spalten med ord i den högra.

dag**saga****teater****vara****virus****hem****huvud****pjäs****barn****familj****privat****förråd****folk****larm****ord****person****mat****lärare**

Försök bilda egna sammansättningar med orden ovan!

Lite av varje 4

4. *Skriv adjektivet i superlativ bestämd form och rätt form av substantivet!*

- Han läste med spänning sin _____
ny bok
- Boken handlade om världens _____
grym man
- Han varnade för att resa till de allra _____
fattig land
- Man blir nog stärkt av att förstå de _____
främmande kultur
- Hon studerade nyfiket den allra _____
tjock badgäst

B. *Kombinera huvudsats och bisats!*

1. Hon deltog i planeringen	A. om jag inte är hemma.
2. Han utbildade sig till förskollärare	B. så att de andra skulle förstå den.
3. Vi återberättade texten	C. tills allt var klart.
4. Jag gav inte upp	D. eftersom han var intresserad av barn.
5. Du kan väl lämna ett meddelande	E. förrän jag hade fått tag i alla.

C. *Avsluta meningarna med en huvudsats!*

- När du inte längre vill vara med, _____
- Fastän vi varnade honom, _____
- Även om du helst vill ge upp, _____
- Om du inte kan hitta på fler exempel, _____
- Eftersom jag redan har dukat av bordet, _____

AVSNITT 5

Perfekt particip och supinum § 10

Skriv verbet i rätt form!

- bryta 1. Har Åsa _____ armen?
 2. Ja, den är _____.
- gipsa 3. Har de _____ armen?
 4. Jaddå, armen är _____.
- operera 5. Har de _____ armen också?
 6. Nej, den är inte _____.
- gripa 7. Har polisen _____ mannen?
 8. Ja, han blev _____ direkt.
- förhöra 9. Har de _____ honom?
 10. Javisst, han blev _____.
- släppa 11. Har de redan _____ honom?
 12. Ja, han blev _____ igen.
- tråka ut 13. Har såpopperorna _____ Åsa?
 14. Ja, hon blir alltid _____ av dem.
- intervjua 15. Har journalisten _____ Åsa?
 16. Ja, nu har hon blivit _____ av journalisten.

- stänga av 17. Har mannen _____ spisen?
18. Han undrade om spisen var _____.
- skriva 19. Har journalisten _____ artikeln ännu?
20. Ja, den är redan _____.

Adjektiv och substantiv § 9

Skriv rätt form av adjektivet och substantivet!

Exempel:

Vi hade ett intressant samtal om kriminalitet.
intressant samtal

- Jag tänker på de _____ på stranden.
varm dag
- Han har alltid samma _____ på sig.
ful tröja
- Vilken _____!
tråkig föreläsning
- Åsa älskar Daniels _____.
god mat
- De _____ finns nu på museum.
antik pistol
- Har du rättat min _____ än?
fantastisk uppsats
- Han höll om sin _____ hela kvällen.
vacker flickvän
- Följande _____ har kommit ut i år.
utländsk roman

9. De här _____ har jag haft i åtta år.
skön sko
10. När de satt och lyssnade på den _____ friade han.
romantisk musik
11. Han blev dömd till ett _____.
lång straff
12. Är det modernt med _____?
skallig man
13. Deras _____ är 100 år gammalt.
liten sommartorp
14. Den där _____ läste jag häromdagen.
lång artikel
15. Jag är trött på att skriva dessa _____.
svår övning

Perfekt particip § 10

Svara med rätt form av de kursiverade verben!

Det är en varm söndagseftermiddag. Daniel pratar med sin mor, Margit, som har kommit för att hämta honom till ett släktkalas. Åsa ska inte följa med för hon har jour.

1. Margit: Daniel, du har väl *bäddat* sängen i dag?

Daniel: Ja, naturligtvis. Sängen är _____.

2. Margit: Ska jag *diska* frukostkopparna?

Daniel: Nej, de är redan _____.

3. Margit: Du har väl *satt in* mjölken i kylskåpet?

Daniel: Så klart. Mjölken är _____.

4. Margit: Du har väl inte glömt att *torka av* bordet heller?

Daniel: Nej, mamma. Bordet är _____.

5. Margit: Har du *tvättat* dina vita byxor?

Daniel: De är ny-_____. Men, ärligt talat, Åsa fixade det.

6. Margit: Har hon *strukit* din rutiga skjorta också?

Daniel: Nej, det gjorde jag själv. Den är mycket väl-_____!

7. Margit: Har du *slagit in* presenten till farmor?

Daniel: Jadå. Presenten är _____ i ett fint blått papper.

8. Det är en duk som en samekvinna i Jokkmokk har *gjort för hand*. Farmor tycker ju om saker som är _____.

9. Margit: Det låter bra, men nu går vi. Har du *stängt av* spisen, *släckt* lamporna och *låst* dörren?

Daniel: Det är faktiskt inte första gången jag går hemifrån. Spisen är _____, lamporna är _____ och nu är dörren _____ . Men var har du *parkerat* bilen?

10. Margit: Ja, var ställde jag nu den? Jo, nu minns jag! Den är _____ runt hörnet där borta. Det var gott om plats just där.

Daniel: Men det är ju en busshållplats. Det är ju förbjudet att parkera där! Får jag nycklarna? Jag kör till farmors kalas. Vill du åka med?

Konjunktioner § 4, 5

Skriv en mening!

Använd konjunktionerna nedan!

för, men, utan, och, så

1. Jag ville gå på bio. Jag var sjuk så jag stannade hemma.

2. Det fanns ingen mjölk. Vi fick dricka vatten till maten.

3. Han köpte inte den dyra bilen. Han hade inga pengar.

4. Ellinor kommer på festen. Peter kommer också på festen.

5. Jag cyklar inte till jobbet. Jag åker buss.

medan, när, om, fastän, eftersom

6. Hon åt inget. Hon var inte hungrig.

7. Jag har duschat. Jag torkar mig.

8. Hon kunde inte sova. Hon var egentligen mycket trött.

9. Han talade i mobiltelefon. Han körde bil.

10. Köp lite godis till mig. Du går till affären.

Perfekt particip § 10

Skriv rätt form!

	en	ett	plural/bestämd form
Exempel:			
städa	<u>städad</u>	<u>städat</u>	<u>städade</u>
1. beskriva	_____	_____	_____
2. lära in	_____	_____	_____
3. älska	_____	_____	_____
4. läsa ut	_____	_____	_____
5. översätta	_____	_____	_____
6. irritera	_____	_____	_____
7. bjuda	_____	_____	_____
8. skilja	_____	_____	_____
9. föda	_____	_____	_____
10. använda	_____	_____	_____
11. hjälpa	_____	_____	_____
12. införa	_____	_____	_____
13. ge ut	_____	_____	_____
14. försörja	_____	_____	_____
15. misstänka	_____	_____	_____

REPETITION avsnitt 4 – 5

Skriv rätt preposition!

1. De *varnade* mig _____ att gå ensam på de mörka gatorna.
2. Vi kunde inte *komma överens* _____ vad vi skulle se för film.
3. Jag läste texten _____ *hjälp* _____ lexikon.
4. Filmen *handlar* _____ en man som flyttar till ett nytt land.
5. _____ meteorologerna blir det en kall vinter.
6. Daniel gick på stan och plötsligt *fick* han *syn* _____ Åsa med en annan man.
7. Hon blev *inspirerad* _____ honom.
8. Sofia *läser* alltid en saga _____ Harald på kvällen.
9. Till slut *bestämde* han *sig* _____ att köpa den billigaste bilen.
10. Vet du något om *bakgrunden* _____ mordet?

Skriv rätt partikel!

1. När du har ätit färdigt kan du *duka* _____ bordet.
2. Han ville veta hur olyckan *gick* _____.
3. Eleverna *slog* _____ sina böcker och började läsa på sidan 39.
4. När du har fyllt i blanketten kan du *lämna* _____ den i receptionen.
5. Ingen kunde *peka* _____ mördaren.
6. Liza Marklund *ger* _____ sina böcker på eget förlag.
7. Hon ville börja motionera så hon *gick* _____ i en idrottsförening.
8. Glöm inte att *stänga* _____ tv:n innan du somnar!
9. När en person är sjuk säger man "Krya _____ dig!"
10. Jag *bryr mig* inte _____ vad du tycker.

Lite av varje 5

A. Skriv meningar med följande ord!

1. ha lust att _____
2. som tur är _____
3. få syn på _____
4. bli uttråkad _____
5. antagligen _____

B. Vad är motsatsen?

1. gripa \neq _____	4. tråkigt \neq _____
2. äldre \neq _____	5. glömma \neq _____
3. sätta på \neq _____	

C. Försök att hitta ord i texten som passar till följande förklaringar!

1. där en affär visar sina varor _____
2. arbetskamrat _____
3. med tiden, efter en tid _____
4. person som skyddar en känd person _____
5. när man dödar en person _____

D. Skriv rätt preposition!

1. Vad var bakgrunden _____ mordet?
2. Jag kan inte bestämma mig _____ vilken film jag ska se.
3. Ingen har blivit dömd _____ mordet.
4. Det låg ett bananskal _____ marken.
5. Jag blev uttråkad _____ föreläsningen.

AVSNITT 6

Pronomen § 13, 14

Fyll i ett pronomen som passar!

- Daniels 1. Daniel köpte _____ dator för ett år sedan.
- föräldrarnas 2. Han hämtade den med _____ bil.
- Daniels 3. Det var inte lätt att installera _____ dator.
- Daniels 4. Han undrar om det är _____ sämsta köp.
- Åsas 5. Åsa behåller _____ tankar för sig själv.
- Daniel 6. Försäljaren övertygade _____ om att datorn var bra.
- det 7. Har det inte fixat _____ än?
- de 8. Daniel ska träffa _____ på tisdag.
- jag 9. De skickar datorn hem till _____ om en vecka.
- vi 10. De kunde inte prata med _____ för vi hade inte tid.
- hon 11. Han träffade _____ på nätet förra veckan.
- jag 12. Jag kan inte koncentrera _____ när du pratar hela tiden.
- de 13. De reste _____ upp när man spelade nationalsången.
- du 14. Du måste skynda _____ nu, klockan är mycket!
- ni 15. Ni har väl inte glömt _____ lösenord?
- han 16. Kan du inte hjälpa _____ med installationen?
- jag 17. Jag tog _____ över Öresundsbron tillsammans med 159 673 andra.
- de 18. Han sa att de skulle ta _____ rullskridskor på _____.
- hon 19. Jag trodde att hon inte gillade _____ gamla dator längre.
- ni 20. Jag undrar om ni vill ha kvar _____ gamla skärm?

Verb

Skriv verbet i rätt form!

- hända 1. Vi undrade vad som hade _____.
2. Det _____ ingenting roligt i lördags kväll.
- skjuta 3. Statsministern blev _____ på öppna gata.
4. Ingen vet vem som _____ Olof Palme.
- bry 5. Kungen sa att han inte _____ sig om varningen.
6. Jag har aldrig _____ mig om vad folk tycker.
- bestämma 7. Nu är det _____ att vi ska åka till Grekland på semester.
8. Jag _____ mig direkt när jag såg annonsen.
- använda 9. Han _____ min dator när han skrev brevet.
10. Du får inte byta de här skorna. De är ju _____!
- bygga 11. Bron är _____ av cement och betong.
12. De två länderna har _____ bron gemensamt.
- ta 13. Hon väntade tills alla hade _____ en bit av kakan.
14. Var det du som _____ mitt paraply?
- erbjuda 15. Kerstin blev _____ ett välbetalt jobb i Bryssel.
16. Hennes man _____ sig att följa med när hon flyttade.
- ligga 17. Bron _____ så långt borta att vi inte kunde fotografera den.
18. Vi har _____ på stranden hela dagen och haft det skönt.
- hitta 19. Hon kunde hämta sina upp _____ nycklar hos polisen.
20. Han ville inte gå hem förrän han hade _____ sin plånbok.

Pronomen § 13*A. Skriv ett possessivt pronomen!*

Min vän och (1) _____ fru tar gärna (2) _____ barn med sig ut på museer eller utställningar. Men de och (3) _____ barn har inte riktigt samma intressen. (4) _____ dotter och (5) _____ bästa kompis åker helst till ett köpcenter. Där kan de titta på och prova snygga kläder, som de hoppas att (6) _____ föräldrar vill köpa till dem. (7) _____ egna pengar sparar de till biobiljetter eller godis. (8) _____ son gillar att titta på fotboll tillsammans med (9) _____ kompisar. De kan lägga all (10) _____ tid på (11) _____ stora intresse. Om de lyckas spara (12) _____ månadspengar, köper de helst fotbollströjor i (13) _____ favoritlags färger. Men (14) _____ föräldrar vill hellre att (15) _____ söner ska ha en snygg skjorta på sig.

B. Skriv rätt pronomen. Välj bland: man, en, ens, sin, sitt, sina.

Nu kan (1) _____ bara ta (2) _____ bil, köra över bron och hälsa på (3) _____ vänner i Köpenhamn. Om (4) _____ vänner har lust, kan de åka med (5) _____ på en liten tur ut på landet. Annars kan de visa (6) _____ var de har (7) _____ favoritställen i stan. Om (8) _____ vänner bjuder (9) _____ på en dansk öl, blir (10) _____ ju glad.

Substantiv

Skriv alla former av substantivet!

Singular		Plural	
Obestämd form	Bestämd form	Obestämd form	Bestämd form
1. ____ bok	_____	_____	_____
2. ____ knä	_____	_____	_____
3. ____ invånare	_____	_____	_____
4. ____ program	_____	_____	_____
5. ____ dator	_____	_____	_____
6. ____ intervju	_____	_____	_____
7. ____ fönster	_____	_____	_____
8. ____ tecken	_____	_____	_____
9. ____ natt	_____	_____	_____
10. ____ hustru	_____	_____	_____
11. ____ utseende	_____	_____	_____
12. ____ bro	_____	_____	_____
13. ____ tunnel	_____	_____	_____
14. ____ miljö	_____	_____	_____
15. ____ problem	_____	_____	_____

Ordföljd i bisats § 2 b, 3

Farmor sitter och läser kvällstidningen. Skriv vad farmor och farfar undrar och säger.

1. Farmor: Det står i tidningen _____
En kvinnlig polis blev skadad i natt.
2. Farfar: Vet du _____?
Hur hände olyckan?
3. Farmor: Det sägs _____
Hon halkade antagligen på ett bananskal.
4. Farfar: Man kan undra _____
Blev hon svårt skadad?
5. Farmor: Det säger man inte men det står _____
Hon blev snabbt förd till sjukhus.
6. Farfar: Jag undrar _____
Står det något annat lika intressant?
7. Farmor: Det står _____
Man använde symbolen för snabel-a redan på 1500-talet.
8. Farfar: Jag visste inte _____
Hade man datorer redan då?
9. Farmor: Det är väl klart _____
Det hade man inte.
10. Farmor: Det finns en annan artikel som ställer frågan _____
Kan man bli kär i någon på Internet?
11. Farfar: Man kan ju undra _____
Hur går det till?
12. Farmor: Det står här _____
Man träffas oftast när man chattar.
13. Farfar: Och jag som inte ens vet _____
Hur gör man när man chattar?

Sammansatta ord

Vad blir det för ord?

Bilda nio sammansatta ord genom att kombinera ord i den vänstra spalten med ord i den högra.

skylt**skal****dator****motståndare****bro****plats****natur****skärm****artikel****serie****bil****fönster****djur****liv****mord****trafik****banan****skildring**

Försök bilda egna sammansättningar med orden ovan!

Lite av varje 6

A. Skriv meningar med följande ord!

1. så snart _____
2. ändå _____
3. upptäcka _____
4. dagen därpå _____
5. vara kär i _____

B. Vad är motsatsen?

1. frånvarande \neq _____
2. nykter \neq _____
3. likgiltig och ointresserad \neq _____
4. oklar, vag \neq _____
5. hat \neq _____

C. Försök att hitta ord som passar till följande förklaringar!

1. att beskriva eller berätta om något _____
2. att öppna under en ceremoni _____
3. en person som många älskar är _____
4. att hoppas på _____
5. att göra något tillsammans är att göra det _____

D. Skriv rätt preposition!

1. Han vill gärna bidra _____ underhållningen.
2. Alla fick komma _____ egna förslag.
3. Vi har satsat _____ helt nya möbler i vardagsrummet.
4. Han oroade sig _____ att han hade gått upp i vikt.
5. Förbindelsen _____ länderna ökar nog kontakten.

AVSNITT 7

S-passiv § 11

Skriv om från aktiv till passiv form!

Exempel: Astrid Lindgren skrev böckerna om Pippi Långstrump.

Böckerna om Pippi Långstrump skrevs av Astrid Lindgren.

1. Hantverkare tillverkade träskor förr i tiden.

2. Man öppnar dörren utåt.

3. Man säljer massor av tröjor på varuhuset.

4. Han slet ut de här jeansen på ett par år.

5. Man får inte tvätta tröjan i maskin.

6. Man gör de här mobiltelefonerna i Japan.

7. Efter ärtsoppan serverade man pannkakor.

8. Bellmans visor sjunger man ofta på fester.

9. Det svenska laget vann matchen.

10. Man vispar äggen tillsammans med sockret.

Verb

Skriv rätt verb i rätt form!

höra/höras

1. Förlåt, jag _____ inte vad du sa.
2. Pierre, det _____ att du kommer från Frankrike.
3. Sätt upp ljudet! Man _____ ju ingenting!
4. Det _____ att hon var förkyld.

sakna/saknas

5. Det _____ tre studenter i dag.
6. Jag _____ mina syskon mycket, när jag läste utomlands.

märka/märkas

7. Det _____ att ni är i fin form i dag.
8. Vi _____ aldrig när du kom.
9. Bra, det _____ att du har förberett dig ordentligt!

känna/kännas

10. Det _____ som höst redan, tycker jag.
11. Jag _____ mig så glad i dag, i går _____ jag mig inte lika pigg.
12. Det _____ härligt med ett dopp i havet, när vi hade ätit sill och potatis.

se/synas

13. Det _____ att du har varit ute. Du har så rosiga kinder.
14. Man bör _____ på den man talar med.
15. Det _____ att ingen förstod vad han menade.

Ordföljd i bisats § 2 b, 3

Skriv vad Daniel och Åsa undrar och säger. Glöm inte att ändra pronomen.

1. Daniel undrar

Var är egentligen mina gamla träsikor?

2. Han säger

Träskorna var faktiskt handgjorda.

3. Åsa undrar

Vad menar du?

4. Åsa säger

Jag har faktiskt ingen aning om var de finns.

5. Åsa säger

Mina kompisar har alltid det senaste modet.

6. Hon undrar

Hur har de råd?

7. Daniel tycker

Det är inte så viktigt att följa modet.

8. Han tycker

Det viktigaste är att kläderna är sköna.

9. Åsa tycker

Man kan inte se ut hur som helst.

10. Daniel undrar

Tycker du inte att jag är välklädd?

11. Åsa svarar diplomatiskt

Du är oftast mycket personligt klädd.

12. Daniel vill veta

Vad menar du med det?

13. Åsa säger något om

Det är inte så lätt att förklara vad jag menar.

14. Daniel påpekar irriterat

Det är faktiskt ganska svårt att förstå vad du menar.

Adjektiv och substantiv

Skriv rätt form av adjektivet och substantivet!

1. ny bro Alla ville titta på den _____.
2. gammal träsko Daniel kunde inte hitta sina _____.
3. lång, ljus man En _____ rånade banken.
4. regnig sommar Efter den _____ ville många resa söderut.
5. liten, god kaka Jag tror att jag tar den där _____.
6. svensk hem Det är en text om det _____.
7. trevlig hotell Vi åker till samma _____ varje år.
8. dyr skyltfönster Man slog sönder de _____.
9. lång uppsats Denna _____ var ganska bra.
10. stark kaffe Nej, nu måste jag ta en kopp _____.

Använd substantivet och superlativformen av adjektivet i rätt form!

- ung barn Deras yngsta barn är bara två år.
11. gammal person Vad heter Sveriges _____?
 12. varm månad Den _____ måste vara juli.
 13. liten äpple Jag kan ta det _____.
 14. fin skjorta Han hade sin _____ på festen.
 15. lång dag Det var den _____ i mitt liv.

Ordföljd i huvudsats och bisats § 2 a, 2 b, 5

Placera orden i rätt ordning! Börja med ordet med stor bokstav.

1. bruksanvisningen noga Daniel läste **innan** ihop koppla började datorn han

2. försökte Man brobygget stoppa faktiskt **genom att** demonstrera gå och ut

3. inte kan jobbet Åsa ha på träskor **eftersom** mycket klampar de så

4. trevligt på hade semestern Vi **trots att** särskilt väder hade vi fint inte

5. sjukskriven Åsa tyvärr är **därför att** armen har hon brutit

6. genast Drottning Kristina utomlands reste **när** abdikerat hon hade

7. en Daniel ny verkligen Köpte dator **trots att** var hans gammal par bara gamla år ett
_____ ?
8. billigt möbler säljer Ikea ganska **så att** ha köpa ska de dem råd flesta att

9. bo ishotellet Många i gärna Jukkasjärvi vill på **trots att** är där mycket det kallt verkligen

10. köpa Selma Lagerlöf inte Mårbacka tillbaka kunde **förrän** fått hon Nobelpriset hade

REPETITION avsnitt 6 – 7

Skriv rätt preposition!

1. När jag var klar _____ läxan gick jag ut.
2. Hon sa att hon var sjuk, men _____ *själva verket* ville hon inte träffa dem.
3. Vad *består* egentligen brons _____ ?
4. De ska åka på semester _____ *slutet* _____ året.
5. Om du inte gillar mitt förslag måste du *komma* _____ ett eget.
6. Varför kan du aldrig *komma* _____ *tid*?
7. _____ *tal* _____ mat, du borde inte äta så mycket på kvällarna.
8. Du kan *lita* _____ henne. Hon kan verkligen bevara en hemlighet.
9. Hon ska *delta* _____ ett möte om en bilfri innerstad.
10. Daniel *funderar* _____ att köpa en ny dator – igen.

Skriv rätt partikel!

1. Har du *skrivit* _____ alla nya ord i din glosbok?
2. Alla tittade när hon *steg* _____ i rummet.
3. Vid olyckan *slog* han _____ huvudet.
4. Man måste *bygga* _____ ishotellet varje vinter.
5. Hon ska *ställa* _____ sina tavlor på galleriet.
6. Hon *visade* stolt _____ sin nya bil.
7. Vissa engelska ord har nu helt *slagit* _____ i Sverige.
8. Kan du hjälpa mig att *sätta* _____ det trasiga bordet?
9. Just nu *håller* jag _____ att skriva en övning.
10. Många tycker att det är viktigt att *hänga* _____ i modet.

Lite av varje 7

A. Skriv meningar med följande ord!

1. praktisk _____
2. mode _____
3. likadan _____
4. kräva _____
5. förresten _____

B. Vad är motsatsen?

1. modern	≠ _____	4. slösaktig	≠ _____
2. borta	≠ _____	5. bry sig om	≠ _____
3. mörk	≠ _____		

C. Försök att hitta ord som passar till följande förklaringar!

1. säga bestämt _____
2. göra, producera _____
3. tycka om _____
4. en person som handlar är en _____
5. alltid _____

D. Skriv rätt preposition!

1. Jag struntar _____ modet.
2. Jukkasjärvi ligger _____ Kiruna.
3. _____ början _____ december öppnar ishotellet.
4. De svenska hemmen har ofta möbler _____ ljusa träslag.
5. Carl Malmsten var inspirerad _____ svensk hemslöjd.

AVSNITT 8

Konditionalis § 15

Skriv meningar!

Använd konditionalis 1 som i exemplet!

Exempel: ha tid / spela golf

Om jag hade tid, skulle jag spela golf.

1. vinna en miljon / åka jorden runt

2. ha råd / köpa en röd sportbil

3. vara sommar / ligga på stranden

4. vara trött / inte gå till kursen

5. ha hund / stiga upp tidigare

6. inte ha ont i foten / börja träna

7. kunna spela gitarr / starta ett band

8. bli känd / skriva autografer

9. möta en älg / springa hem

10. få en lägenhet / åka till Ikea

11. inte kunna simma / sjunka

12. få lite hjälp / bli lättare

13. läsa mer / klara tentan

14. inte göra ont / göra hål i öronen

15. köpa en lott / kunna vinna en miljon

Perfekt particip § 10

Hur ser det ut i ditt rum i dag?

Beskriv ditt rum med hjälp av perfekt particip!

Du kan använda verben i rutan eller andra verb.

städa	stänga	ställa	låsa
hänga upp	bädda	lägga	släcka
torka	tvätta	putsa	tända

- Mitt rum är/är inte _____
- Sängen är _____
- Dörren är _____
- Alla fönster är _____
- Skrivbordslampan är _____
- Skrivbordet är _____
- Naturligtvis är böckerna in-_____ i bokhyllan.
- Golvet är _____
- Kläderna är _____
- Mattan är _____
- Skorna är ny-_____
- Tröjorna är ordentligt in-_____ i garderoben.
- Taklampan är _____
- _____ är _____
- Och du själv? Jag är _____

Konditionalis § 15

Skriv verben i rätt form! Använd konditionalis I: (om) + preteritum, skulle + infinitiv.

A.

Det var en gång en flicka som gick till stan för att sälja mjölk. Hon bar stolt den stora kannan med mjölk på sitt huvud och tänkte:

få, köpa

Om jag bara fick bra betalt för mjölken, skulle jag köpa femton hönor.

lägga, sälja

1. Om hönorna sedan _____ många ägg, skulle jag _____ äggen.

tjäna, köpa

2. Om jag _____ mycket på äggen, skulle jag _____ några grisar.

bli, byta

3. Om grisarna _____ stora och tjocka, skulle jag _____ dem mot ett par fina mjölkkor.

få, få

4. Om korna _____ kalvar, skulle jag _____ mycket pengar för dem.

vara, köpa

5. Om jag _____ så rik, skulle jag _____ en stor gård.

ha, vilja

6. Om jag _____ en stor gård, skulle alla unga män _____ gifta sig med mig.

fråga, hålla, säga

7. Om de _____ mig, skulle jag _____ huvudet högt och _____ nej!

När hon hade tänkt så långt, knyckte hon på nacken och – PLASK! – spillde ut all mjölken.
(fritt efter *Flickan med mjölkbyttan* av H C Andersen)

B.

Skriv nu om historien i konditionalis 2: (om) + pluskvamperfekt, skulle + ha + supinum. Ändra också pronomen.

Ingen av flickans drömmar slog in, men om hon *hade fått* bra betalt för mjölken, *skulle* hon *ha köpt* ...

Satsadverb i huvudsats § 2 a, 3

Skriv satsadverbet på rätt plats i den markerade satsen!

Jonas: Min bror har blivit så jobbig, sedan han började med sin nya fåniga hobby!

Exempel: verkligen
verkligen Daniel: Har han börjat med drakflygning?

faktiskt 1. Jonas: Ja, det är ganska modigt.

nog 2. Daniel: Jag tycker att det snarare är dumt.

ju Han kan ramla ner!

förresten 3. Jonas: Har du hört talas om Samuel August Andréé?

- väl 4. Daniel: *Det var han som skulle flyga till Nordpolen i ballong på 1800-talet?*
- egentligen *Hur gick det?*
- säkert 5. Jonas: *Inget vidare, men han var sin tids Göran Kropp!*
- kanske 6. Daniel: *Menar du den där äventyraren som cyklade till*
- ju *Nepal och besteg Mount Everest? Han verkar galen!*
- i alla fall 7. Jonas: *Kanske det, men man måste beundra en som cyklar så*
- faktiskt *långt och bestiger berget utan syrgas. Sedan cyklade han hem till Sverige igen!*
- ju också 8. Daniel: *Han har gett sig ut på många andra äventyr, åkt skidor mot Nordpolen till exempel.*
- visst *Fast han blev tvungen att vända för han höll på att förfrysa tummen, har jag hört.*
- antagligen 9. Jonas: *Människan har i alla tider velat utmana ödet.*
- egentligen 10. Daniel: *Det handlar om att förverkliga sig själv, tror jag.*
- säkert 11. Jonas: *Ja, det är bra att vara nyfiken.*
- kanske 12. Daniel: *Det är tid att lära sig något nytt!*

Diskutera: Att utmana ödet – varför vill vi göra farliga saker?

S-passiv § 11

Skriv om från aktiv till passiv form!

Ex. Man skalar äpplena innan man lägger dem i formen.

Äpplena skalas innan de läggs i formen.

1. Polisen grep mannen men man släppte honom senare.

2. Man har fortfarande inte hittat mördaren.

3. Man låser dörren med två nycklar.

4. Man har filmat flera av böckerna.

5. Nu har man översatt boken till många språk.

6. Man bygger hotellet av is.

7. De packar möblerna i platta paket.

8. Man ställde ut tavlorna på ett litet galleri.

9. Hon har visat sin konst över hela världen.

10. Man säger att svenskarna gillar sill och potatis.

11. Man märker att hennes kläder är dyra.

Ordföljd i bisats § 2 b, 3

Gör om huvudsatsen till en bisats! Tänk på satsadverbets plats!

1. Den första söndagen i mars är alltid dagen för Vasaloppet.

Alla vet kanske inte att _____

2. Vasaloppet är ju en mycket stor skidtävling.

Du vet nog redan att _____

3. Skidåkarna åker faktiskt 9 mil längdåkning mellan Sälen och Mora.

Det är imponerande att _____

4. Sälen och Mora ligger förresten i landskapet Dalarna.

Det är väl bäst att förklara att _____

5. Första gången genomfördes tävlingen visst 1922.

Jag har läst att _____

6. Tävlingens namn kommer antagligen från kung Gustav Vasa.

Alla säger att _____

7. Redan år 1521 åkte han troligen samma sträcka.

Det sägs också att _____

8. Man blir säkert törstig under en så lång tävling.

Jag kan tänka mig att _____

9. Under Vasaloppet serverar man vanligen omkring 34 000 liter blåbärssoppa.

Jag har hört att _____

10. Är det verkligen över 15 000 deltagare i Vasaloppet?

Jag vill veta om _____

Verb*Fyll i verbens former!*

Infinitiv	Presens	Preteritum	Supinum
1. vinna	_____	_____	_____
2. sätta	_____	_____	_____
3. hända	_____	_____	_____
4. slippa	_____	_____	_____
5. skrämma	_____	_____	_____
6. anta	_____	_____	_____
7. inse	_____	_____	_____
8. påstå	_____	_____	_____
9. erkänna	_____	_____	_____
10. välja	_____	_____	_____
11. få	_____	_____	_____
12. lägga	_____	_____	_____
13. vilja	_____	_____	_____
14. driva	_____	_____	_____
15. se	_____	_____	_____

Sammansatta ord

Vad blir det för ord?

Bilda nio sammansatta ord genom att kombinera ord i den vänstra spalten med ord i den högra.

trä	cykel
guld	sport
hem	skor
toalett	björn
vinter	borste
möbel	bord
motor	inredning
frukost	stil
is	medalj

Försök bilda egna sammansättningar med orden ovan!

Lite av varje 8

A. Skriv meningar med följande ord!

1. inte förrän _____
2. mot slutet _____
3. troligen _____
4. på grund av _____
5. jämfört med _____

B. Vad är motsatsen?

1. introvert, inåtvänd	≠ _____	4. spara	≠ _____
2. pratsam	≠ _____	5. förlora	≠ _____
3. en motgång, ett misslyckande	≠ _____		

C. Försök att hitta ord som passar till följande förklaringar!

1. saker som man behöver i köket _____
2. tidigare, ex- _____
3. en sak, en grej _____
4. en modell, någon att imitera _____
5. ett liv _____

D. Skriv rätt preposition!

1. Boken gav svar _____ våra frågor.
2. De har olika syn _____ pengar.
3. Han vann fem gånger _____ rad.
4. Många har följt _____ sina idolors spår.
5. Man tror att männen dog _____ förgiftning.

AVSNITT 9

Intransitiva och transitiva verb § 12

Skriv rätt verb i rätt form! Använd aktiv form!

Miljömärkt – så klart!

stå/ställa

Exempel: Det står här att kartongen kan återvinnas.

Jag ställde fram den ekologiska mjölken i morse.

sitta/sätta

1. Jag har _____ upp kostcirkeln på köksväggen.
2. Har du _____ och lyssnat på hela föreläsningen om återvinning?
3. Vi _____ oss i soffan för det var bekvämare.

stå/ställa

4. Filmjölken måste _____ i kylen.
5. Var har du _____ soporna?
6. Man _____ flaskor där,
7. men farligt avfall måste _____ där borta.

ligga/lägga

8. Har du _____ potatisskalen i komposten?
9. Sopstationen har ju alltid _____ så långt härifrån.
10. Du _____ papper här,
11. men kartong ska _____ där borta.

vakna/väcka

12. ”Vi måste _____ folk – alla måste ta sitt ansvar!”
13. Det är svårt att _____ när det är så mörkt ute.
14. Britta _____ mig klockan åtta fastän det var lördag.

brinna/bränna

15. Plastförpackningarna har _____ upp.
16. Man får inte _____ skräp i sin trädgård.
17. Jag _____ mig när jag satte in morotskakan i ugnen.

sjunka/sänka

18. Priset på KRAV-märkta bananer har _____ den senaste tiden.
19. Man har också _____ priset på biodynamiskt odlade morötter.
20. Man _____ avgiften för sophämtning från och med den 1 juli i fjol.

Tidsprepositioner § 16

Skriv rätt tidspreposition! Välj bland:

i	på	om	för	till
---	----	----	-----	------

- Våra naturtillgångar måste räcka _____ många tusen år till.
- Jag har inte vänt komposten _____ länge.
- Bron ska hålla _____ minst hundra år.
- Hur kommer vi att bo _____ hundra år?
- Plasten bryts inte ner _____ mycket länge.
- Materialet är gjort för att vara _____ många år.
- _____ trettio år sedan var det mycket slit och släng i konsumtionssamhället.
- _____ trettio år har vi nog löst problemet med sopberget.
- Maskarna tillverkar jord _____ mycket kort tid.
- Miljörörelsen växte starkt _____ 80-talet.
- En svensk producerar i genomsnitt 370 kg sopor _____ året.
- Går du på gymna flera gånger _____ veckan?
- Jag äter säkert fem gånger _____ dagen.
- Men nu har jag inte ätit godis _____ fjorton dagar.
- Menar du att man kan lära sig språket riktigt bra _____ ett år?
- Jag ska läsa på universitetet _____ höst.
- Han hälsade på mig _____ somras.
- Jag ska flytta till Norge _____ hösten.
- De brukar träna fotboll _____ kvällarna.
- Okej, då kommer du _____ söndag.

Intransitiva och transitiva verb § 12

Skriv ett verb som passar! Välj bland:

sitta	sätta	ligga	lägga	stå	ställa
-------	-------	-------	-------	-----	--------

1. Vi såg att det _____ många hotell längs stranden.
2. Vem har _____ plastflaskan i soptunnan?
3. Jag _____ boken i bokhyllan när jag hade läst den.
4. Du har väl _____ fram ketchupen på bordet?
5. Jag har _____ i de gröna ärterna i soppan.
6. Smöret har väl inte _____ framme hela dagen?
7. Varför _____ inte fjärrkontrollen på sin plats när jag behövde den?
8. Katten har _____ i fönstret och tittat ut hela förmiddagen.
9. Du har väl _____ cykeln i cykelstället?
10. Var så god och _____ medan jag _____ på kaffet!
11. Hon _____ sig ner och _____ upp fötterna på bordet när ingen såg det.
12. _____ dig upp ordentligt, sa pappa när han kom in.
13. Nej, nu vill jag hellre gå och _____ mig för jag är jättesömnig.
14. Igår _____ jag vaken länge i sängen och läste en rolig bok.
15. Det _____ i tidningen i morse att man inte skulle glömma att _____ om klockan till sommartid.

Uppgift:

Skriv tio egna meningar med verben!

Lucktext 1

Använd de här orden i luckorna!

Verb:

hade skulle slippa svarar tycka

Substantiv:

doft gång hälsan solen

Prepositioner, adverb, konjunktioner m.m.:

alltså av denna det eftersom för
gott i inte man och på
rika som svårt under

Bad och vitlök

Förr i tiden, när man inte (1) _____ deodoranter och andra hjälpmedel för att

(2) _____ lukta illa, parfymerade man sig och (3) _____ håret hade

man parfymerat puder. I dag skulle vi nog (4) _____ att en blandning av svett

(5) _____ parfym skulle lukta illa. Det måste dessutom säkert ha varit

(6) _____, om inte omöjligt, att tvätta en 1700-talsklänning.

Många älskar vitlök, men (7) _____ är inte många som tycker att en person,

(8) _____ luktar vitlök, luktar gott. Vitlöken sägs också vara bra

(9) _____ hälsan. Därför äter många vitlökskapslar för att (10) _____

lukta men ändå dra nytta av vitlökens hälsosamma effekt.

I mitten (11) _____ 1500-talet ansåg en belgisk läkare, Francis Raspard, att

(12) _____ bara borde bada (13) _____ sommaren och att bara

(14) _____ människor, som åt fin och raffinerad mat, (15) _____ bada.

För andra människor var det skadligt för (16) _____ att bada, menade han.

(17) _____ åsikt levde kvar ända in (18) _____ 1800-talet. I Sverige badade många så sent som på 1960-talet bara en (19) _____ i veckan, på lördagen. Lördag hette förr lögardag och (20) _____ löga betyder tvätta och bada så betyder (21) _____ lördag dagen för tvätt och bad.

Vilken (22) _____ tycker folk bäst om? Många (23) _____ att huden doftar speciellt (24) _____ när man har legat i (25) _____ på stranden en dag.

Perfekt particip § 10

Svara med perfekt particip!

1. Har du bjudit dem på festen?

Ja, de är _____

2. Har alla löven fallit ner?

Ja, nu är de _____

3. Har du tagit många nya bilder?

Nej, jag har inga ny-_____ bilder.

4. Har Fredrik brutit armen?

Ja, hans arm är faktiskt _____

5. Har han inte klippt sig?

Jo, han är ny-_____

6. Har du bytt dina julklappar?

Ja, nu är alla julklapparna _____

7. Har du hängt upp adventsstjärnan?

Javisst, den är _____ i fönstret.

8. Har du lagt in gurkor i år?

Nej, jag gillar inte _____ gurkor.

9. Har du packat ner dina kläder?

Ja, nu är alla kläderna _____ i ryggsäcken.

10. Har ni spelat in mitt favoritprogram?

Jadå, det är _____

Lucktext 2

Använd de här orden i luckorna!

Verb:

går kan regnar säger
vara åker äter

Substantiv:

barnen minuter syster

Pronomen:

dem det hennes hon

Prepositioner, adverb, konjunktioner m.m.:

absolut allt av då
hela in med medan
mycket och redan sedan
senare som så upp

En ledig dag

"I morgon stiger vi (1) _____ tidigt och packar en utflyktskorg och

(2) _____ till stranden. Vi kan stanna (3) _____ dagen, bada,

sola och bygga sandslott och ha det kul", sa Jessica till sina barn.

Mamma Jessica som hade en ledig dag (4) _____ fyra barn hemma såg

fram emot en dag (5) _____ hon inte skulle behöva sysselsätta

(6) _____ hela dagen. Det fanns så mycket för (7) _____ att

göra på stranden så (8) _____ skulle säkert få tid att läsa

(9) _____ sola i lugn och ro. Barnen var glada och (10) _____

på kvällen hade de packat (11) _____ de skulle ha med sig.

Nästa morgon vaknar Jessica (12) _____ att regnet slår mot fönstret. Hon

(13) _____ ut i köket och tittar på termometern, 16°! Det

(14) _____ och blåser! När barnen vaknar blir de (15) _____

besvikna. Då ringer telefonen. Det är Jessicas (16) _____ som undrar om

Jessica kan passa (17) _____ tre barn några timmar så att hon

(18) _____ handla och gå till tandläkaren. Nej, det vill jag

(19) _____ inte, tänker Jessica. Till sin syster (20) _____ hon:

”Javisst, vi är ändå hemma. Det är (21) _____ roligt när alla barnen träffas.”

Två timmar (22) _____ står Jessica i köket och bakar en sockerkaka

(23) _____ barnen springer ut och (24) _____ med våta skor

och skriker och bråkar.

”När barnen (25) _____ sockerkakan blir det säkert lugnt i fem

(26) _____”, tänker Jessica. ”Då måste jag passa på att torka av golvet

(27) _____ har blivit så smutsigt och (28) _____ ska jag tvätta

en maskin tvätt och sedan är (29) _____ dags att laga middag och ...”. Det

kan vara jobbigt att (30) _____ ledig från jobbet!

Perfekt particip § 10

	en	ett	plural/bestämd form
Exempel:			
stänga	<u>stängd</u>	<u>stängt</u>	<u>stängda</u>
1. skölja	_____	_____	_____
2. kasta	_____	_____	_____
3. återvinna	_____	_____	_____
4. missförstå	_____	_____	_____
5. anse	_____	_____	_____
6. uppleva	_____	_____	_____
7. byta	_____	_____	_____
8. bära	_____	_____	_____
9. försvinna	_____	_____	_____
10. förstöra	_____	_____	_____
11. ta	_____	_____	_____
12. finna	_____	_____	_____
13. förbjuda	_____	_____	_____
14. sälja	_____	_____	_____
15. välja	_____	_____	_____

Lite av varje 9

A. Skriv meningar med följande ord!

1. sedan dess _____
2. på senare år _____
3. framför allt _____
4. dessutom _____
5. slippa _____

B. Komplettera meningarna med adjektiv och substantiv!

1. Det är samma _____
2. Hon pratade med sin _____
3. Han gillade inte den där _____
4. Daniel säger att man ska tvätta de _____
5. Många lyssnar på Cornelis Vreeswijks _____

C. Försök att hitta ord som passar till följande förklaringar!

1. fler och fler _____
2. inte rent _____
3. som är bra, som passar _____
4. transparent _____
5. associera med _____

D. Skriv rätt pronomen. Använd hans, hennes eller sin!

1. Daniel pratar med _____ mamma om återvinning.
2. Han vill att _____ mamma ska ha en kompost.
3. Men _____ mamma säger att det är äckligt.
4. Hon vill inte ha gamla räkskal under _____ diskbänk.
5. Daniel undrar om _____ pappa också tänker så.

AVSNITT 10

Lucktext 3

Använd de här orden i luckorna!

Verb:

kunna	verkar	kunde	hälsa
hittade	göra	tycker	undrar
började	skulle	blivit	

Pronomen:

något	man	mina	någon
annan	som		

Adverb, adjektiv, partiklar, konjunktioner m.m.:

men	ihåg	på	svårt	också
nog	om	känd	när	med
medan	att	den		

Ett försök att förverkliga en barndomsdröm

När jag var barn drömde jag om att bli en (1) _____ artist. Folk skulle stå och applådera och skrika (2) _____ jag steg ur flygplanet, och jag (3) _____ le och vinka åt dem. Fotografer skulle trängas för att få (4) _____ bästa bilden på mig. I väntan på att bli känd dagdrömde jag om (5) _____ vara med i tävlingar som jag vann. Ibland tävlade jag med (6) _____ som inte visste om att han/hon var med i en tävling. Jag (7) _____ till exempel tävla med (8) _____ syskon om vem (9) _____ kunde äta upp sin smörgås snabbast. Eftersom de inte visste att **de** var (10) _____ i en tävling satt de och pratade (11) _____ de **ät**.
Då vann jag alltid.

Häromdagen satt jag och tänkte (12) _____ mina barndomsdrömmar. Mitt liv hade inte alls (13) _____ så som jag drömde om som barn.

(14) _____ blir knappast en kändis av att jobba på kontor. Då kom jag

(15) _____ att jag fått Guinness rekordbok i julklapp. Jag

(16) _____ titta i den för att se om jag möjligen skulle (17) _____

slå något rekord. En gång hade jag börjat samla cigarettändare (18) _____

tröttnat när jag hade 11 stycken. Jag kanske skulle kunna samla på (19) _____

Under rubriken "Samlingar" (20) _____ jag en person från Nederländerna

som hade 51 006 cigarettändare.

Jag passar (21) _____ inte till att samla på något. Jag kanske skulle kunna

(22) _____ något med händerna? Jag (23) _____ själv att jag är

ganska snabb. Under rubriken "Övriga rekord" läste jag (24) _____ en man

som på 13,4 sekunder skivat en 30,48 cm lång gurka med en diameter på 3,81 cm. Det

blev 264 skivor. Jag (25) _____ om de var jämna och fina. Det

(26) _____ lite för svårt att klara. En amerikansk president har

(27) _____ ett rekord. I handskakning. President Roosevelt skakade hand

med 8 513 personer på en nyårsfest. En (28) _____ som skakat hand är Scott

Killon från Kanada. Han skakade hand med 25 000 personer på 8 timmar 1992. Det är ju

inte (29) _____ att skaka hand, men var hittar jag så många personer som

vill (30) _____ på mig?

Jag slår ihop Guinness rekordbok, för jag förstår nu att jag nog aldrig kommer att bli berömd.

Tidsprepositioner § 16

Skriv rätt tidspreposition. Välj bland:

om	till	för	i	på
----	------	-----	---	----

1. En kopp te och en knäckebrödssmörgås är gott _____ kvällen.
2. TV-programmet varade _____ en timme.
3. Åsa är född _____ 1900-talet.
4. Svenskarna äter många lussekatter _____ jul.
5. Han slutade röka _____ två år sedan.
6. Kalle äter ofta en varm korv _____ lunchen.
7. Daniel gillar att sova länge _____ morgnarna.
8. Åsa dricker minst åtta koppar kaffe _____ dagen.
9. Hur gick det på tentan _____ tisdags?
10. De stod och pratade _____ mer än 20 minuter.
11. Det regnar ofta mycket _____ hösten i Sverige.
12. Hon går på gympa en gång _____ veckan.
13. Daniel har inte träffat sina kusiner _____ många år.
14. Studenterna läste in tentan _____ ett par dagar.
15. Jag ska börja städa badrummet _____ en liten stund, lovade Daniel.
16. De slutade äta kött _____ flera år sedan.
17. Vad ska du göra _____ sommaren?
18. Daniel går till tandläkaren två gånger _____ året.
19. Glöm inte att betala räkningarna senast _____ torsdag, sa Åsa till Daniel.
20. _____ somras hade Beata ingen semester. Hon tog semester _____ oktober i stället.

Lucktext 4

Använd de här orden i luckorna!

Prepositioner, konjunktioner:

från men och på till

Verb:

anser bli förstår kan kokar

lagat leva låter tänker vara

vill säger äta

Adverb, adjektiv, pronomen m.m.:

egentligen stackars inte gott synd

dessas som du sina mig

de något

Äter du kött?

- Nu är det slut! Jag tänker inte längre (1) _____ kött. Nu blir jag vegetarian. Det är för hemskt med (2) _____ långa djurtransporter. Och tänk på de (3) _____ kycklingarna! De kan knappast vända sig i (4) _____ burar. Och monstertjurarna (5) _____ nästan inte kan gå! Och (6) _____ små kalvarna som man inte ger tillräckligt med mat så att de får blodbrist bara för att folk (7) _____ ha vitt kalvkött.
- Jaså, tänker du (8) _____ vegetarian eller vegan?
- Hm, vegan, tror jag. Vad är det (9) _____ för skillnad?
- Vegetarianerna äter fisk. Men jag (10) _____ inte varför. Själva ordet vegetarian (11) _____ ju att det är mat (12) _____ växtriket man ska äta. Men vegetarianerna (13) _____ kanske att fisk är en grönsak.

– Då (14) _____ jag bli vegetarian. Fisk och skaldjur är

(15) _____.

– Men tänk (16) _____ fiskarna som kvävs till döds (17) _____
skaldjuren som man (18) _____ levande.

– Jag måste ju få i (19) _____ proteiner och annan näring på

(20) _____ sätt.

– Då kan (21) _____ äta sojaböner.

– Sojaböner! Det (22) _____ jättetråkigt. Det kan väl

(23) _____ vara gott.

– Det finns i form av (24) _____ exempel biff och korv för folk som inte kan

(25) _____ utan ”kött”. Så (26) _____ att du har slutat äta kött! Jag

har (27) _____ köttbullar till middag och nu måste jag äta dem själv. Men du

(28) _____ ju äta potatis och sallad.

– Äsch, man ska inte (29) _____ så fanatisk. Jag kan äta köttbullar i dag

(30) _____ sedan ska jag köpa sojabiffar någon dag.

Satsadverb i bisats § 2 b, 3

Skriv satsadverbet på rätt plats i den markerade satsen!

- verkligen Exempel: Menar du verkligen att du vill sitta bland rökarna?
- säkert 1. Hon sa att 1700-talsklänningen var svår att tvätta.
- vanligen 2. Det verkar som om många duschar två gånger om dagen.
- sällan 3. Jag undrar varför man ser någon som röker på film.
- inte 4. Det är väl bra att man får röka på arbetsplatserna?
- faktiskt 5. Ickerökarna protesterar mot att de utsätts för passiv rökning.
- alltid 6. Du vet väl att jag har förknippat vitlök med god mat?
- absolut inte 7. Man måste tänka på att man stör sin omgivning.
- äntligen 8. Det dröjde inte länge förrän man kunde få tag i kaffe.
- troligen 9. Man har funnit två dryckeshorn som har innehållit öl.
- fortfarande 10. Det är tur att vi kan njuta av en kopp choklad.
- nog 11. En del forskare anser att allergier kan bero på att vi är för rena.
- egentligen 12. Det ansågs en gång att öl var barbariskt.
- förmodligen 13. Vissa forskare påstod att rökning stimulerade tankeverksamheten.
- faktiskt 14. Det lär finnas städer där man har totalförbjudit rökning.
- snart 15. Tror du verkligen att tobaksreklam är borta helt?

Ordföljd § 2 a, 2 b, 3

Skriv orden i rätt ordning! Börja med det första ordet!

1. Insändaren verkligen veta vill **vem** är det på fel egentligen

2. Lever verkligen man längre **om** ett man om vin dagen dricker glas ?

3. Öl en dryck mycket vara gammal verkar **eftersom** funnit ett nämligen 4000
recept i gammalt Mesopotamien arkeologerna har år

4. Det många är ganska faktiskt **som** har inte barndomen druckit sedan choklad

5. Idag många nog fler tänker på **vilken** är som egentligen mat nyttigast

6. Ungdomar gärna länder äter mat från andra **medan** husmanskost många svensk äter gamla hellre

7. Var i Venedig den egentligen första Europa staden **där** drack kaffe man ?

8. Jag faktiskt vilja också någonting veta skulle om **varifrån** kommer gamla te traditionen dricka den att

9. Vet förresten du **varför** slutet markant cigarettkonsumtionen 1800-talet ökade i av ?

10. Många inte vill husdjur ha **fastän** sig mindre säkert känna skulle ensamma då de

Sammansatta ord

Vad blir det för ord?

Bilda nio sammansatta ord genom att kombinera ord i den vänstra spalten med ord i den högra.

mat

storm

vete

förpackning

kilo

industri

soja

pris

höst

bulle

te

biff

skratt

avfall

mjölk

påse

turist

kurs

Försök bilda egna sammansättningar med orden ovan!

REPETITION avsnitt 8 – 10

Skriv rätt preposition!

1. Stenmark tävlade _____ Sverige.
2. Vad är *anledningen* _____ att du kommer för sent?
3. Om man inte har pengar kan man *köpa* bil _____ *avbetalning*.
4. Det är viktigt att man _____ *början* lär sig att uttala orden bra.
5. Förr åkte jag buss, men *nu* _____ *tiden* cyklar jag alltid till jobbet.
6. Sverige är ganska stort till ytan *jämfört* _____ andra europeiska länder.
7. Många blev utan elektricitet _____ *samband* _____ snöovädret.
8. Affären är stängd _____ *grund* _____ brand.
9. Vad *beror* det _____ att du kommer för sent?
10. Nu ska jag lägga mig på sängen och *njuta* _____ min nya cd-skiva.

Skriv rätt partikel!

1. Kom och *hälsa* _____ mig när du är i Göteborg!
2. Jag har inte tid att se programmet nu. Vi kan *spela* _____ det och se det senare.
3. Jag ska *sätta* _____ en del av pengarna jag vann *på banken*.
4. Du måste *hänga* _____ dina kläder om de är våta.
5. Det skulle aldrig *falla mig* _____ att spela för mer än 100 kronor i veckan.
6. Jag glömde att *lägga* _____ böckerna i väskan.
7. Jag *hör* _____ mig i kväll.
8. Hur ska man göra för att *komma* _____ alla nya ord?
9. Du måste *skölja* _____ mjölkkartongerna innan du kastar dem.
10. Hon hade bantat 30 kilo så vi *kände* inte _____ henne.

Lite av varje 10

A. Kombinera en sats från den första gruppen (1-6) med en sats från den andra (A-F)!

1. Det finns visserligen många vegetarianer i dag
2. Det var inte bara fattiga
3. Du förstår inte allt i texten nu
4. Jag lade inte märke till
5. Det skulle inte falla mig in
6. Jag tror att miljön inom en snar framtid

- A. utan också många äventyrare som åkte till Amerika.
- B. att städa mer än en gång i veckan.
- C. kommer att bli mycket bättre.
- D. men det blir nog ännu fler om några år.
- E. att du hade klippt dig.
- F. men så småningom kommer det att bli lättare.

B. Försök att hitta ord som passar till följande förklaringar!

1. ovanlig, som man sällan ser _____
2. igen _____
3. på riktigt, verkligen _____
4. till största delen _____
5. miljö, det/de som finns omkring oss _____

C. Skriv meningar med följande ord!

1. det ansågs _____
2. ju ... desto _____
3. förr i tiden _____
4. tack vare _____
5. helst _____

Svåra verb

<i>Infinitiv</i>	<i>Presens</i>	<i>Preteritum/ Imperfekt</i>	<i>Supinum</i>	<i>Perfekt particip (en-ord)</i>
be	ber	bad	bett	-bedd
binda	binder	band	bundit	bunden
bita	biter	bet	bitit	biten
bjuda	bjuder	bjöd	bjudit	bjuden
bli	blir	blev	blivit	-bliven
brinna	brinner	brann	brunnit	-brunnen
brista	brister	brast	brustit	brusten
bryta	bryter	bröt	brutit	bruten
bära	bär	bar	burit	buren
böra	bör	borde	bort	–
dra	drar	drog	dragit	dragen
dricka	dricker	drack	druckit	drucken
driva	driver	drev	drivit	driven
duga	duger	dög	dugt	–
dö	dör	dog	dött	–
dölja	döljer	dolde	dolt	dold
falla	faller	föll	fallit	fallen
fara	far	for	farit	faren
finna	finner	fann	funnit	funnen
finnas	finns	fanns	funnits	–
flyga	flyger	flög	flugit	-flugen
flyta	flyter	flöt	flutit	-fluten
frysa	fryser	frös	frusit	frusen
få	får	fick	fått	–
försvinna	försvinner	försvann	försvunnit	försvunnen
ge	ger	gav	gett/givit	given
glida	glider	gled	glidit	-gliden
glädja	gläd(j)er	gladde	glatt	–
gnida	gnider	gned	gnidit	gniden
gripa	griper	grep	gripit	gripen
gråta	gråter	grät	gråtit	-gråten
gå	går	gick	gått	gången
göra	gör	gjorde	gjort	gjord
ha	har	hade	haft	-havd
heta	heter	hette	hetat	–
hinna	hinner	hann	hunnit	-hunnen
hugga	hugger	högg	huggit	huggen

hålla	håller	höll	hållit	hållen
kliva	kliver	klev	klivit	-kliven
knyta	knyter	knöt	knutit	knuten
komma	kommer	kom	kommit	kommen
krypa	kryper	kröp	krupit	-krupen
kunna	kan	kunde	kunnat	–
le	ler	log	lett	–
lida	lider	led	lidit	liden
ligga	ligger	låg	legat	-legad
ljuga	ljuger	ljög	ljugit	-ljugen
lyda	lyder	lydde/löd	lytt	lydd
låta	låter	lät	låtitt	-låten
lägga	lägger	la/lade	lagt	lagd
vara tvungen	måste	var tvungen/ måste	måst	–
niga	niger	neg	nigit	–
njuta	njuter	njöt	njutit	njuten
nysa	nyser	nös/nyste	nysit/nyst	–
pipa	piper	pep	pipit	–
rida	rider	red	ridit	riden
rinna	rinner	rann	runnit	runnen
riva	river	rev	rivit	riven
ryta	ryter	röt	rutit	ruten
se	ser	såg	sett	sedd
sitta	sitter	satt	suttit	-sutten
sjunga	sjunger	sjöng	sjungit	sjungen
sjunka	sjunker ska (se <i>skola</i>)	sjönk	sjunkit	sjunken
skilja	skiljer	skilde	skilt	skild
skina	skiner	sken	skinit	–
skjuta	skjuter	sköt	skjutit	skjuten
skola	ska(II)	skulle	skolat	–
skrika	skriker	skrek	skrikitt	-skriken
skriva	skriver	skrev	skrivit	skrivnen
skryta	skryter	skröt	skrutit	-skrutnen
skära	skär	skar	skurit	skuren
slippa	slipper	slapp	sluppit	-sluppen
slita	sliter	slet	slititt	slitnen
slå	slår	slog	slagit	slagen
slåss	slåss	slogs	slagitt	–
smyga	smyger	smög	smugitt	-smugnen

smörja	smörjer	smorde	smort	smord
snyta	snyter	snöt	snutit	snuten
sova	sover	sov	sovit	–
spinna	spinner	spann	spunnit	spunnen
spricka	spricker	sprack	spruckit	sprucken
sprida	sprider	spred/spridde	spridit/spritt	spridd
springa	springer	sprang	sprungit	sprungnen
sticka	sticker	stack	stuckit	stucken
stiga	stiger	steg	stigit	-stigen
stjåla	stjål	stal	stulit	stulnen
strida	strider	stred	stridit	-stridd
stryka	stryker	strök	strukit	struken
stå	står	stod	stått	-stådd
suga	suger	sög	sugit	sugen
supa	super	söp	supit	-supen
svida	svider	sved	svidit	–
svika	sviker	svek	svikit	sviken
svälja	sväljer	svalde	svalt	svald
svälta	svälter	svalt/svälte	svultit/svält	svulten
svära	svär	svor	svurit	svuren
såga	säger	sa/sade	sagt	sagd
sälja	säljer	sålde	sålt	såld
sätta	sätter	satte	satt	satt
ta	tar	tog	tagit	tagen
tiga	tiger	teg	tigit	-tegen
tvinga	tvingar	tvingade/tvang	tvingat/tvungit	tvingad/tvungen
töras	törs	tordes	torts	–
vara	är	var	varit	–
veta	vet	visste	vetat	–
vika	viker	vek	vikit/vikt	viken/vikt
vilja	vill	ville	velat	–
vinna	vinner	vann	vunnit	vunnen
vrida	vrider	vred	vridit	vriden
välja	väljer	valde	valt	vald
vänja	vänjer	vande	vant	vand
växa	växer	växte	växt/vuxit	vuxen
äta	äter	ät	ätit	äten

FACIT

Merklet
97207/2

Sidan 4

1. hemma
2. hem
3. hem
4. borta
5. bort
6. borta
7. inne
8. in
9. inne
10. ute
11. ut
12. ute

Sidan 5

13. fram
14. framme
15. fram
16. var
17. Vart
18. vart
19. uppe
20. upp
21. uppe
22. ner
23. nere
24. ner

Sidan 6

1. Jag har varken tid eller lust att lära mig fler språk.
2. Både han och hans fru kommer från Holland.
3. Du borde antingen skriva eller ringa hem.
4. Jag har inte cyklat utan åkt buss i dag.
5. Han kunde inte komma för han var inte frisk.
6. Jag kom hem sent i går så jag är inte särskilt pigg.
7. Jag vill gärna hjälpa dig men jag har faktiskt inte tid.

Sidan 7

8. Vi började prata om språk och hade en intressant diskussion.
9. Man kan inte både äta kakan och ha den kvar.
10. Han vill inte diska för han har ingen diskmaskin.

11. Jag kommer inte från Polen utan från Ryssland.
12. De vill varken dricka vin eller vatten till maten.
13. Han bjuder antingen på middag eller på kaffe.
14. Vi ville bada men simhallen var inte öppen så vi gick hem igen.
15. Jag tänker inte gå ut och dansa i kväll för jag har inga pengar kvar.

Sidan 8

1. stort
2. snabba
3. gamla
4. svårt
5. enkla
6. vuxna
7. gott
8. nytt
9. bra
10. lilla
11. intressant
12. mogna
13. roligt
14. rött
15. små
16. hårt
17. kort
18. vackra
19. blått
20. litet

Sidan 9

1. om han verkligen har köpt en ny bil.
2. att Lena inte vill gå på bio.
3. varför hon inte kan komma i morgon.
4. att det nog blir varmt i sommar.
5. att Britta gärna vill ha en ostmacka till kaffet.
6. om Nils alltid brukar cykla till jobbet.
7. var den blåa boken egentligen ligger.
8. att den förmodligen är på skrivbordet.
9. att den här filmen verkligen är bra.

Sidan 10

10. att Johan och Sara visst har skaffat hund.
11. att Stina kanske behöver lite hjälp.
12. att Tor ofta blir arg.
13. att Anna fortfarande vill följa med på bio.
14. att bussen antligen kommer.
15. om det här tåget också går till Malmö.

1. tänkte
2. tänkt
3. sa
4. sagt

Sidan 11

5. pratar
6. prata
7. förstå
8. förstod
9. haft
10. hade
11. översatte
12. översatt
13. tillhört
14. tillhör
15. använde
16. använt
17. ingick
18. ingått
19. vågat
20. vågar/vågade

Sidan 12

- A
1. snabbt
 2. ung/ny
 3. höger
 4. tråkigt
 5. svara
 6. störst
 7. lite
 8. olika
 9. svår/svårt
 10. älska
- C
1. tv-serie
 2. nuförtiden
 3. befolkning
 4. arbetsgivare

ORSZÁGOS IDEGENNYELVŐ KÖNYVTÁR
BUDAPEST

L. sz.: 97207/2

5. vissa
D
1. om
2. till ... till
3. för
4. på
5. mellan

Textbok:

Minn du ordet 1

1. vissa
2. vardagliga
3. hälften
4. övriga
5. befinner sig
6. läser
7. förstår
8. befolkningen
9. tillfällen
10. översätter

Hörförståelse 1

1. En anställningsintervju
2. Skvaller
3. En poliskontroll
4. En inbjudan till fest
5. Ett oväntat möte

Sidan 13

1. Åsa undrade om han inte köpte några frukostbullar i morse.
2. Daniel sa att han inte hade några pengar.
3. Åsa sa att hon inte hade någon lust att laga mat.
4. Daniel sa att han inte åt någon korv utan senap.
5. Åsa sa att han väl inte var något barn.
6. Daniel sa att han inte förstod någonting längre.
7. Åsa sa att hon inte menade något illa.

Sidan 14

8. Daniel sa att hon ju inte hade någon tenta i morgon.
 9. Åsa undrade var han hade lagt tidningen. Hon sa att hon inte hittade den någonstans.
 10. Daniel sa att han faktiskt inte läste någonting i den i morse.
1. gjorde

2. Gör
3. skrivit
4. Skrev
5. ansåg/anser
6. ansett
7. skilde
8. skilt

Sidan 15

9. visat
10. visade
11. rann
12. runnit
13. stod
14. stått
15. bjudit
16. bjöd/hade bjudit
17. strukit
18. Strök
19. innebar
20. inneburit

Sidan 16

1. De diskuterar vem som ska stanna hemma.
2. De diskuterar vem som får sova längst på morgnarna.
3. De diskuterar vem som ska gå till parken på söndagarna.
4. De diskuterar vilka djur de ska titta på där.
5. De diskuterar vems intressen som kommer först.
6. De diskuterar vilka dagar man slipper laga mat.

Sidan 17

7. De diskuterar vem som ska handla.
8. De diskuterar vilken mat barn gillar.
9. De diskuterar vilka böcker om barnuppfostran man bör läsa.
10. De diskuterar vilka regler för uppfostran som är bäst.
11. De diskuterar vem som ska fatta beslut.
12. De diskuterar vilka tider man ska passa.
13. De diskuterar vem som städar och tvättar.
14. De diskuterar vilka dagar man är ledig.
15. De diskuterar vad som är viktigast att tänka på.

16. De diskuterar vem man ringer till när man behöver hjälp.

Sidan 18

1. lär	lärde	lärt
2. har	hade	haft
3. använder	använde	använt
4. skriver	skrev	skrivit
5. sjunger	sjöng	sjungit
6. tycker	tyckte	tyckt
7. gör	gjorde	gjort
8. blir	blev	blivit
9. rinner	rann	runnit
10. är	var	varit
11. går	gick	gått
12. tar	tog	tagit
13. tror	trodde	trott
14. behöver	behövde	behövt
15. anser	ansåg	ansett

Sidan 19

1. brudklänning
2. originalspråk
3. platsannons
4. lånord
5. sångtext
6. morgontidning
7. fikapaus
8. kaffefläck
9. kurskamrat

Sidan 20

A

2. Lisa kan inte hitta något frimärke till brevet.
3. De hinner inte se några nyheter på tv.
4. Åsa ska inte köpa någon mjölk i dag.
5. Daniel vill inte packa någonting nu.

B

1. D
2. A
3. E
4. C
5. B

D

1. nedanför
 2. dubbelt
 3. svårt
 4. avlägsen
5. ont om
 6. ordentlig
 7. trygg

8. rätt
9. omväxlande
10. mysig

Textbok:

Minns du ordet 2

1. jämt
2. fortfarande
3. beundrar
4. Tyvärr
5. liknar
6. mesta
7. avlägsen
8. särskilt
9. lagom
10. häromdagen

Hörförståelse 2

1. rätt
2. rätt
3. rätt
4. fel
5. rätt
6. rätt
7. rätt
8. rätt
9. fel
10. fel

Sidan 21

1. att
2. eftersom
3. även om
4. när
5. Trots att
6. om
7. när/om
8. utan att
9. genom att
10. Medan/När
11. än
12. eftersom/därför att
13. att
14. för att
15. innan
16. när
17. för att
18. eftersom/därför att
19. än

Sidan 22

1. Hon sa att hon inte hade glömt någonting.
2. Ju mer det regnar desto våtare blir du.
3. Ta ditt paraply så att du inte blir våt.

4. Jonas sprang fort för att inte missa matchen.
5. Han lärde sig faktiskt läsa när han var mycket liten.
6. Hon fick oftast mjölka medan han skötte alla djuren.
7. Det såg alltid smutsigt ut trots att de städade ofta/de ofta städade.
8. De fick inte mycket betalt fastän de verkligen jobbade hårt.
9. Han ville absolut resa även om resan säkert var lång och svår/svår och lång.
10. Hon ville bara veta om de äntligen hade kommit fram.

Sidan 23

1. en rubrik -en -er -erna
2. ett beslut -et = -en
3. ett initiativ -et = -en
4. en slutsats -en -er -erna
5. ett liv -et = -en
6. en lösning -en -ar -arna
7. ett ställe -t -n -na
8. en sambo -n -r
9. en helg -en -er -erna
10. en utbildning -en -ar -arna
11. ett samvete -t -n -na
12. ett lov -et = -en
13. en present -en -er -erna
14. en dotter -n döttrar
döttrarna
15. ett äktenskap -et = -en

Sidan 24

1. förrän
2. tills
3. innan
4. när
5. utan att
6. genom att
7. för att
8. medan/när
9. genom att
10. så ... att
11. om
12. att
13. Eftersom
14. därför att/eftersom
15. att ... förrän

Sidan 25

1. bränner	brände	bränt
2. reser	reste	rest
3. finns	fanns	funnits
4. kommer	kom	kommit
5. inför	införde	infört
6. dör	dog	dött
7. fyller	fyllde	fyllt
8. kan	kunde	kunnat
9. besöker	besökte	besökt
10. ger	gav	gett/
givit
11. betyder	betydde	betytt
12. sköter	skötte	skött
13. drömmer	drömde	drömt
14. sitter	satt	suttit
15. vänjer	vande	vant

Sidan 26

1. beskrev
2. beskrivit
3. lagt
4. la/lade
5. vant
6. vande
7. gift
8. gifte
9. avslutade
10. avslutat
11. drömde
12. drömt
13. Fick
14. fått

Sidan 27

15. försörjde
16. försörjt
17. hörde
18. hört
19. svalt
20. svultit

Sidan 28

1. av
2. på
3. hos
4. till
5. över
6. om
7. i ... för
8. över
9. i
10. för
1. med
2. till
3. igång

4. upp
5. om
6. in
7. till
8. ihop
9. upp
10. om

Sidan 29

B

1. smal
2. fattig
3. äldst
4. i början av
5. hungrig

C

1. föremål
2. skepp
3. berömd
4. utomlands
5. författare

D

1. enligt
2. på
3. för
4. På
5. av

Textbok:

Minns du ordet 3

1. enormt
2. knappt
3. beroende
4. Enligt
5. samtidigt
6. framgång
7. fyllde
8. utomlands
9. en rad
10. känd

Hörförståelse 3

1. rätt
2. rätt
3. fel
4. rätt
5. rätt
6. fel
7. rätt
8. rätt
9. fel
10. fel
11. fel
12. rätt

Sidan 30

1. nya blåa sandaler

2. dumma skorna
3. långa svärd
4. gott rött äpple
5. hård frukt
6. goda mogna bananer
7. nya svarta pennor
8. lilla vita suddgummi
9. rutiga ryggsäck
10. tjocka jacka

Sidan 31

11. tunna blåa tröja
12. fina sommarväder
13. stora nya cykeln
14. gamla cyklar
15. lilla flicka
16. nya pappa
17. stora svarta hund
18. röda tandborste
19. små bilarna
20. stora duktiga skolpojke
21. viktigt dag

Sidan 32

1. slogs
2. Släss
3. vunnit
4. vann
5. bad
6. bett
7. kröp
8. Kryp
9. dött
10. dog
11. sålt
12. sålde/hade sålt
13. deltagit
14. deltog
15. flugit
16. flög
17. lider
18. lidit

Sidan 33

19. slog
20. slagit
1. största
2. längsta
3. största ö
största ön
4. högsta berg
5. mest fantastiska berättelsen
6. mest sålda möbel

Sidan 34

7. längsta bro

8. högsta byggnad
9. sötaste djur
10. mest fanatiska hästalskarna
11. mest idealiska modellen
12. bästa skådespelare
13. snyggaste skådespelerskan
14. bästa fotbollsspelare
bästa fotbollsspelaren
15. mest romantiska

Sidan 35

16. äldsta universitet
äldsta universitetet
17. yngsta medlemmen
18. sämsta resultat
19. flesta studenterna
20. största sängen
minsta rummet
1. en teat/er -ern -rar -rarna
2. ett land -et länder länderna
3. en stad -en städer städerna
4. en arbetsgivar/e -en = -na
5. en bok/stav -staven -stäver
-stäverna

Sidan 36

6. en morg/on -onen -namarna
7. en man -nen män männen
8. en äng -en -ar -arna
9. en vigs/el -eln -lar -larna
10. ett skepp -et = -en
11. en lärar/e -en = -na
12. en son -en söner sönerna
13. en bonde -n bönder bönderna
14. en föräld/er -ern -rar
-rarna
15. en lus -en löss lössen

1. Karin undrar om du inte kan hämta hennes skor i hallen.
2. Olof säger att han inte ser några skor.
3. Vera undrar varför det alltid regnar när hon har semester.
4. Karl undrar om ni vill träffa dem på fredag kväll.

Sidan 37

5. Katarina frågar vem som har tagit hennes nya penna.
6. My säger att hon aldrig kommer ihåg hans namn.
7. Susanne undrar vilken tröja du egentligen köpte.

8. Adam säger att du faktiskt kan diska i dag.
9. Viktor frågar vad han sa.
10. Kasper undrar vad som kommer att hända om tio år.
11. Robin vill veta om du verkligen tänker åka jorden runt.
12. Lars undrar när det äntligen blir vinter.
13. Tove säger att det antagligen inte kommer att snöa i år.
14. Birgitta undrar vems kaffe det där är.
15. Ellen vill veta om ni inte har några pengar kvar.

Sidan 38

1. daghem
2. teaterpjäs
3. viruslarm
4. huvudperson
5. barnfamilj
6. privatlärare
7. folksaga
8. ordförråd
9. matvara

Sidan 39

A

1. nyaste bok
2. grymmaste man/män
3. fattigaste länderna
4. mest främmande kulturerna
5. tjockaste badgästen

B

1. C
2. D
3. B
4. E
5. A

Textbok:

Minns du ordet 4

1. muntlig
2. ses
3. försörja
4. beskrev
5. misstänkte
6. inträffade
7. skrämmande
8. tillfällighet
9. Somliga
10. bekant

Hörförståelse 4

1. Nej, det är svårt att förklara.
2. De är små spöken.
3. De handlar ofta om döda människor.
4. Det är sent en mörk, regnig lördagkväll ...
5. De ser dåligt för det regnar och är mörkt.
6. En ung flicka.
7. Hon vill hem för att ringa efter en ambulans.
8. Flickan finns inte i bilen.
9. De ringer på dörren.
10. Att flickan är hennes dotter och att hon dog i en bilolycka för två år sedan.

Sidan 40

1. brutit
2. bruten
3. gipsat
4. gipsad
5. opererat
6. opererad
7. gripit
8. gripen
9. förhört
10. förhörd
11. släppt
12. släppt
13. tråkat ut
14. uttråkad
15. intervjuat
16. intervjuad

Sidan 41

17. stängt av
18. avstängd
19. skrivit
20. skriven

1. varma dagarna
2. fula tröja
3. tråkig föreläsning
4. goda mat
5. antika pistolerna
6. fantastiska uppsats
7. vackra flickvän
8. utländska romaner

Sidan 42

9. sköna skorna
10. romantiska musiken
11. långt straff
12. skalliga män

13. lilla sommartorp
14. långa artikeln
15. svåra övningar

1. bäddad
2. diskade
3. insatt

Sidan 43

4. avtorkat
5. tvättade
6. struken
7. inslagen
8. handgjorda
9. avstängd ... släckta ... låst
10. parkerad

Sidan 44

1. Jag ville gå på bio men jag var sjuk så jag stannade hemma.
2. Det fanns ingen mjölk så vi fick dricka vatten till maten.
3. Han köpte inte den dyra bilen för han hade inga pengar.
4. Ellinor och Peter kommer på festen.
5. Jag cyklar inte till jobbet utan jag åker buss.
6. Hon åt inget eftersom hon inte var hungrig.
7. När jag har duschat torkar jag mig.
8. Hon kunde inte sova fastän hon egentligen var mycket trött.
9. Han talade i mobiltelefon medan han körde bil.

Sidan 45

10. Köp lite godis till mig om/när du går till affären.
1. beskriven beskrivet beskrivna
2. inlärd inlärt inlärd
3. älskad älskat älskade
4. utläst utläst utlästa
5. översatt översatt översatta
6. irriterad irriterat irriterade
7. bjuden bjudet bjudna
8. skild skilt skilda
9. född fört födda
10. använd använt använda
11. hjälpt hjälpt hjälpta
12. införd infört införda

13. utgiven utgivet utgivna
14. försörjd försörjt försörjda
15. misstänkt misstänkt miss-tänkta

Sidan 46

1. för
2. om
3. med ... av
4. om
5. Enligt
6. på
7. av
8. för
9. för
10. till

1. av
2. till
3. upp
4. in
5. ut
6. ut
7. med
8. av
9. på
10. om

Sidan 47

- B**
1. släppa
 2. yngre
 3. stänga av
 4. roligt, intressant
 5. komma ihåg, minnas

- C**
1. skyltfönster
 2. kollega
 3. så småningom
 4. livvakt
 5. mord

- D**
1. till
 2. för
 3. för
 4. på
 5. av

Textbok:

Minns du ordet 5

1. tillbringade
2. antagligen
3. vittne
4. hittar
5. utförde
6. antecknar
7. omedelbart

8. ett tag
9. Så småningom
10. kollegor

Hörförståelse 5

1. Ungefär 100 000.
2. När de är på väg hem från en fest.
3. De vill ha pengar till narkotika och alkohol.
4. De kör runt med lastbilar.
5. Utanför biblioteket.
6. Cykelhandlaren hade köpt den i god tro.
7. Hon ville cykla till jobbet.
8. Hon polisanmälde stölden.
9. Inget.
10. Nej.

Sidan 48

1. sin
2. deras
3. hans
4. hans
5. sina
6. honom
7. sig
8. dem
9. mig
10. oss
11. henne
12. mig
13. sig
14. dig
15. ert/era
16. honom
17. mig
18. sina ... sig
19. sin
20. er

Sidan 49

1. hänt
2. hände
3. skjuten
4. sköt
5. brydde
6. brytt
7. bestämt
8. bestämde
9. använde
10. använda
11. byggd
12. byggt
13. tagit
14. tog
15. erbjuden

16. erbjud
17. låg
18. legat
19. -hittade
20. hittat

Sidan 50

- A**
1. hans
 2. sina
 3. deras
 4. Deras
 5. hennes
 6. deras
 7. Sina
 8. Deras
 9. sina
 10. sin
 11. sitt
 12. sina
 13. sitt/sina
 14. deras
 15. deras

B

1. man
2. sin
3. sina
4. ens
5. en
6. en
7. sina
8. ens
9. en
10. man

Sidan 51

1. en bok -en böcker böck-erna
2. ett knä -t/-et -n -na
3. en invånar/e -en = -na
4. ett program -met = -men
5. en dator -n -er -erna
6. en intervju -n -er -erna
7. ett fönst/er -ret = -ren
8. ett teck/en -net = -nen
9. en natt -en nätter nätterna
10. en hustru -n -r -rna
11. ett utseende -t -n -na
12. en bro -n -ar -arna
13. en tunn/el -eln -lar -larna
14. en miljö -n -er -erna
15. ett problem -et = -en

Sidan 52

1. att en kvinnlig polis blev skadad i natt.
2. hur olyckan hände?

- att hon antagligen halkade på ett bananskal.
- om hon blev svårt skadad.
- att hon snabbt blev förd till sjukhus.
- om det står något annat lika intressant.
- att man använde symbolen för snabel-a redan på 1500-talet.
- att man hade datorer redan då.
- att man inte hade det.
- om man kan bli kär i någon på Internet.
- hur det går till.
- att man oftast träffas när man chattar.
- hur man gör när man chattar.

Sidan 53

- skyltfönster
- datorskärm
- bromotståndare
- naturskildring
- artikelserie
- biltrafik
- djurliv
- mordplats
- bananskal

Sidan 54

B

- närvarande
- berusad, full
- ivrig
- tydlig
- kärlek

C

- skildra
- inviga
- folkkär
- förvänta sig
- gemensamt

D

- till
- med
- på
- för/över
- mellan

Textbok:

Minns du ordet 6

- gemensamt
- rätta till
- funderade

- stämde
- i själva verket
- liknande
- en mängd
- tydlig
- närvarande
- behåller

Hörförståelse 6

- Sten och papyrus.
- Digitalt.
- Lätt att kopiera, lätt att sprida, lätt att söka i material, materialet är lätt att bearbeta och kombinera.
- Man kan inte spara allt.
- De blir omoderna och försvinner.
- Man kan inte använda dem.
- Den går snabbare.
- Att hela tiden uppdatera alla data.
- 500–1000 år.
- Man behöver inga avancerade maskiner.

Sidan 55

- Träskor tillverkades av hantverkare förr i tiden.
- Dörren öppnas utåt.
- Massor av tröjor säljs på varuhuset.
- De här jeansen slets ut på ett par år.
- Tröjan får inte tvättas i maskin.
- De här mobiltelefonerna görs i Japan.
- Efter ärtsoppan serverades pannkakor. / Pannkakor serverades efter ärtsoppan.
- Bellmans visor sjungs ofta på fester.
- Matchen vanns av det svenska laget.
- Äggen vispas tillsammans med sockret.

Sidan 56

- hörde
- hörs
- hör
- hördes
- saknas
- saknade
- märks
- märkte

- märks
- känns
- känner ... kände
- kändes
- syns
- se
- syntes

Sidan 57

- Daniel undrar var hans gamla träskor egentligen är.
- Han säger att träskorna faktiskt var handgjorda.
- Åsa undrar vad han menar.
- Åsa säger att hon faktiskt inte har någon aning om var de finns.
- Åsa säger att hennes kompisar alltid har det senaste modet.
- Hon undrar hur de har råd.
- Daniel tycker att det inte är så viktigt att följa modet.

Sidan 58

- Han tycker att det viktigaste är att kläderna är sköna.
- Åsa tycker att man inte kan se ut hur som helst.
- Daniel undrar om hon inte tycker att han är välklädd.
- Åsa svarar diplomatiskt att han oftast är mycket personligt klädd.
- Daniel vill veta vad hon menar med det.
- Åsa säger något om att det inte är så lätt att förklara vad hon menar.
- Daniel påpekar irriterat att det faktiskt är ganska svårt att förstå vad hon menar.

Sidan 59

- nya bron
- gamla träskor
- lång, ljus man
- regniga sommaren
- lilla, goda kakan
- svenska hemmet
- trevliga hotell
- dyra skyltfönstren
- långa uppsats
- starkt kaffe
- äldsta person

12. varmaste månaden
13. minsta äpplet
14. finaste skjorta
15. längsta dagen

Sidan 60

1. Daniel läste noga bruksanvisningen innan han började koppla ihop datorn./ Daniel läste bruksanvisningen noga innan han började koppla ihop datorn.
2. Man försökte faktiskt stoppa brobygget genom att gå ut och demonstrera.
3. Åsa kan inte ha träskor på jobbet eftersom de klampar så mycket.
4. Vi hade trevligt på semestern trots att vi inte hade särskilt fint väder.
5. Åsa är tyvärr sjukskriven därför att hon har brutit armen.
6. Drottning Kristina reste genast utomlands när hon hade abdikerat.
7. Köpte Daniel verkligen en ny dator trots att hans gamla bara var ett par år gammal?
8. Ikea säljer möbler ganska billigt så att de flesta ska ha råd att köpa dem.
9. Många vill gärna bo på ishotellet i Jukkasjärvi trots att det verkligen är mycket kallt där.
10. Selma Lagerlöf kunde inte köpa tillbaka Mårbacka förrän hon hade fått Nobelpriset.

Sidan 61

1. med
 2. i
 3. av
 4. i ... av
 5. med
 6. i
 7. På ... om
 8. på
 9. i
 10. på
1. in/upp

2. in
3. i
4. upp
5. ut
6. upp
7. igenom
8. ihop
9. på
10. med

Sidan 62

- B**
1. omodern
 2. hemma
 3. ljus
 4. sparsam
 5. strunta i

C

1. hävda
2. tillverka
3. gilla
4. kund
5. jämt

D

1. i
2. utanför
3. I ... av
4. i
5. av

Textbok:

Minns du ordet 7

1. likadana
2. tillverkas/görs
3. förvaras
4. oavsett
5. utse
6. gjort/tillverkat
7. märks
8. deltagit
9. krävdes
10. hävdade

Hörförståelse 7

1. Sedan 1901.
2. 1833.
3. För att starta en fabrik.
4. Ett par terminer.
5. En stor explosion och fem människor dog.
6. Genom Alfred Nobels brev.
7. En fredsrörelseaktivist från Österrike.
8. En sida.
9. Fem.
10. 1968.
11. Det är Nobels dödsdag.

12. 1901 var summan 150 000 kronor och 2000 var den 9 miljoner.

Sidan 63

1. Om jag vann en miljon skulle jag åka jorden runt.
2. Om jag hade råd skulle jag köpa en röd sportbil.
3. Om det var sommar skulle jag ligga på stranden.
4. Om jag var trött skulle jag inte gå till kursen.
5. Om jag hade hund skulle jag stiga upp tidigare.
6. Om jag inte hade ont i foten skulle jag börja träna.
7. Om jag kunde spela gitarr skulle jag starta ett band.
8. Om jag blev känd skulle jag skriva autofrafer.

Sidan 64

9. Om jag mötte en älg skulle jag springa hem.
10. Om jag fick en lägenhet skulle jag åka till Ikea.
11. Om jag inte kunde simma skulle jag sjunka.
12. Om jag fick lite hjälp skulle det bli lättare.
13. Om jag läste mer skulle jag klara tentan.
14. Om det inte gjorde ont skulle jag göra hål i öronen.
15. Om jag köpte en lott skulle jag kunna vinna en miljon.

Sidan 65

Du kan t.ex. skriva så här:

1. städad
2. bäddad
3. läst
4. stängda
5. släckt
6. städad
7. ställda
8. torkat
9. upphängda
10. tvättad
11. putsade
12. lagda
13. tänd
14. (eget förslag)
15. nyduschad, orkatad, umöttad ...

Sidan 66

A.

1. la/lade ... sälja
2. tjänade ... köpa
3. blev ... byta
4. fick ... få
5. var ... köpa
6. hade ... vilja

Sidan 67

7. frågade ... hålla ... säga

B.

1. hade lagt ... skulle ha sålt
2. hade tjänat ... skulle ha köpt
3. hade blivit ... skulle ha bytt
4. hade fått ... skulle ha fått
5. hade varit ... skulle ha köpt
6. hade haft ... skulle ha velat
7. hade frågat ... skulle ha hållit ... sagt

Sidan 67

1. Ja, det är **faktiskt** ganska modigt.
2. Jag tycker **nog** att det snarare är dumt. Han kan **ju** ramla ner!
3. Har du **förresten** hört talas om Samuel August Andrée?

Sidan 68

4. Det var **väl** han som skulle flyga till Nordpolen i ballong på 1800-talet? Hur gick det **egentligen**?
5. Inget vidare, men han var **säkert** sin tids Göran Kropp!
6. Menar du **kanske** den där äventyraren som cyklade till Nepal och besteg Mount Everest? Han verkar **ju** galen!
7. Kanske det, men man måste i **alla fall** beundra en som cyklar så långt och bestiger berget utan syrgas. Sedan cyklade han **faktiskt** hem till Sverige igen!
8. Han har **ju också** gett sig ut på många andra äventyr, åkt skidor mot Nordpolen till exempel. Fast han blev **visst** tvungen att vända för han höll på att förfrysas tummen, har jag hört.

9. Människan har **antagligen** i alla tider velat utmana ödet.
10. Det handlar **egentligen** om att förverkliga sig själv, tror jag.
11. Ja, det är **säkert** bra att vara nyfiken.
12. Det är **kanske** tid att lära sig något nytt!

Sidan 69

1. Mannen greps av polisen men han släpptes senare.
2. Mördaren har fortfarande inte hittats.
3. Dörren låses med två nycklar.
4. Flera av böckerna har filmats.
5. Nu har boken översatts till många språk.
6. Hotellet byggs av is.
7. Möblerna packas i platta paket.
8. Tavlorna ställdes ut på ett litet galleri.
9. Hennes konst har visats över hela världen.

Sidan 70

10. Det sägs att svenskarna gillar sill och potatis.
11. Det märks att hennes kläder är dyra.
1. den första söndagen i mars alltid är dagen för Vasaloppet.
2. Vasaloppet ju är en mycket stor skidtävling.
3. skidåkarna faktiskt åker 9 mil längdåkning mellan Sälen och Mora.
4. Sälen och Mora förresten ligger i landskapet Dalarna.

Sidan 71

5. tävlingen visst genomfördes första gången 1922.
6. tävlingens namn antagligen kommer från kung Gustav Vasa.
7. han troligen åkte samma sträcka redan år 1521.
8. man säkert blir törstig under en så lång tävling.

9. man vanligen serverar omkring 34 000 liter blåbärssoppa under Vasaloppet.
10. det verkligen är över 15 000 deltagare i Vasaloppet.

Sidan 72

1. vinner	vann	vunnit
2. sätter	satte	satt
3. händer	hände	hänt
4. slipper	slapp	sluppet
5. skrämmer	skrämde	skrämt
6. antar	antog	antagit
7. inser	insåg	insett
8. påstår	påstod	påstått
9. erkänner	erkände	erkänt
10. väljer	valde	valt
11. får	fick	fått
12. lägger	la/lade	lagt
13. vill	ville	velat
14. driver	drev	drivit
15. ser	såg	sett

Sidan 73

1. träskor
2. guldmedalj
3. heminredning
4. toalettborste
5. vintersport
6. möbelstil
7. motorcykel
8. frukostbord
9. isbjörn

Sidan 74

B

1. utåtriktad
2. tystlåten
3. en framgång/en seger
4. slösa
5. vinna

C

1. husgeråd
2. före detta
3. en pryl
4. en förebild
5. en tillvaro

D

1. på
2. på
3. i
4. i
5. av

Textbok:

Minns du ordet 8

1. resten
2. dyrbar
3. onödiga
4. hälsa
5. äger
6. borde
7. slösar
8. erkände
9. antog
10. hellre

Hörförståelse 8

1. Båda.
2. Hälsa, ett lyckligt familjeliv, ett harmoniskt förhållande till sin livspartner, ett arbete som man trivs med.
3. De var inte lika lyckliga.
4. Nej.
5. De äter choklad.
6. Produktionen av dopamin stimuleras av nikotin.
7. Ett slags lyckohormon.
8. De gör "lyckopiller".
9. Att det finns medfödda lyckogener.
10. Man blir fortare frisk om man skrattar.

Sidan 75

1. satt
2. suttit
3. satte
4. stå
5. ställt
6. ställer
7. stå
8. lagt
9. legat
10. lägger
11. ligga

Sidan 76

12. väcka
13. vakna
14. väckte
15. brunnit
16. bränna
17. brände
18. sjunkit
19. sänkt
20. sänkte

Sidan 77

1. i
2. på
3. i
4. om
5. på
6. i
7. För
8. Om
9. på
10. på
11. om
12. i
13. om
14. på
15. på
16. i
17. i
18. till
19. på
20. på

Sidan 78

1. låg
2. lagt
3. ställde/la/lade
4. ställt
5. lagt
6. stått
7. låg
8. suttit/legat
9. ställt
10. sitt ... sätter
11. satte ... la/lade
12. Sätt
13. lägga
14. låg
15. stod ... ställa

Sidan 79

1. hade
2. inte / slippa
3. i
4. tycka
5. och
6. svårt
7. det
8. som
9. för
10. slippa / inte
11. av
12. man
13. under
14. rika
15. skulle
16. hälsan

Sidan 80

17. Denna
18. på
19. gång
20. eftersom
21. alltså
22. doft
23. svarar
24. gott
25. solen

1. bjudna
2. nerfallna
3. tagna
4. bruten

Sidan 81

5. klippt
6. bytta
7. upphängd
8. inlagda
9. nerpackade
10. inspelat

Sidan 82

1. upp
2. åker
3. hela
4. med
5. då
6. dem
7. barnen
8. hon
9. och
10. redan
11. allt

Sidan 83

12. av
13. går
14. regnar
15. mycket
16. syster
17. hennes
18. kan
19. absolut
20. säger
21. så
22. senare
23. medan
24. in
25. äter
26. minuter
27. som
28. sedan
29. det
30. vara

Sidan 84

1. sköljd sköljt sköljda
2. kastad kastat kastade
3. återvunnen återvunnet återvunna
4. missförstådd missförstått missförstådda
5. ansedd ansett ansedda
6. upplevd upplevt upplevda
7. bytt bytt bytta
8. buren buret burna
9. försvunnen försvunnet försvunna
10. förstörd förstört förstörda
11. tagen taget tagna
12. funnen funnet funna
13. förbjuden förbjudet förbjudna
14. såld sålt sålda
15. vald valt valda

Sidan 85

C

1. allt fler
2. smutsigt
3. lämplig
4. genomskinlig
5. förknippa med

D

1. sin
2. hans
3. hans
4. sin
5. hans

Textbok:

Minns du ordet 9

1. sjunkit
2. skaffa
3. anser
4. missförstått
5. ökat
6. främst
7. brukar
8. sortera
9. lämpligt
10. jämförde

Hörförståelse 9

1. Man lämnar äpplen där och får tillbaka äppelcider.
2. I sydöstra Skåne.
3. 14 kilo.
4. Cirka 3 kilo.
5. Från Frankrike, Holland, Belgien, Italien, USA.

6. I 2000 år.
7. En nordisk gudinna som vaktar de äpplen som ger evig ungdom.
8. Från Bibeln.
9. En schweizisk sagofigur som enligt sagan sköt ett äpple från sin sons huvud.
10. Han såg hur ett äpple föll från ett träd.

Sidan 86

1. känd
2. när
3. skulle
4. den
5. att
6. någon
7. kunde
8. mina
9. som
10. med
11. medan

Sidan 87

12. på
13. blivit
14. Man
15. ihåg
16. började
17. kunna
18. men
19. något
20. hittade
21. nog
22. göra
23. tycker
24. om
25. undrar
26. verkar
27. också
28. annan
29. svårt
30. hälsa

Sidan 88

1. på
2. i
3. på
4. till
5. för
6. på
7. på
8. om
9. i
10. i
11. på

12. i
13. på
14. på
15. om
16. för
17. till
18. om
19. på
20. I ... i

Sidan 89

1. äta
2. dessa
3. stackars
4. sina
5. som
6. de
7. vill
8. bli
9. egentligen
10. förstår
11. säger
12. från
13. anser

Sidan 90

14. tänker
15. gott
16. på
17. och
18. kokar
19. mig
20. något
21. du
22. låter
23. inte
24. till
25. leva
26. synd
27. lagat
28. kan
29. vara
30. men

Sidan 91

1. Hon sa att 1700-talskläningen **säkert** var svår att tvätta.
2. Det verkar som om många **vanligen** duschar två gånger om dagen.
3. Jag undrar varför man **sällan** ser någon som röker på film.
4. Det är väl bra att man **inte** får röka på arbetsplatserna?

- Ickerökarna protesterar mot att de **faktiskt** utsätts för passiv rökning.
- Du vet väl att jag **alltid** har förknippat vitlöke med god mat?
- Man måste tänka på att man **absolut inte** stör sin omgivning.
- Det dröjde inte länge förrän man **äntligen** kunde få tag i kaffe.
- Man har funnit två dryckeshörn som **troligen** har innehållit öl.
- Det är tur att vi **fortfarande** kan njuta av en kopp choklad.
- En del forskare anser att allergier **nog** kan bero på att vi är för rena.
- Det ansågs en gång att öl **egentligen** var barbariskt.
- Vissa forskare påstod att rökning **förmodligen** stimulerade tankeverksamheten.
- Det lär finnas städer där man **faktiskt** har totalförbudit rökning.
- Tror du verkligen att tobaksreklam **snart** är borta helt?

Sidan 92

- Insändaren vill verkligen veta vem det egentligen är fel på.
- Lever man verkligen längre om man dricker ett glas vin om dagen?
- Öl verkar vara en mycket gammal dryck eftersom arkeologerna nämligen har funnit ett 4000 år gammalt recept i Mesopotamien.
- Det är faktiskt ganska många som inte har druckit choklad sedan barndomen.
- Idag tänker nog många fler på vilken mat som egentligen är nyttigast.

Sidan 93

- Ungdomar äter gärna mat från andra länder medan många gamla hellre äter svensk husmanskost.
- Var Venedig egentligen den första staden i Europa där man drack kaffe?
- Jag skulle faktiskt också vilja veta någonting om varifrån den gamla traditionen att dricka te kommer.
- Vet du förresten varför cigarettkonsumtionen ökade markant i slutet av 1800-talet?
- Många vill inte ha husdjur fastän de säkert skulle känna sig mindre ensamma då.

Sidan 94

- matavfall
- vetebulle
- kilopris
- sojabiff
- höststorm
- tepåse
- skratkurs
- mjölkförpackning
- turistindustri

Sidan 95

- för
- till
- på
- i
- för
- med
- i ... med
- på ... av
- på
- av
- på
- in
- in
- upp
- in
- ner
- av

- ihåg
- ur
- igen

Sidan 96

- A
- D
 - A
 - F
 - E
 - B
 - C
- B
- sällsynt
 - på nytt
 - på allvar
 - huvudsakligen
 - omgivning

Textbok:

Minns du ordet 10

- dröjde
- njuter
- övertygad
- annars
- illa
- lär
- i genomsnitt
- inställning
- gäller
- vanor

Hörförståelse 10

- En liten del, folk i västvärlden.
- Från mr Banting.
- Att man var rik.
- Raka linjer och korta kjolar.
- Det blev snyggt att vara solbränd och muskulös.
- Knäckebrödsbanta, frukt-banta, majonnäsmetoden, "drick dig smal".
- Suga bort fett.
- Den har få kalorier.
- Man kan inte sluta banta, man tycker att man är tjock trots att man är jättesmal.
- Trots att man har massor av muskler tycker man att man är smal och vek.

Országos Idegennyelvű Könyvtár

405448

2 00001

